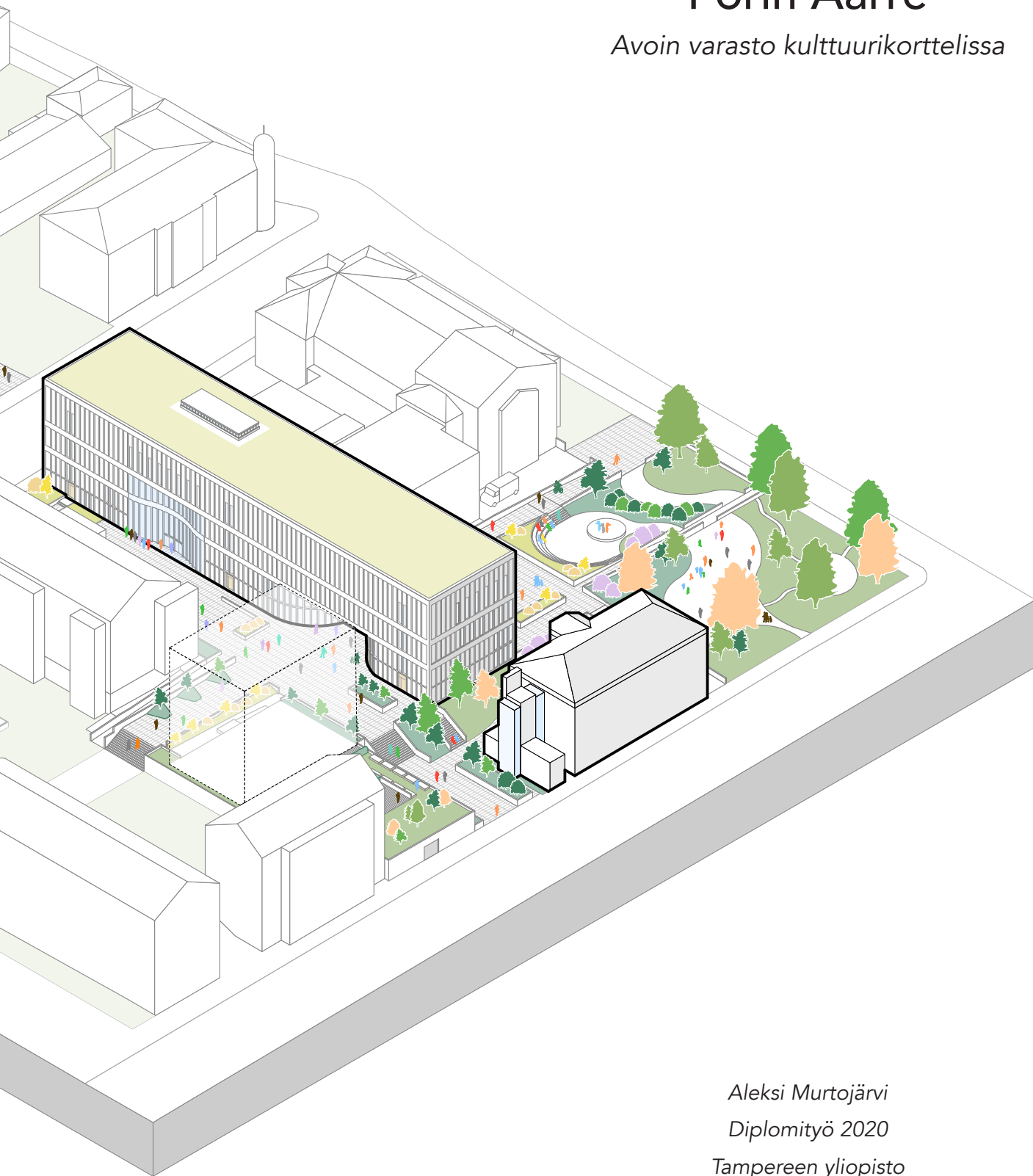

Porin Aarre

Avoim varasto kulttuurikorttelissa

Aleksi Murtojärvi

Diplomityö 2020

Tampereen yliopisto

Arkkitehtuurin osasto

TIIVISTELMÄ

Aleksi Murtojärvi: Porin Aarre - Avoin varasto kulttuurikorttelissa
Diplomityö
Tampereen yliopisto
Arkkitehtuuri
Tammikuu 2020

Diplomityö esittää vaihtoehdon Satakunnan museon laajennuksen ja uuden kulttuurikorttelin toteuttamiseksi entiseen Porin panimon kortteliin. Erityisesti työssä syvennyttään avoimen varaston kehittämiseen osaksi uutta museokokonaisuutta. Suunnitelman tueksi diplomityössä käydään läpi museovarastoinnin perusteita, sekä avoin varasto -konseptin taustoja ja toteutusmahdollisuuksia. Diplomityön lähtökohtana on ollut Porin aarre -arkkitehtuurikilpailu, joka ratkaistiin heinäkuussa 2019.

Suunnittelualue käsittää osan entisen olutehtaan korttelista ja nykyisen Satakunnan museon korttelin. Alue tulee toimimaan rajapintana Kivi-Porin RKY-alueen ja kansallisen kaupunkipuiston, sekä uudemman asuinrakentamisen välissä. Alueelle muodostuvan uuden kulttuurikorttelin toimijoita tulevat olemaan Satakunnan museon lisäksi Porin taidemuseo, Rosenlew-museo, Lastenkulttuurikeskus ja Tietopalvelukeskus. Kilpailuohjelmassa annettu tilaohjelma pitää sisällään monipuolisen kattauksen erilaisia tiloja, mutta suurin osa tiloista tulee kokoelmakäsittelyn ja museovarastoinnin käyttöön. Osa tiloista tulee toteuttaa avoimen varaston konseptilla. Uudisrakennusten lisäksi alueelle tavoitellaan julkisten aukoiden ja reittien sarjoja, sekä pientä määrää asuinrakentamista.

Museokokoelmien säilytys toteutetaan yleensä ennaltaehkäisevän konservoinnin keinoin. Säilytyskalusteiden ja ilmasto-olosuhteiden tulee olla sopivat erilaisten esinetyyppien vaatimuksille. Esineiden säilymisen kannalta tärkeimmät huomioon otettavat tekijät ovat lämpötila, ilmankosteus ja valo. Museovaraston avaaminen yleisölle vaatii museovarastoinnin perusteiden soveltamista julkisen tilan vaatimuksiin. Erilaisilla konsepteilla toteutetuista avoimista varastotiloista löytyy esimerkkikohteita niin Suomesta, kuin maailmaltakin.

Avainsanat: museot, museovarastot, avoin varasto, Satakunnan museo, Porin Aarre

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

ABSTRACT

Aleksi Murtojärvi: Pori Treasure - Open storage in the culture block
Master's thesis
Tampere University
Architecture
January 2020

This master's thesis introduces an option for Satakunta museum extension and the new culture block in the former Pori Brewery area. Special focus of this master's thesis is in developing the open storage concept as a part of the new museum. To create background for the design concept, basics of museum storage and open storage -concept are reviewed in the first part of the master's thesis. The master's thesis is based on an architecture competition Pori Treasure. The result of the competition was announced in July 2019.

The design site includes a part of the former brewing area and the existing site of Satakunta museum. The design site will bind together the historical area of Kivi-Pori, the national urban park and the recently built apartment block. The new culture block will offer facilities for Satakunta museum as well as Pori art museum, Rosenlew museum, the culture centre for children and the information centre. The space program provided in the Pori Treasure competition brief includes a variety of different kinds of spaces, but the major part of the rooms are assigned for collection care and museum storage. A part of these spaces is to be designed with open storage concept. In addition to new museum construction, series of public squares and routes and a small amount of housing are pursued in the competition brief.

Storing museum collections is usually carried out in terms of preventive conservation. The storage furniture and climate conditions must meet the demands of different kind of artifacts. Temperature, humidity and light are the most important factors in terms of conservation of artifacts. Opening the museum storage for audience calls for applying basics of museum storage into public building design. There are examples of open storage concepts all over the world as well as in Finland.

Keywords: museums, museum storage, open storage, Satakunta museum, Pori Treasure

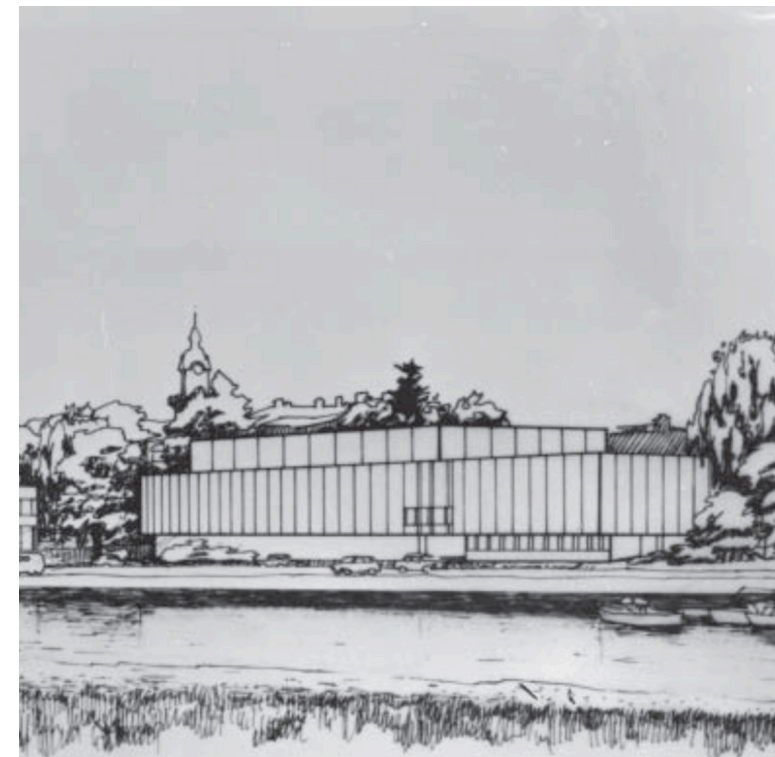
The originality of this thesis has been checked using the Turnitin OriginalityCheck service.

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	11
1.1 Työn taustat	13
1.2 Työn tavoitteet	13
1.3 Työn rakenne	13
2. Museovarastot.....	15
2.1 Museot ja niiden kokoelmat	16
2.2 Säilytystilat	16
2.2.1 Säilytystilojen tilanne Suomessa	17
2.3 Säilytysolosuhteet	18
2.3.1 Lämpötila ja ilmankosteus	18
2.3.2 Valon määrä ja uv-säteily	19
2.3.3 Puhtaus ja tuholaishyönteiset	19
2.4 Säilytyskalusteet	21
2.4.1 Erilaisia säilytyskalusteratkaisuja	21
3. Avoin varasto	25
3.1 Avoimen varaston määritelmä	26
3.2 Avoin varasto museonäyttelynä	27
3.3 Avoin varasto tilana	28
3.4 Esimerkkejä avoimista varastoista	29
4. Porin aarre -arkkitehtuurikilpailu	33
4.1 Lähtökohdat	34
4.2 Kilpailualue	34
4.2.1 Sijainti ja rajaus	34
4.2.2 Asemakaava	35
4.2.3 Ympäristö ja rakennuskanta	36
4.3 Kilpailun tavoitteet ja tilaohjelma	38

5. Ehdotus Satakunnan museon laajennukseksi.....	41
5.1 Sijoittuminen tontille	42
5.2 Ulkotilat ja maisemasuunnittelu	46
5.3 Arkkitehtuuri	46
5.4 Toiminnot	50
5.5 Museokierto ja reitit	54
5.6 Avoin varasto	56
5.7 Satakunnan museon esinekokoelmat	64
5.7.1 Säilytysolosuhteet	64
5.8 Lastenkulttuurikeskus ja tietopalvelukeskus	65
5.9 Hotelli Otava	67
5.10 Asuinrakentaminen	67
5.11 Satakunnan museon alkuperäinen osa	68
Lähdeluettelo.....	74
Liitteet	77
Planssipienennökset	78

1. Johdanto

1.1 Työn taustat

Diplomityö on jatkokehitetty suunnitelma kilpailuehdotuksestani Porin aarre -arkkitehtuuri-kilpailuun. Osallistuin kilpailuun keväällä 2019 ja ehdotukseni sijoittui arvostelukategoriassa ylempään keskiluokkaan. Jatkosuunnittelun tueksi olen tutkinut kilpailussa painotettujen säilytystilojen ja avoin varasto -konseptin teoriaa ja taustoja, sekä soveltanut hankkimaani tietoa itse suunnitelmaan.

Yleisellä arkkitehtuurikilpailulla pyrittiin löytämään ratkaisuja Satakunnan museon laajennukselle sekä eri toimijoiden uusille keskitetyille museo- ja kulttuuritoiminnan tiloille. Satakunnan museon vierestä vapautunut entisen Porin panimon kortteli tarjoaa tähän hyvät lähtökohdat. Kilpailun taustatekijöinä voidaan nähdä museoiden kasvava tarve ajanmukaisille säilytys- ja kokoelmatiloille ja toisaalta ympäri kaupunkia ripoteltujen museo- ja näyttelytilojen keskittämisestä syntyvät taloudelliset säästöt ja synergiaedut. Taustatekijänä on tietenkin myös Porin kaupungin halu saada kaupunkiin keskeiselle sijainnille uusi vetovoimainen teki- jä.

Avoin varasto voidaan nähdä kasvavana trendinä museoissa, mutta toistaiseksi se on kuitenkin hyvin tulkinnanvarainen käsite. Satakunnan museo haluaa luoda käsitteestä oman versionsa ja antaa kilpailussa suunnittelijalle vapaat kädet sen toteuttamiseksi.

1.2 Työn tavoitteet

Diplomityössäni olen asettanut itselleni kaksi päätavoitetta. Ensimmäisenä tavoitteena on antaa varteenotettava vaihtoehto uuden korttelin kehittämiseksi kilpailussa määriteltyjen lähtökohtien ja kilpailun arvostelupöytäkirjasta saadun palautteen pohjalta. Toisena tavoitteena on suunnitelman tarkentaminen avoimen varaston osalta tukeutuen kartoittamaani tietoon museoesineiden säilyttämisestä ja avoimen varaston konseptista.

1.3 Työn rakenne

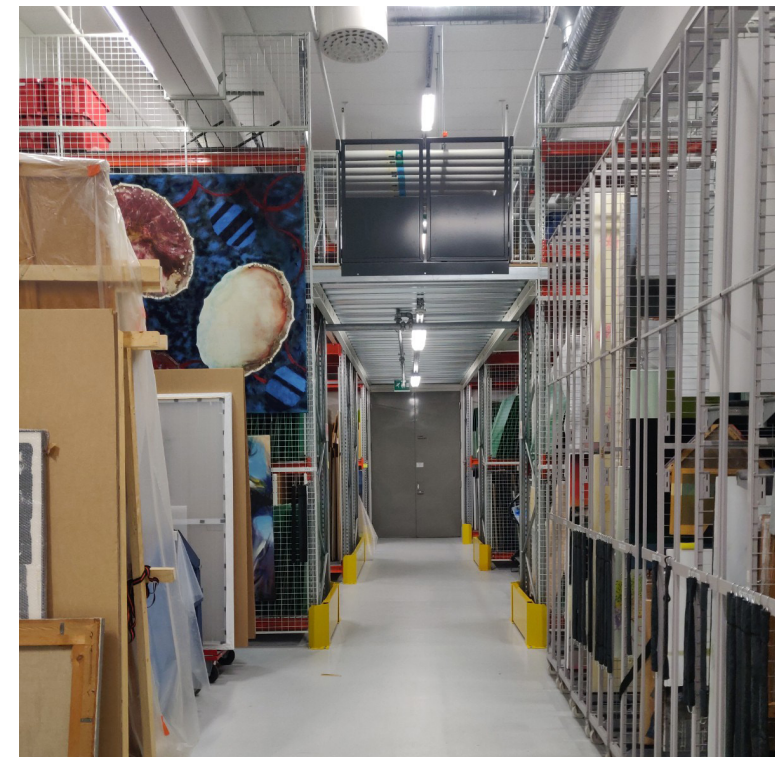
Diplomityö voidaan jakaa rakenteellisesti kahteen osaan: teoriaosuus ja suunnitelmaosuus. Teoriaosuus pitää sisällään diplomityön toisen ja kolmannen luvun ja suunnitelmaosuus neljännen ja viidennen.

Toisessa luvussa paneudutaan museovarastoihin yleisesti. Se käsittelee museokokoelmien säilytyksen vaatimuksia tilojen, ilmasto-olosuhteiden ja säilytyskalusteiden näkökulmasta. Kolmas luku keskittyy avoimeen varastoon. Aihepiiriä esitellään saatavilla olevan tiedon, omien pohdintojen ja esimerkkikohteiden avulla.

Suunnitelmaosuuden aloittaa neljäs luku, jossa käydään läpi suunnitelman lähtökohtia, kilpailualueen ja asemakaavan asettamia edellytyksiä ja kilpailussa määriteltyjä tavoitteita sekä tilaohjelmaa.

Viidennessä luvussa esitellään suunnitelmaehdotus. Ehdotus koostuu kilpailuohjelmassa vaadituista asiakirjoista sekä tarkentavista kaavioista ja piirustuksista. Suunnitelmaosuudessa on lisäksi syvennytty avoimen varaston -konseptin toteuttamiseen aikaisemmissa luvuissa kootun tiedon ja pohdinnan perusteella.

2. Museovarastot

2.1 Museot ja niiden kokoelmat

Museokokoelmat ovat museon elinehto. Museon tyyppi määräytyy sen mukaan minkälaisia esineistöä se kerää. Pääpiirteittäin museot voidaan jakaa kolmeen tyyppiin: kulttuurihistoriallisiin, luonnontieteellisiin ja taidemuseoihin. Museoiden keräämä esineistö on hyvin monipuolista ja käytännössä mitä tahansa voidaan ottaa osaksi kokoelmaa. Museon tulee kuitenkin vaalia esineistöä valikoidusti ja valintaan vaikuttavat museotyyppin lisäksi monet tekijät esineen hinnasta vallitsevaan käsitykseen kulttuuriperinnöstä. Hyvin yleisellä tasolla voidaan sanoa, että taidemuseot keräävät esteettisiä ja ainutlaatuisia teoksia, ja muut museot keräävät tavallisia ja suuria määriä tuotettuja, luonnon ja kulttuurin kehityskulusta kertovia esinetyyppejä. Esinehankintojen tulee olla laillisia ja kaikki hankinnat tulee dokumentoida tarkasti. (Heinonen et. al. 2001, s.73-77.)

Museolaki määrittää museon toimintaa seuraavan laisesti: ”Museotoiminnan tavoitteena on ylläpitää ja vahvistaa väestön ymmärrystä kulttuuristaan, historiastaan ja ympäristöstään. Museoiden tulee edistää kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevan tiedon saatavuutta tallentamalla ja säilyttämällä aineellista ja visuaalista kulttuuriperintöä tuleville sukupolville, harjoittamalla siihen liittyvää tutkimusta, opetusta ja tiedonvälitystä sekä näyttely- ja julkaisutoimintaa.” (Museolaki 2005/887, § 1.) Kulttuuri- ja luonnonperinnön säilyttäminen seuraaville sukupolville vaatii usean esinetyypin kohdalla juuri oikeanlaiset säilytystilat. Nykytietämyksen avulla voidaan esineiden ikää pidentää huomattavasti.

2.2 Säilytystilat

Museoiden kokoelmia säilytetään museon varastotiloissa. Museovarastolta vaaditaan tietynlaisia kriteerejä. Ensinnäkin eri esineet tarvitsevat omanlaiset tilansa riippuen esineen materiaaleista, iästä ja harvinaislaatuisuudesta. Tilat optimoidaan valon määrän, suhteellisen ilmankosteuden ja lämpötilan mukaan vastaamaan esineiden vaatimuksia. Yksi tärkeimmistä huomioonotettavista asioista on tilojen mitoittaminen myös tulevia esinetalletuksia varten. Esimerkiksi vuonna 2000 pelkästään kulttuurihistoriallisten museoiden vuoden esinekeräykseksi tilastoitiin Suomessa 76 000 esinettä. (Heinonen et. al. 2001, s.88 & s.117-118.)

Varastotilojen mitoituksessa on syytä huomioida riittävä huonekorkeus ja esineiden siirtämisen vaatima tila. Suuremmissa varastotiloissa on huomioitava trukki liikenteen mahdollistaminen. Tiloihin pitää saada säilytyskalusteita monipuolisesti ja mikäli varastotilat ovat monessa kerroksessa vaaditaan riittävän suuri tavarahissi. Tiloissa tulisi välttää lattiapinnan kaltevuutta, sillä painavien esineiden siirtäminen kaltevaa lattiatasoa pitkin voidaan laskea työturvallisuusriskiksi. Tilojen riittävän valvonnan ja paloturvallisuuden takaaminen ovat tietysti myös hyvin tärkeässä roolissa museovarastossa.

Varastotilat ovat normaalisti piilossa tavallisen kävijän silmiltä, mutta vievät museorakennuksesta yleensä yhtä paljon tai enemmän tilaa kuin näyttelytilat. Yhdysvalloissa on ollut yleisesti käytössä suhdeluvut 40-40-20 ja 30-40-30, joista ensimmäinen numero kuvaa varastoja, toinen näyttelytiloja ja viimeinen muita tiloja. (Heinonen et. al. 2001, s.117.) Museoiden kokoelmia voidaan säilyttää myös itsenäisessä erillirakennuksessa. Erillinen rakennus voidaan toteuttaa joko yhden tai useamman museon toimesta.

2.2.1 Säilytystilojen tilanne Suomessa

Tampereen museoiden esineet on keskitetty yhteen keskustan ulkopuolella sijaitsevaan Kokoelmakeskukseen. Tämä saattaa olla hyvinkin järkevä ratkaisu museoille, jotka esimerkiksi sijoittuvat haastavaan historialliseen rakennukseen, joiden varastotilat on muuten arvioitu liian pieniksi suunnitteluvaiheessa tai jotka maksavat tiloistaan korkeaa vuokraa. Myös Satakunnassa tutkittiin 2011 alueellisen Kokoelmakeskuksen toteuttamista. Selvitystyön tuloksena selvisi, että Satakunnan alueen ammattimuseoilla oli laajaa tarvetta uusille säilytystiloille. Peräti kuusi kymmenestä alueen ammattimuseosta tarvitsi uusia kokoelmakeskuksen kaltaisia tiloja. (Grahni 2011.)

Suomen museoissa onkin herätty tällä vuosikymmenellä varastotilojen puutteeseen ja monet muutkin museot ovat tehneet selvityksiä aiheen tiimoilta. Suurimpana toteutuneena hankkeena mainittakoon Museoviraston vuonna 2016 käyttöönottona 16 000m² laajuinen uusi Kokoelmakeskus, joka saneerattiin vanhaan logistiikkahalliin. (Kataja 2016, s.66.)

Useamman museon kokoelmien keskittäminen yksien seinien sisälle tuo luultavasti pitkällä aikavälillä säästöjä museoille. Tilallisesti on järkevää erityisesti, kun myös konservointitilat voidaan keskittää yhteen. Kokoelmien sijainti yhdessä paikassa helpottaa myös näyttelyiden järjestämistä ja kokoamista. Satakunnan alueellisen Kokoelmakeskuksen hankeselvityksessä tuotiin esille suurimpina haasteina kuitenkin juuri useamman museon yhteisten intressien yhteensovittaminen investointimielessä sekä käyttökustannusten ja sijainnin suhteen. (Grahni 2011.)

Tilan puutteen lisäksi myös tilojen laatu pitäisi nähdä tärkeänä tekijänä museovarastoinnissa. Museoiden esineistö vaatii kuitenkin tarkat säilytysolosuhteet ja tilojen tulisi olla pysyviä ja mittasuhteiltaan soveltuvia museovarastointiin.

Usein varastotilat nähdään kuitenkin toissijaisina tiloina ja on harvinaista, että niitä varten toteutetaan oma rakennus. Esimerkiksi Suomen Maakuntamuseoiden pääasiallisista kokoelmien säilytystiloista vain yksi on varta vasten siihen tarkoitukseen suunnitellussa rakennuksessa. (Kataja 2016, s.44.)

Suomessa yksittäiselle museolle voi olla liian suuri taloudellinen haaste laajentaa olemassa olevaa tai rakennuttaa erillistä toimivaa museovarastoa. Yksi keino on luoda varaston yhteyteen yleisölle avoin varastotila, jonka kautta voi saada tuloja myös varastosta. Tämänkaltaista konseptia haettiin keväällä 2019 myös Satakunnan museon laajennuksen yleisessä arkkitehtuurikilpailussa. Kyseessä on museoissa yleistynyt trendi. Avoimia tai näkyviä varastoja on sijoitettu museorakennusten yhteyteen tuomaan varastolle taloudellista lisäarvoa tai vahvistamaan museotoiminnan läpinäkyvyyttä. Museot maailmalla ovat toteuttaneet erilaisin ratkaisuin avoimia varastoja: Osaan pääsee sisään ja osaa voi kurkistella ikkunan takaa. (Hilberry 2002.) Konsepti etsii toistaiseksi vielä vakiintuneempaa muotoa.

2.3 Säilytysolosuhteet

Museovarastotilojen tulee olla klimatologisilta olosuhteiltaan juuri oikeanlaisia niissä säilytettävälle erilaisille materiaaliryhmille. Kun museovarasto on suunniteltu ja toteutettu oikein, puhutaan esineiden ennaltaehkäisevästä konservoinnista. (Heinonen et. al. 2001, s.119.) Termiin sisältyvät stabiilien säilytystilojen lisäksi myös oikein suunnitellut näyttely- ja käsitteilytilat, sekä esineistön oikeaoppinen kuljetus ja pakkaaminen. Juuri esineiden siirtämisten yhteydessä sattuu suurin osa esineistön vahingoista. (Harva et. al. 2007, s.11.) Säilytykseen tulevat esineet ovat normaalisti jo valmiiksi vanhoja ja herkkiä (Heinonen et. al. 2001, liite 3). Tämän takia säilytysolosuhteet saattavat olla elintärkeitä varsinkin herkimmille materiaaleille, kuten papereille. Toisaalta haasteita säilytysolosuhteiden luomiseen tuovat myös esineet, joissa on useita erilaisia materiaaleja. Ennaltaehkäisevän konservoinnin periaatteiden mukaisesti myös niille on kuitenkin suunniteltava tila, joka takaa parhaan mahdollisen säilyvyyden.

Museon säilytystilojen tulee siis lähtökohtaisesti taata eri esineryhmille tila, joka suojaa niitä mahdollisilta ulkoisilta vauriotekijöiltä kuten lika, tuholaishyönteiset, ilmansaasteet ja ilki-valta. Tärkeimmät huomioon otettavat ulkoiset tekijät tiloja suunnitellessa ovat kuitenkin valo, lämpö ja kosteus. (Harva et. al. 2007, s.11.) Suomen museoliitto onkin julkaissut suosituksia museoesineistön säilytysolosuhteista, joihin on taulukoitu ideaaliarvoja eri materiaaleille juuri lämpötilan, suhteellisen ilmankosteuden, valaistusvoimakkuuden ja uv-valon suojauksen suhteen (Heinonen et. al. 2001, s.121). Suosituksia löytyy muistakin julkaisuista ja pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta ne ovat yhtenäisiä. Usein museoiden varastotilat sijaitsevat vanhoissa rakennuksissa ja varastoinnissa joudutaan toimimaan annettujen tilojen ehdoilla. Mikäli museolla on mahdollisuus toteuttaa kokonaan uudet varastotilat, niin suunnittelun

lähtökohdaksi kannattaa ottaa omien tilojen tekeminen eri säilytysolosuhteita vaativille materiaaleille. Jokaiseen eri materiaaleille tarkoitettuun tilaan on suositeltavaa varata oma kosteuskone, jotta tiloja voidaan säätää helposti erikseen. (Harva et. al. 2007, s.23.)

2.3.1 Lämpötila ja ilmankosteus

Vallitsevaa lämpötilaa ja suhteellista ilmankosteutta valvotaan tilassa jatkuvasti mittauksin. Tarvittaessa lämpötilaa ja ilmankosteutta säädetään esimerkiksi lämmittämällä, jäähdyttämällä, kuivaamalla ja kostuttamalla tuloilmaa mekaanisella ja kemiallisella suodattimella. (Harva et. al. 2007, s.11.) Lämpötila ja suhteellinen ilmankosteus kulkevat käsi kädessä: kun lämpötila tilassa nousee, niin ilmankosteus laskee ja toisinpäin. Molempien suhteen on tärkeää, että tilassa ei tapahdu voimakasta vaihtelua. (Heinonen et. al. 2001, liite3.) Tilojen sallittu vaihtelu ilmankosteudessa on +-5% ja lämpötilassa +- 2°C annetusta suosituksesta. Tämänkin suositus johtuu suurimmilta osin siitä, että Suomen ilmasto-olosuhteissa näitä arvoja joudutaan säätämään vallitsevan vuodenajan mukaan. Sääto on oltava mahdollista toteuttaa pitkällä aikavälillä mahdollisimman hitaasti. (Harva et. al. 2007, s.11.)

Yleensä orgaanisten materiaalien ideaali säilytyslämpötila on 18-20°C ja tasainen ilmankosteus 40-50% välillä. Lämmön ja kosteuden vaihtelu voi aiheuttaa joissain esineissä turpaimisen ja kuivumisen vuorottelua, joka pikkuhiljaa hajottaa esinettä. Liian suuri ilmankosteus saattaa altistaa orgaanisen materiaalin myös homekasvun muodostumiselle. Lämpötilalla ei ole vaikutusta metalliesineisiin, mutta rautaesineet tulee säilyttää kuivassa tilassa ruostumisen välttämiseksi. (Lempa 2009, s.53-54.)

2.3.2 Valon määrä ja uv-säteily

Valon määrä säilytystilassa tulee olla säädeltävissä eri esineiden valonsietokyvyn mukaan ja tilojen tulee olla tarvittaessa myös kokonaan pimennettävissä. Valaistusvoimakkuuksien suositukset säilytystiloissa vaihtelevat materiaalista riippuen täysin pimeästä varastosta 300 luxiin (Heinonen et. al. 2001, liite 3). Vertailuarvona esimerkiksi normaalissa työtilassa minimalomäärä on 200 luxia ja lukemiselle suositeltu arvo on 300-500 luxia (Työsuojeluhallinto 2020; Lampputieto 2020).

Mikäli esineen altistumisaika valolle on tarpeeksi lyhyt, esinettä voidaan pitää esillä myös kirkkaammin valaistuissa tiloissa. Museossa pyritäänkin tietyn yksittäisen arvon sijaan huomioimaan esineiden kokonaisvaloannos. Esimerkiksi 100 luxia vuodessa on kokonaisvalomäärältään samaa tasoa kuin 200 luxia kahdessa viikossa. (Harva et. al. 2007, s.19.)

Haalistuminen ja alkuperäisen värin muuttuminen ovat helposti nähtäviä valon tuottamia vaurioita. Valo vaikuttaa materiaaleihin hajottamalla molekyylejä niin kemiallisesti kuin fyysikaalisestikin. Valon laatu vaikuttaa materiaalien säilyvyyteen yhtä lailla kuin valon määräkin. Auringonvalo sisältää runsaasti UV-säteilyä, joka vaikuttaa valon säteilystä tuhoisimmin eri materiaaleihin. Auringonvaloa vältetään varastotiloissa ja näyttelytiloihinkin se pyritään lähtökohtaisesti tuomaan epäsuorasti. Lasiin voidaan kiinnittää erityinen uv-kalvo ultraviolettisäteilyn torjumiseksi. Keinotekoisessakin valossa voi olla uv-säteilyä. Siksi valaisimissa kannattaa suosia moderneja led-valaisimia, jotka eivät sitä tuota. (Harva et. al. 2007, s.19-20.)

Varastotiloissa on esineiden tarkastelun ja turvallisuuden vuoksi kuitenkin suositeltavaa olla hyvä valaistus. Toisaalta valojen on oltava pois päältä, kun varastossa ei liikuta, jotta esineistön kokonaisvaloannos pysyy alhaisena. (Harva et. al. 2007, s.23.) Sen sijaan jatkuvasti

ti käytössä olevissa säilytystiloissa kuten esimerkiksi pidempiaikaisissa näyttelytiloissa tai vaikkapa avoimessa varastossa valon määrää on järkevämpi säätää juuri suositusten mukaisesti. Ihmissilmällä kuluu oma aikansa tottua hämäämpään valaistukseen, joten museokiertoa suunniteltaessa on hyvä huomioida valon asteittainen väheneminen tilasta toiseen. Tällä tavoin esineiden tarkastelu hoituu vähäisessäkin valossa. (Harva et. al. 2007, s.19-23.)

2.3.3 Puhtaus ja tuholaishyönteiset

Ilmasto-olosuhteiden lisäksi tärkeä tekijä esineiden säilymisen kannalta on tilojen pitäminen puhtaina. Säilytystilojen siivouksen ja puhtaanapidon tulee olla säännöllistä ja se vaatii siivoojalta erityistä tilojen, käytäntöjen ja kalusteiden tuntemista. Säilytystiloissa lian ja pölyn kertyminen esineistöön tulee estää, sillä lian hygroskooppiset ominaisuudet ja happamuus edesauttavat esineiden vaurioitumista. Esineisiin jo kertyneen lian poisto tulee jättää konservattorille, joka osaa poistaa sen ilman, että teos vaurioituu. (Lempa 2009, s.22-24.)

Lian ja pölyn kertyminen houkuttelevat paikalle myös niitä ravinnokseen käyttäviä tuholaishyönteisiä. (Lempa 2009, s.22-24.) Tuholaishyönteiset ovat kohtalokkaita varsinkin orgaanista materiaalia oleville esineille. Puuesineet, tekstiilit, nahka, maalaukset ja luonnon-tieteelliset kokoelmat kuuluvat riskiryhmään. Tuholaisille herkkä esineistö tarvitsee pisimmillään jopa vuoden karanteenajan ennen kuin se voidaan siirtää säilytystiloihin. Lisäksi esineistöä voidaan pakastaa tuholaisien torjumiseksi. Tuholaisongelman ilmaantuessa pyritään ensisijaisesti kokeilemaan mekaanisia torjuntakeinoja ja vasta viimeisenä keinona turvaudutaan kemialliseen torjumiseen. (Mattila et. al. 2005, s.161-163.) Tyypillisiä tuholaishyönteisiä ovat erilaiset kuoriaislajit sekä vaatekoi.

2.4 Säilytyskalusteet

Erilaisten klimatologisten säilytysolosuhteiden lisäksi eri materiaalit ja esineet tarvitsevat myös omanlaisensa säilytyskalusteet. Säilytyskalusteiden tarve vaikuttaa suoraan tilojen optimaaliseen mitoittamiseen. Esineistöä riippuen säilytystilalta voidaan vaatia huomattavaa huonekorkeutta tai lattiapinta-alaa. Kalusteiden ominaisuuksissa tulisi huomioida monikäyttöisyys ja helppous. Esineiden tulee olla helposti laitettavissa ja otettavissa kalusteesta. Yleisesti kalusterunkojen on hyvä olla helposti muokattavissa, mikäli niihin tulee tarvetta lisätä esimerkiksi lasiovia, kiinnitysverkkoja tai ylimääräisiä vetolaatikoita. Myös kalusteiden siivouksen tulee olla vaivatonta. (Paavola 2011.)

Säilytystiloihin on tarjolla lukuisia erilaisia säilytysjärjestelmiä ja kalusteita. Järjestelmien ja kalusteiden sähkökäyttöisyys ja -säädettyvyys on yleistynyt. Museovarastojen kalustuksessa kuitenkin on suotavaa käyttää manuaalisesti säädettyjä ja liikuteltavia säilytysjärjestelmiä. Esineiden on tarkoitus levätä koskemattomana hyvin pitkiä aikoja, joten niitä tarkastellaan harvoin ja kalusteiden aktiivinen käyttö on todella vähäistä. Tämän takia sähköiset hyllyjärjestelmät eivät juuri helpota museovaraston arkea, vaan ovat pikemminkin ylimääräinen menoerä museolle. Kalliimman hinnan ja säännöllisen huoltotarpeen lisäksi sähköiset järjestelmät saattavat aiheuttaa oikosulkuja ja paloriskin varastoon. (Paavola 2019b.)

Kalusteiden lisäksi varastotiloja järjestettäessä on aina huomioitava myös kuljetusten vaatima tila. Painavampaa esineistöä liikutellaan varastossa niin trukeilla, kuin erilaisilla pyörillä olevilla kuljetusvaunuilla. Kuljetusten vuoksi

lattioiden kaltevuutta on ehdottomasti myös pyrittävä välttämään. Yleisesti varaston ja konservointitilojen irtokalusteet pöydistä lähtien on järkevää asentaa pyörille mahdollisuuksien mukaan tilojen muunneltavuuden vuoksi. Esimerkiksi konservointitila, jossa suuret pöydät vievät paljon tilaa voidaan pöytiä siirtämällä ottaa käyttöön ryhmätapahtumia varten. (Paavola 2019b.)

Pyörillä oleva liukuseinäjärjestelmä.

2.4.1 Erilaisia säilytyskalusteratkaisuja

Tilankäytön kannalta erittäin tehokas säilytysratkaisu on lattiassa olevilla kiskoilla liikkuvat ja veivillä toimivat siirtohyllyt. Siirtohyllysten idea on, että jokaisen hyllyn väliin ei tarvitse jättää kulkuväliä, vaan hyllyjä on helppo liikuttaa kiskoja pitkin niin, että halutun hyllyn eteen saadaan kulkuväylä. Näin saadaan käytännössä lähes koko tila hyödynnettyä hyllystöille. Siirtohyllyt kannattaa huomioida toteutus suunnittelussa tarpeeksi ajoissa, jotta niiden vaatimat kiskot voidaan asentaa lattiaan betonivalun yhteydessä. Yleensä siirtohyllyt valmistetaan alumiinista ja yksittäisen hyllyn pituus vaihtelee noin kahdesta ja puolesta metristä vajaaseen neljään metriin. Näin pidetään hyllyn maksimikuorma riittävän alhaisena, jotta se on käsin liikuteltavissa. Siirtohyllyn hyllyjako voidaan mitoittaa esimerkiksi kansioille, kirjoille tai erilaisille säilytyslaatikoille. Perinteisen hyllyjaon voi myös korvata esimerkiksi tekstiilirekillä tai kiinnitysverkolla. Säilytysmahdollisuudet ovat

hyvin monipuoliset. Siirtohyllysten korkeus on toiminnallisuuden kannalta järkevä rajata korkeintaan kolmeen metriin. (Johnson et. al. 1979, s.49-51.)

Varsinkin suuremmille maalauksille hyvä säilytysvaihtoehto on kattokiskoista roikotetut liukuseinäratkaisut. Yleensä seinä toteutetaan kiinnitysverkkona. Verkkoseinät voidaan toteuttaa hyvinkin korkeana, ja niitä voidaan asettaa vierekkäin 300mm jaotuksella, varsinkin jos halutaan kiinnittää verkon molemmille puolille esineistöä. Esineet roikotetaan verkosta yksinkertaisilla koukuilla. Verkon sijasta vedettävän seinän materiaalina voidaan käyttää myös esimerkiksi rei'itettyä vanerilevyä tai alumiinilevyä, johon sidotaan esineet narulla. Normaalisti kiskot asennetaan kattoon koko tilan mitalta ja tilan molemmat seinustat varataan verkkoseinille niin, että keskelle jää vähintään yhden seinän levyinen keskikäytävä. Haluttu verkkoseinä voidaan sitten vetää sivusta esiin

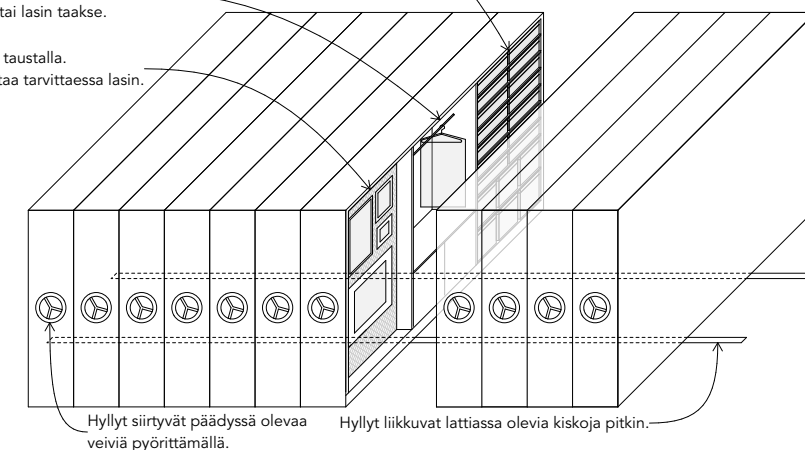
Siirtohyllijärjestelmä.

Siirtohyllyt on monipuolinen ja tilaa säästävä säilytyskaluste. Kuvassa esimerkkejä erilaisista säilytysratkaisuista, joita hyllyjärjestelmässä voidaan soveltaa.

Hyllyihin voidaan laittaa suuri määrä erikokoisia vetolaatikoita.

Hyllyissä voi säilyttää tekstiilejä. Ne voidaan laittaa esimerkiksi pukupusseihin tai lasin taakse.

Kiinnitysverkko taustalla. Eteen voi asentaa tarvittaessa lasin.

keskikäytävälle tarkasteltavaksi. Seinän holtittoman heilumisen estämiseksi seinän alaosaan tarvitaan esimerkiksi pyörät tai jonkinlainen alakisko. Hyvin korkeaa verkkoseiniä tarkastellaan tikkaiden avulla. Esineiden turvallisuuden näkökulmasta tämä saattaa kuitenkin olla riski. Vedettäviä seiniä voidaan toteuttaa myös eri tavoilla suljettuna versiona, niin että esineet ovat osittain tai kokonaan esimerkiksi lasin takana. (Johnson et. al. 1979, s.46-48.)

Kiinnitysverkkoja voidaan asentaa myös tilojen seinille ja muihin kalusteisiin. Niillä voidaan helposti kasvattaa säilytystilojen tehokkuutta. Niihin on luontevaa kiinnittää esimerkiksi peilejä, kehyksiä, maalauksia, työkaluja, naamioita tai miekkoja. (Johnson et. al. 1979, s.54.)

Syvät vetolaatikostot ovat hyvä vaihtoehto esimerkiksi herkälle paperiselle esineistölle, kuten kartoille ja piirustuksille. Vetolaatikostossa esineet ovat hyvin suojassa valolta ja toisaalta ne

on helppo vetää tarkasteltavaksi tarvittaessa. Laatikostoja voi kasata päällekkäin tai niiden päälle saa tarvittaessa esimerkiksi työtason. Laatikostot on usein mitoitettu 600-900mm syviksi. Laatikostot eivät tarvitse suuria huonekorkeuksia. Varsinkin avoimessa varastossa vedettävät laatikot tulee suojata lasilla.

Monille esineille paras ratkaisu on perinteiset säädettävät avohyllyköt. Näin esineet ovat helposti tarkasteltavissa. Mikäli esineistöä on syytä suojata pölyltä tai kyseessä on avoin varasto, niin hyllyissä on syytä olla suljettavat lasiovet. Erityistarpeeseen on olemassa myös olemassa lasivitriinejä, joissa vitriinin sisäiset olosuhteet ovat säädeltävissä.

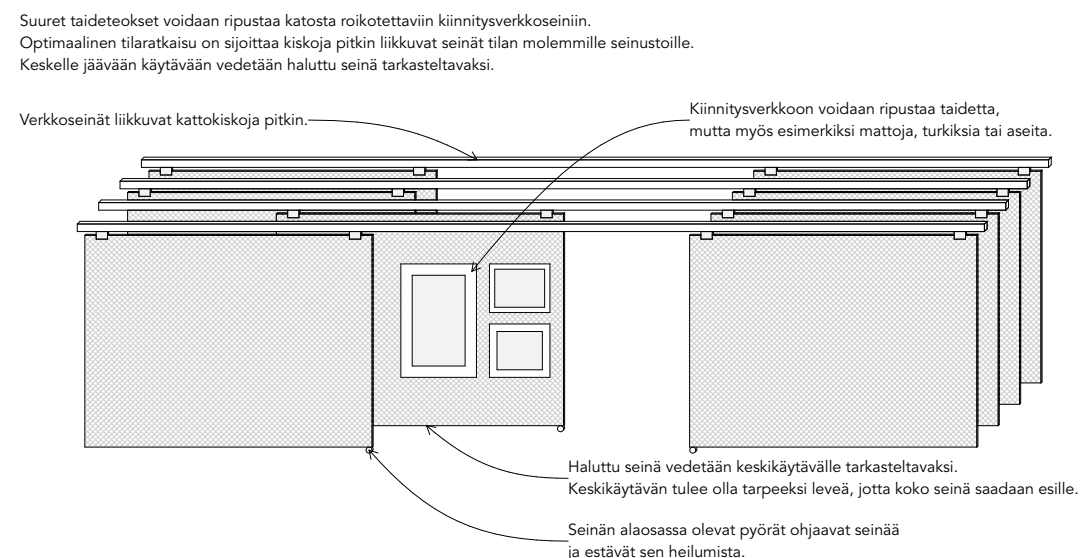
Suurempia ja painavampia esineitä varten on syytä olla järeät kuormalavahyllyt. Hyllyt on mitoitettu yleisesti käytettyjen kuormalavojen ja mittojen mukaan ja niin, että suuret esineet mahtuvat lavapaikoille. Hyllyjen täyttö tapah-

tuu trukilla ja niitä voidaan sijoittaa hyvin korkeaan hallimaiseen tilaan. Lavat punnitaan ennen asettamista hyllyihin lattiaan kohdistuvan pistekuroman tarkkailun mahdollistamiseksi. Paino merkitään lavaan muiden tietojen yhteyteen. Suurimmat esineet, kuten kulkuneuvot tai veistokset, tarvitsevat paljon tilaa ja erityiset varta vasten suunnitellut säilytyskalusteratkaisut. Esineitä ei tule sijoittaa lattiatasoon siivouksen mahdollistamisen ja vesivahinkoriskin takia, vaan suositeltu korkeus on vähintään 200mm (Paavola 2011). Esineitä voidaan säilyttää lattialla esimerkiksi pyörällisen kuljetusvaunun päällä.

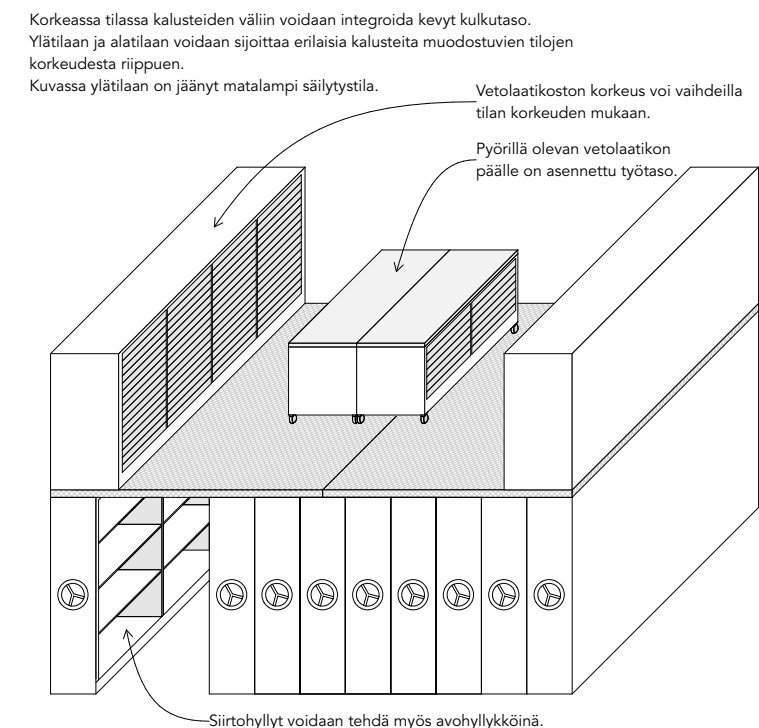
Korkeissa tiloissa kalusteisiin on mahdollista integroida teräsriläkulkutaso. Tämä mahdollistaa hyllyjen asentamisen päällekkäin monipuolisesti. Kulkutason voi myös toteuttaa erillisten pilareiden päälle. Kulkutasot helpottavat korkean tilan hyödyntämistä. Esimerkiksi tilan alaosaan voidaan määrittää korkeampia hylly-

jä ja yläosaan ritilän päälle matalampia veto-laatikoita tai sitten voidaan kasata päällekkäin useampi kerros siirtohyllyjä. Tämä ratkaisu toimii erityisesti, mikäli varastotilaa suunnitellaan esimerkiksi olevaan teollisuusrakennukseen, jossa huonekorkeus on luonnostaan hyvin suuri.

Kattokiskoihin kiinnitetty liukuseinäjärjestelmä.

Kalusteiden väliin integroitu kulkutaso.

3. Avoin varasto

3.1 Avoimen varaston määritelmä

Avoim varasto eli "visible storage", "open storage" tai "study storage" on perinteisen museonäyttelyn ja kokoelmavaraston sekoitus, jossa museoiden kokoelmat ovat esillä tiivistä järjestettyinä ilman suurempia opastekstejä tai selitteitä (Thistle 1990). Se yhdistää siis kaksi normaalisti erillään olevaa tilatyyppeä luoden uuden tilatyyppin, jonka tulee olla samalla sekä turvallinen ja tarkoituksenmukainen säilytysympäristö museoesineistölle, että elämyksellinen tila museovieraille. Toteutetut avoimet varastot voidaan karkeasti jakaa, joko "peek-in", "walk-in" tai "walk-through" -tyyppisiin tiloihin niiden avoimuuden mukaan. "Peek-in" tarkoittaa tässä tapauksessa lasiseinää tai ikkunaa, josta voi kurkistaa varastotiloihin ja "walk-in" tarkoittaa esimerkiksi lasiseinillä rajattua aluetta, jossa pääsee liikkumaan varastossa. "Walk-through"-tyyppisessä avoimessa varastossa vierailijat pääsevät kiertämään vapaasti varastossa, mutta kokoelmat ovat lasivitriineissä tai muuten suojattuina. (Hilberry 2002.)

Avoimen varaston konsepti kehitettiin alun perin vastaamaan 1960- ja 1970-luvuilla kasvaneeseen aatteeeseen museokokoelmien demokratisoinnista. Aatteen pohjana oli ajatus, että mikäli museokokoelmia rahoitetaan julkisilla verovarilla, kokoelmien todellinen omistaja on veronmaksaja, eli yleisö. Tuhansista esineistä koostuvat varastoissa lepäävät kokoelmat haluttiin siis kaikkien, eikä pelkästään kuraattoreiden ja tutkijoiden ulottuville. (Thistle 1990.) Toisaalta kokoelmien avoimuus voidaan nähdä myös museoiden pyrkimyksenä lisätä haallimansa kulttuuriperinnön saavutettavuutta ja lisätä oman toimintansa avoimuutta.

Laajassa mittakaavassa avoimeksi varastoksi voidaan määrittää kaikki toimenpiteet, joiden avulla museokokoelmat pyritään tuomaan kaikkien nähtäville (Paavola 2010). Tällaisiksi voidaan lukea esimerkiksi kokoelmien digitalisointi, museoiden järjestämät kierrokset "kulisien taakse", esineiden tilaaminen nähtäväksi ja käyttökokoelmien esineiden lainaaminen yleisölle. Myös kaupallisten konservointi- ja säilytyspalveluiden tarjoaminen voidaan liittää avoimeen varastoon. (Paavola 2011.)

*Orgaanisten esineiden varastotila
Tampereen museoiden kokoelmakeskuksessa.*

3.2 Avoin varasto museonäyttelynä

Museologiassa museonäyttelyllä tarkoitetaan tarkkaan harkittua kokonaisuutta, joka muodostuu näyttelyä varten valituista esineistä ja pyrkii johdonmukaisesti kertomaan museokävijälle tarinan. Avoimessa varastossa näytillä oleva esineistö on usein tarinankerronnallisesti sattuman varaisessa järjestyksessä. Kuten museovarastossa yleisesti esineet on järjestelty esimerkiksi esinetyypin, aikakauden tai lahjoittajan mukaan. Avoimen varaston konseptia onkin pidetty perinteiseen kuratoituun ja huolella suunniteltuun museonäyttelyyn verrattuna vain satunnaisena kokoelmana. (Heinonen et al. 2001, s.161.) Samankaltaisia esineitä minimaalisin esinetiedoin pursuavien hyllyjen on sanottu muistuttavan varhaista, enemmänkin tutkijoille tarkoitettua museotyyppiä, josta vierailija saa jotain irti ainoastaan, jos tietää mitä on katselemassa (Bohlen 2001).

Mielestäni avoimen varaston näyttelyarvon arvosteleminen tällä perusteella kuulostaa hieman tökeröltä. Näyttelyhän kertoo tarinaa museovarastoinnista ja siinä voidaan hyvin johdonmukaisesti esittää museokävijälle tietoa erilaisten materiaalien säilytysoloista ja kunnostustarpeista, sekä -metodeista. Esineistön tarkasteleminen materiaaliominaisuuksien, aikakautensa tai lahjoittajansa mukaan on vain erilainen näkökulma kertoa tarinaa kuin perinteisesti. Suuri osa museoiden kokoelmista koostuu kuitenkin helposti samaistuttavista esineistä, joiden tarkastelusta nauttii kuka tahansa. Mikäli kokoelman esineistöstä on olemassa tietopankki sähköisessä muodossa, on esineistä helppo saada lisätietoa paikan päällä näyteläpöydältä tai vaikka omalla puhelimella. Tiloihin on myös luontevaa järjestää erilaisia opetuksellisia tilaisuuksia, joissa voidaan tutustua kokoelmiin ja museotyöhön.

Vaikka kyseessä ei olekaan perinteinen museonäyttely, niin avoimen varaston on tarjottava vierailijalle nähtävää, koettavaa ja opittavaa.

Kokoelmaesineistöä esitellään suurimmilta osin sellaisessa muodossa kuin sitä museovarastossa säilytetään. Kuljettava reitti on syytä huomioida sellaisin säilytysratkaisuin, että vierailija pääsee näkemään mahdollisimman paljon esineistöä ja erilaisia säilytysratkaisuja. Reitti voi kulkea myös esimerkiksi konservointitilojen kautta, niin että vierailijoille voidaan näyttää museossa tehtävää työtä ja kertoa havainnollisin esimerkein esineiden konservoinnista. Vaihtuvien näyttelyiden tai esineiden sijaan kokemuksellisuutta tuo museon vaihtuva arki ja kurkistaminen kulissien taakse. Kaikkiin tiloihin ei ole kuitenkaan luontevaa järjestää pääsyä museohenkilökunnan työrauhan tai esineiden herkkyyden takia. (Paavola 2010.) Tällaisiin tiloihin on mahdollista päästä tutustumaan esimerkiksi lasiseinien tai kurkistusaukkojen takaa.

Lasivitriini Bryk Wirkkala -katseluvarastossa.

3.3 Avoin varasto tilana

Avoin varasto suunnitellaan esteettömäksi ja sen yhteydessä tulee olla riittävät yleisö- ja wc-tilat. Tiloja suunniteltaessa on huomioitava esineiden säilytysolosuhteet. Haasteena saat-
taa olla suuren ihmisjoukon aiheuttamat häiriöt ilmasto-olosuhteissa. Herkimpien esineiden säilytys kannattaa suosiolla jättää avoimen va-
raston ulkopuolelle. (Paavola 2011.)

Lähtökohtaisesti avoimen varaston rooli julki-
sen tilan ja varastotilan risteymänä antaa mie-
lestäni museovarastotilan suunnitteluun poik-
keuksellisesti edellytykset käyttää julkisen tilan
kaltaisia arkkitehtonisia ratkaisuja, kuten esi-
merkiksi harkittua luonnonvalon käyttämistä tai
näyttävää porrasta. Toki tällaiset ratkaisut tulee
suunnitella esineiden turvallisuuden ja museo-
kierron ehdoilla. Mielestäni avoimessa varas-
tossa voisi soveltaa hyvinkin epäsuoraa valoa
tai klassista museokiertoa, joissa tilojen valo-
määrä pienenee asteittain, mikäli tilan mak-
simaalinen valomäärä pystytään osoittamaan
tarpeeksi pieneksi vaadituille esineille. Muse-
oiden opetuskokoelmat ja käyttökokoelmat
voisivat sopia hyvin näytteille tai jopa kalus-
tukseksi juhlavampiin aulamaisiin tai valoisam-
piin tiloihin. Niitä voidaan asettaa nähtäville

vapaammin, koska esineistöä ei ole säilyvy-
den kannalta välttämätöntä säilyttää tiukasti
määritellyissä olosuhteissa (Paavola 2011). Täl-
laiset kokoelmat koostuvat usein arvokkaiden
esineiden kaksoiskappaleista tai lahjoitetuista
esineistä ja niiden säilyttämiselle varattu tila
vapautuisi näin muulle esineistölle.

Avoimessa varastossa kalusteiden helpon siir-
reltävyys ja tilojen järjestelyjen muuttamisen
merkitys korostuu perinteiseen museovaras-
toon verrattuna varsinkin, jos tiloissa halutaan
järjestää opetustilaisuuksia tai muita ryhmäti-
laisuuksia. Lisäksi esineiden tulee olla lasivitrii-
nien takana tai muuten suojattuna mahdollisilta
varkauksilta. Sen sijaan verrattuna normaaliin
museovarastoon avoimessa varastossa voi olla
perustellumpaa käyttää sähköisiä säilytyska-
lusteita niiden suuremman käyttöpotentiaalin
takia. Yleisöpäätteiden sijoittaminen tiloihin
on suotavaa esineiden tunnistamisen helpot-
tamiseksi. Museon omassa tietokannassa ole-
vat päätteet ovat suositeltavia, sillä varsinkaan
kaikkia taideteoksia ei voi tekijänoikeussyistä
laittaa verkkoon. (Paavola 2011.) Mikäli tiloissa
on mahdollisuus luonnonvalolle, niin ikkunois-
sa ja lasivitriineissä on syytä käyttää uv-suojaa.

Bryk Wirkkala -katseluvarasto.

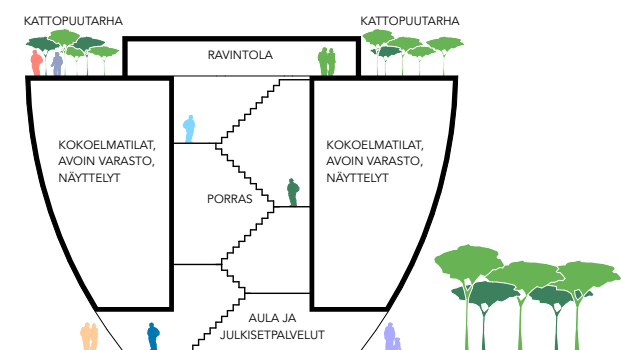

3.4 Esimerkkejä avoimista varastoista

Tienraivaajia

Ensimmäiseksi avoimen varaston konseptia
toteuttaneeksi museoksi nimetään usein Uni-
versity of British Columbian Antropologian
museo Vancouverissa. Museo sai uudet tilat
vuonna 1976 ja samalla haluttiin kokeilla uutta
konseptia. Perinteisten näyttelytilojen rinnal-
le luotu avoin kokoelmavarasto oli suunnattu
enemmän tutkijoille ja opiskelijoille, jotka näin
pääsivät tutustumaan vapaammin museon ko-
kelmiin. (Institute of museum ethics.)

Suuremmalle yleisölle avoimen varaston kon-
septi tuli tutuksi kuitenkin vuonna 1988 kun
New Yorkin Metropolitan Museum of Artin
Amerikka-siipeen avattiin Henry R. Luce Study
Center for the Study of American Art. Suurissa
lasivitriineissä on esillä yli 18 000 taideteosta
ja -esineitä numeroituina. Avoimeen varastoon
kuuluu koko museon amerikkalaisen taiteen
kokoelma lukuun ottamatta teoksia, jotka ovat
museon pysyväisnäyttelyissä tai lainassa. (Boh-
len 2001.) Tiukasti järjestettyjen lasivitriinien
lisäksi tilassa on yleisöpäätteitä ja istuinryhmiä
vierailijoille. Vierailijoille on tarjolla sähköinen
katalogi, josta saa tietoa kaikista kokoelman
esineistä ja teoksista (Metropolitan museum of
art 2020).

Depot Boijmans Van Beuningen – suuren mit- takaavan avoin varasto

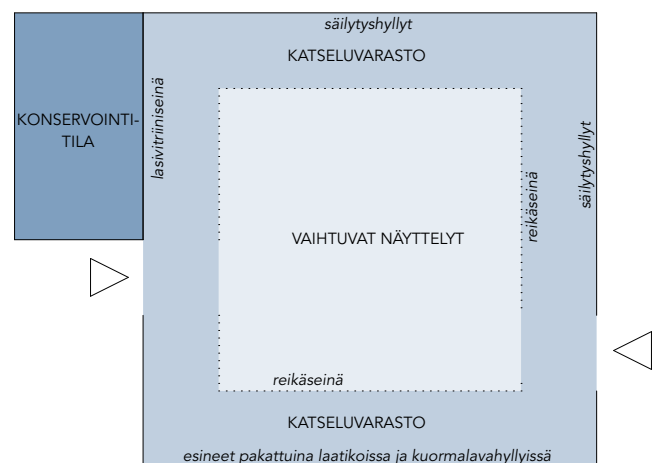
Rotterdamin keskustaan on rakenteilla näyttä-
vä museovarastorakennus. Rakennuksen suun-
nittelusta vastaa kansainvälisesti maineikas
arkkitehtitoimisto MVRDV. Rakennus sijoittuu
Boijmans Van Beuningenin taidemuseon lähei-
syyteen ja tulee sisältämään museon 150 000
teosta kattavan taidekokoelman kokonaisuu-
dessaan. Varastorakennus valmistuu vuonna
2021 ja toimii aluksi myös taidemuseon sijaise-
na. Taidemuseo on peruskorjauksessa vuoteen
2025 asti, koska joutui tulvien armoille vuonna
2013. (Siegal 2019.)

Depot Boijmans tulee olemaan uudenlainen ja
radikaali museovarastorakennus. Uuden varas-
torakennuksen ideana on turvata taidekokoel-
ma Alankomaita piinaavilta tulvilta, ja sijoittaa
rakennuksen varastokerrokset ylempiin kerrok-
siin. Ensimmäisestä kerroksesta löytyy julki-
sia tiloja kuten elokuvateatteri. (Siegal 2019.)
Orientaatio rakennuksessa tapahtuu keskellä
kiemurtelevaa pääporrasta pitkin kohti katolla
olevaa ravintolaa ja puutarhaa. Matkan varrella
saa pistäytyä näyttelytiloissa, museovarastoti-
loissa ja kurkkia konservointitiloihin. Tarkoitus
on, että 99% kokoelmista on yleisön saavutet-
tavissa. Rakennukseen tulee 7 erilaista ilmas-
to-olosuhdetta eri tyyppisille esineille sekä tilo-
ja yksityisille kokoelmille. Rakennuksen laajuus
on 15 000m². (MVRDV 2020.) Esinemäärältään
ja laajuudeltaan kyseessä on hyvin suuren mit-
takaavan avoin varasto. Poikkeuksellista on
myös uudisrakennuksen rakentaminen museo-
varaston ja kokoelmatilojen tarpeille. Raken-
nuksen keskeinen sijainti ja rohkea arkkitehtuu-
ri tekevät siitä maamerkin.

*Leikkauskaavio, Depot Boijmans
Van Beuningen.*

Bryk Wirkkala -katseluvarasto – pienen mittakaavan avoin varasto

Espoon modernin taiteen museoon on toteutettu Rut Brykin ja Tapio Wirkkalan elämäntyötä esittelevä katseluvarasto avoimen varaston konseptilla. Katseluvarastossa on nähtävänä 2000 esinettä ja kokoelman loput 3000 esinettä on paketoituina laatikoissa ja hyllyissä samassa tilassa. (Espoon modernin taiteen museo 2020.) Kyseessä on esinemäärältään ja laajuudeltaan pienen mittakaavan versio avoimesta varastosta. Katseluvaraston arkkitehteinä ovat toimineet Johanna Brummer ja Heini-Emilia Saari. Espoon modernin taiteen museo toimii museorakennukseksi muutetussa vanhassa Weilin Göösin painotalossa yhdessä kolmen muun museon kanssa.

Tila on järjestetty niin, että katseluvuorasto kiertää kehämäisesti käytävänä keskellä olevaa vaihtuvien näyttelyiden tilaa. Kehän ulommilla seinillä on suurempia säilytyskalusteita, vitriinejä ja lavahyllyjä. Sisemmän seinän muodostaa perforoitu metallilevyseinämä, johon on kiinnitetty opasteita ja tarkemmin valikoituja esineitä sekä vetolaatikoita. Läpikuultavan seinämän takaa voi aistia jo keskeisen vaihtuvien näyttelyiden tilan, johon käytävä lopulta johdattaa.

Kehän sivulla on myös konservointitila, jota ra-
jaavat kokoelmilla täytetyt lasivitriinit. Samal-
la kun tarkastelee kokoelmia, voi tarkastella
konservaattoria työssään. Museovarastoinnis-
sa käytettävät läpinäkyvät lasivitriinit ja reikä-
seinät korostavat hienovaraisesti käytettyinä
avoimen varaston konseptin avoimuuden ja
läpinäkyvyyden tavoitetta. Tilallisesti katselu-
varasto on ehdottomasti lähempänä perinteis-
tä museonäyttelyä kuin museovarastoa. Bryk
Wirkkala-kokoelmat koostuvat suurimmilta
osin keramiikasta ja lasista, jotka kestävät hyvin
valoa ja ovat ilmasto-olosuhdevaatimuksiltaan
helpoimmasta päästä.

*Tilakaaviot, Espoon modernin taiteen museo
ja Bryk Wirkkala -katseluvarasto.*

Tampereen museoiden kokoelmakeskus –
oma rakennus esineille

Tampereen museoiden esinekokoelmat on keskitetty yhteen keskusvarastoon kaupungin keskustan ulkopuolelle Ruskon teollisuusalueelle. Säilytystilojen lisäksi Kokoelmakeskukseen on sijoitettu esimerkiksi esinekäsittely- ja dokumentointitiloja, konservointitiloja ja tutkimustiloja. Keskittämällä eri museoiden säilytystilat ja museotyöntekijöiden tilat saman katon alle on saavutettu mittavia synergiaetuja, sekä pystytty tehostamaan museoiden toimintaa. Ennen museoiden yhteistä Kokoelmakeskusta museoiden kokoelmat ja kokoelmakäsittelyn tilat olivat sijoitettuina eri kiinteistöihin ympäri kaupunkia. Moni kiinteistö oli olosuhteiltaan ja turvallisuudeltaan huono museovarastointiin. Keskitettyjen tilojen ansiosta on voitu järjestellä ja pakata kokoelmat tehokkaasti, luoda kattavat säilytysolosuhteet eri tyyppisille materiaaleille, välttää ylimääräisiä esinekuljetuksia ja helpottaa esineiden huoltoa ja tutkimusta. (Hankela 2008.)

Kokoelmakeskus valmistui vuonna 2012 entiseen Suomen Triכון teollisuushalliin. 1970- ja 80-luvuilla rakennettu halli tarjosi hyvät puitteet museovarastolle: suuri osa tilasta oli yli 6 metriä korkeaa yhtenäistä hallitilaa ja alapohjarakenteet olivat jo valmiiksi mitoitettu suurille kuormille. Lisäksi hallin varastotilojen korkeita kuormalavahyllyjä saatiin hyötykäytettyä museovarastointiin. Ulkoseiniä ja vesikattoa jouduttiin tiivistämään ja korvaamaan osittain kokonaan uusilla rakenteilla. (Hankela 2008.)

Kokoelmakeskus toteuttaa avoimen varaston konseptia mahdollistamalla yleisökäynnit etukäteisvarauksesta. Käynti toteutetaan opastettuna kierroksena, jonka sisältöön asiakas saa esittää toiveita. Kattavan esinemäärän lisäksi kierros näyttää vierailijoille museotyön arkea ja antaa mahdollisuuden kurkistaa kulissien taakse. Kokoelmakeskus pyrkii tulevaisuudessa kehittämään avoimen varaston konseptiaan

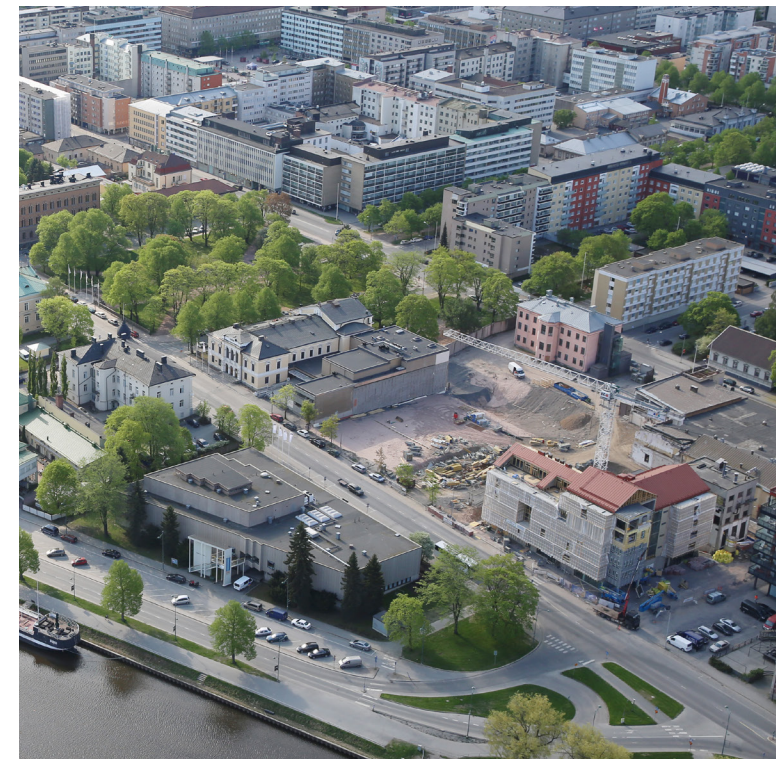
moniin eri suuntiin, kuten vuokraamalla ulos esineistöä käyttökokoelmastaan, mahdollistamalla esineistön ”tilaamisen” tarkasteltavaksi sähköisen esinetietokannan kautta ja myymällä erilaisia konservointipalveluita yksityisille asiakkaille. (Paavola 2011.)

Tampereen museoiden kokoelmakeskuksen esinekokoelmaan kuuluu noin 400 000 esinettä. Tilojen laajuus on yli 12 000 m², joista noin 8500m² on varattu säilytystiloille. Kokoelmakeskuksessa on käytössä 7 erilaista ilmastolosuhdetta eri materiaalien säilytykselle. (Paavola 2019a.)

Täytettyjä eläimiä Tampereen museoiden
kokoelmakeskuksessa.

4. Porin aarre -arkkitehtuurikilpailu

4.1 Lähtökohdat

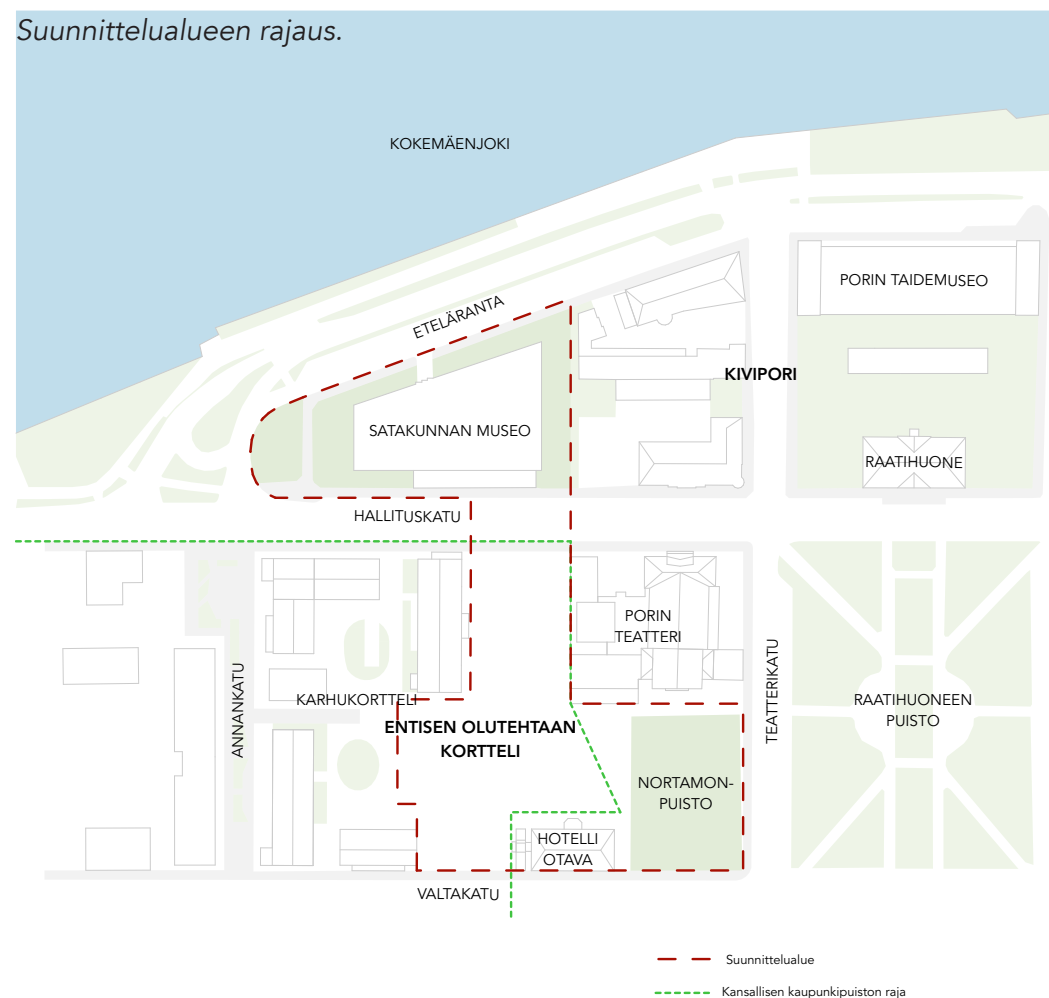
Porin kaupunki järjesti yhteistyössä SAFAn kanssa yleisen arkkitehtuurikilpailun uuden vetovoimaisen kulttuurikorttelin suunnittelusta entisen Porin panimon tontille. Kilpailussa etsittiin suunnitteluratkaisuja Satakunnan museon laajennukselle, jonka yhteyteen tuli suunnitella myös uudet tilat Porin lastenkulttuurikeskukselle ja tietopalvelukeskukselle. Suunnittelualueelle tuli sijoittaa myös asuinrakentamista sekä uusia julkisia ulkotiloja ja yhteyksiä korttelin läpi. Lisäksi etsittiin ideoita Satakunnan museon uudistamiseksi. (Porin aarre 2018, s.5.) Kilpailu käytiin 15.11.2018 - 15.3.2019 ja kilpailun tulokset julkaistiin heinäkuussa 2019 Suomi areena -tapahtuman yhteydessä. Kilpailuehdotuksia palautettiin yhteensä 73 kpl.

4.2 Kilpailualue

4.2.1 Sijainti ja raja

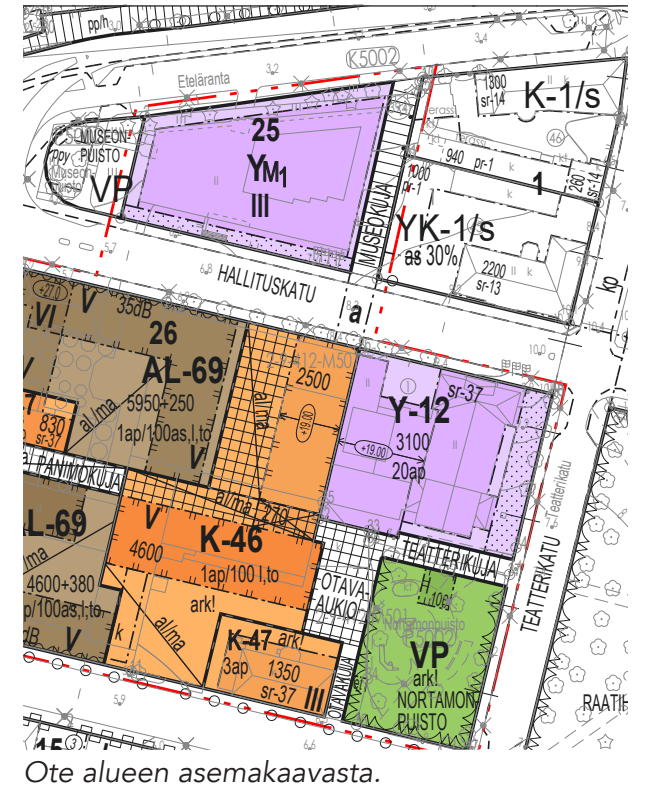
Suunnittelualue kattaa Satakunnan museon nykyisen korttelin sekä entisen oluttehtaan korttelin keski- ja kaakkoisosan. Entisen oluttehtaan korttelin vanha rakennuskanta on suurimmilta osin purettu. Keskiosaa korttelia on tyhjillään ja sitä rajaa länsipuolella asuinrakentamiseen suunniteltu Karhukortteli. Kaakkoisosassa on suojeltu Hotelli Otavan rakennus sekä Nortamonpuisto. Nortamonpuiston pohjoispuolella suunnittelualueen ulkopuolella on Porin teatteri. Suunnittelualueen itäpuolella Kivi-Porin valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö ja se kuuluu myös osittain Porin kansalliseen kaupunkipuistoon. (Porin aarre, s.13-14.)

Suunnittelualueen raja.

4.2.2 Asemakaava

Alueella on lainvoimainen asemakaava, jonka tavoitteena on avata kortteli kaupunkilaisten käyttöön. Asemakaava toimii kilpailussa lähinnä suunnittelua viitoittavana tekijänä. Ainoastaan suojelumääräykset, Hallituskadun alue, sekä teatterin ja Karhukorttelin väliin muodostuva toriaukio on toteutettava kaavan mukaisesti. Muita kaavasta huomioitavia asioita ovat oluttehtaan korttelin itä-länsisuuntaiset ja pohjois-eteläsuuntaiset yhteydet ja aukiot, sekä Hotelli Otavan viereinen ark!-alue, jolla saattaa sijaita rauhoitettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä. Ark!-alueelle tuleva rakentaminen on pidettävä mahdollisimman vähäisenä. Kaavassa merkitty maanalainen kulkuyhteys Hallituskadun alitse ja Satakunnan museon itäpuolelle merkitty jalankulkuyhteys ovat ohjeellisia ja ratkaistavissa toisin. (Porin aarre, s.15.)

Ote alueen asemakaavasta.

Huomioita asemakaavasta.

Sr-37 = Rakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvan kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa.
ark! = Historiallinen kaupunkialue jolla saattaa sijaita muinaisjäännöksiä. Rakennusten sijoittaminen tälle alueelle pidettävä vähäisenä.

4.2.3 Ympäristö ja rakennuskanta

Satakunnan museo

Satakunnan museo on vuonna 1973 rakennettu 2-3-kerroksinen museorakennus. Rakennuksessa on myös osittain maan alle rakennettu kellarikerros. Rakennuksella on lähitulevaisuudessa edessä kattava peruskorjaus.

Museon suunnittelutyö kesti yli 10 vuotta ja se edustaa tyypillistä 1960-luvun arkkitehtuuria. Rakennus on betonirunkoinen ja julkisivumateriaaleina on käytetty betonia eri muodoissa: pesubetonielementtejä ja paikallavalettua lauttamuottipintaa. Ikkunat on järjestetty nauhaikkunaryhmiin korostamaan umpinaista julkisivupintaa ja sisäänkäynnit on toteutettu sisäänvetoina korostamaan laatikkomaista massaa. Rakennuksen arkkitehtuuri ja yksityiskohdat ovat huomattavan vähäeleisiä. Rakennuksen joen puoleisella julkisivulla tapahtuva pieni sahalaitainen värähdys luo tasaiseen julkisivuun mielenkiintoisen jännitteen. Sama värähdys toistuu myös muualla rakennuksessa, kuten näyttelytilan pääportaassa. (Porin aarre, s.16.)

Hotelli Otava

Hotelli Otava rakennettiin 1857 kaupungin ainoaksi hotelliksi. Alunperin rakennus tehtiin kaksikerroksiseksi. Rakennus korotettiin nykyiseen kolmikerroksiseen muotoonsa vuonna 1892. Se on kiinteä osa Kivi-Porin valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Hotelli Otavalla on vuosien saatossa ollut merkittävä rooli maamme kulttuuritoiminnan saralla, sillä se tunnetaan suomalaisen teatterin, sekä myös Pori Jazzin syntypaikkana.

Rakennuksessa toteutettiin mittava restaurointi vuosina 1999-2007. Samalla rakennuksen toiseen päätyyn rakennettiin uusi porrastorni. Tällä hetkellä rakennus on toimistokäytössä Porin kaupungilla. Kilpailussa pyritään sijoittamaan osa tilaohjelman toiminnoista Hotelli Otavaan. Suuret muutokset eivät ole mahdollisia, sillä rakennus on suojeltu asemakaavalla. Porrastornin liittäminen uuteen rakennukseen on mahdollista. (Porin aarre, s.16.)

Ilmakuva suunnittelualueesta.

Karhukortteli

Entisen oluttehtaan korttelin länsiosa on nimetty Karhukortteliksi ja se on varattu asuinrakentamiselle. Uudet asuinrakennukset nousevat ympäristöään korkeammalle ja muokkaavat jokialueen kaupunkikuvaa. Alueen kerrosluvut vaihtelevat 5-6 kerroksen välillä. Karhukorttelin länsipuolelle toteutettu Annankatu muodostaa uuden kevyenliikenteen yhteyden korttelin etelä-pohjoissuunnassa. Alueen keskiosassa Annankadun varrella sijaitsee vuonna 1938 rakennettu Uusi panimo, joka on suojeltu asemakaavassa. Rakennus on Porin panimon ainoa jäljelle jäänyt osa. (Porin aarre, s.17.)

Porin teatteri

Vuonna 1884 rakennettu teatteri kuuluu maamme vanhimpiin teatterirakennuksiin. Rakennus edustaa tyyliltään uusrenessanssia ja on yhä alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan. Teatterirakennus on suojeltu asemakaavalla. Teatterin laajennus valmistui 1973 ja edustaa oman aikansa betoniarkkitehtuuria. Teatteriin toteutettiin vuonna 2017 pieni laajennus mm. uusia teknisiä tiloja varten. (Porin aarre, s.17.)

Ilmakuva suunnittelualueesta.

Porin panimon purkamisen jälkeen teatterin laajennusosan länsipuolelle jäi umpinainen seinäpinta, joka aikaisemmin oli kiinni panimorakennuksessa.

Nortamonpuisto

Nortamonpuisto on Kansallista kaupunkipuistoa oleva viheralue, jolla toimii myös suosittu lasten leikkipuisto. Viheralue poikkeaa ympäröivästä Kivi-Porin korttelirakenteesta ja siihen on aikoinaan kaavailtu ravintolarakennusta. Puisto halutaan pitää jatkossa kuitenkin viheralueena ja julkisessa käytössä. Kilpailussa sen halutaan kehittyvän kutsuvaksi sisääntuloalueeksi uuteen kortteliin.

Korkeusasemat

Suunnittelualan korkeus nousee Valtakadulta kohti Hallituskatua ja laskee siitä kohti Kokemäen jokea. Valtakadulla Hotelli Otavan kohdalla maanpinnan korko on noin +6,5 m ja siitä ylöspäin Hallituskadun kohdalla +8,4 m. Pohjaveden takia alle +1,5 m tasolle merenpinnasta ei tule suunnitella rakentamista. (Porin aarre, s.19.)

4.3 Kilpailun tavoitteet ja tilaohjelma

Tavoitteena on laatia suunnittelualueelle laadukas kortteliratkaisu, jolle sijoitetaan Porin aarre -uudisrakennus tai uudisrakennusten kokonaisuus. Uudisrakennuksesta on osoitettava jonkinlainen yhteys olevaan museorakennukseen. Kortteliin tulee muodostua myös julkisia aukioita ja jalankulun yhteyksiä. Suunnittelussa on otettava huomioon lähialueen arvokas rakennuskanta, sekä Porin kansallinen kaupunkipuisto. (Porin aarre, s.20-21.)

Kilpailun tilaohjelma on laaja ja se kattaa suuren määrän kokoelmatiloja, näyttelytiloja ja rakennuksen yhteyteen tulevan ravintolan ja tapahtumatilan. Lisäksi tilaohjelmassa on uudet tilat Porin lastenkulttuurikeskukselle ja tietopalvelukeskukselle. Kilpailussa tutkitaan myös Satakunnan museon olevan rakennuksen tilojen ja julkisivun uudistaminen, sekä Hotelli Otavan uusi käyttö. Hotelli Otavaan tulee ensisijaisesti sijoittaa jotain tilaohjelmassa määriteltyjä toimintoja. Kortteliin sijoitetaan myös asuinrakentamista. (Porin aarre, s20-21.)

Kokoelmatilat ja avoin varasto

Kokoelmatiloihin kuuluu kokoelmaesineiden lastauksen, vastaanoton, konservoinnin ja käsittelyn, sekä kokoelmien varastoinnin vaatimat tilat. Museovarastoinnille on varattu tilaohjelmassa yhteensä 4000 m², joista 3000m² tulee olla huonekorkeudeltaan 6 metriä.

Osa museovarastotiloista tulee esittää avoimeksi varastotilaksi. Avoimen varaston laajuuden ja konseptin ideointi on osa suunnittelu-tehtävää.

Näyttelytilat, tapahtumatila ja ravintola

Suunnitelmassa tulee osoittaa näyttelytilat Satakunnan museon vaihtuville näyttelyille, Rosenlew-museon näyttelylle, Poriginal Gallerian näyttelylle, sekä lastenkulttuurikeskuksen näyttelylle.

Porin aarteeseen tulee esittää myös monikäyttöinen tapahtumatila sekä ravintola. Ravintolan yhteyteen sijoitetaan myös monitoimitila.

Tietopalvelukeskus

Tietopalvelukeskukseen kuuluu yleisötila, tutkijatilat, sekä arkistotiloja.

Lastenkulttuurikeskus

Lastenkulttuurikeskukseen kuuluu työpajatilat, versta ja varastot. Aulan yhteydessä tulee olla riittävä tila lastenvaunujen säilytykseen.

Henkilökunnan tilat

Satakunnan museon, tietopalvelukeskuksen ja lastenkulttuurikeskuksen henkilökunnan tilat voi esittää keskitettynä yhteen paikkaan tai sijoitettuina toimintojen lähelle.

Satakunnan museon toimenpiteitä ja rajaus

Suuri osa museon tiloista on tarkoitus säilyttää sellaisenaan. Aulan yhteydessä oleva kioski, keittiö ja pukuhuone, sekä tilapäisnäyttelytila varastoineen, ja kahvio aputiloineen voidaan ottaa muuhun käyttöön ja uudistaa.

Rakennuksen julkisivu on huonossa kunnossa ja tullaan kunnostamaan lähitulevaisuudessa. Kilpailussa on mahdollisuus esittää, miten julkisivu tulisi käsitellä. Lisäksi on mahdollista esittää rakennuksen korottamista tai laajennusosaa.

Uusi asuinrakentaminen

Suunnittelualueelle sijoitetaan noin 2500 k-m² asuinrakentamista, jonka yhteyteen osoitetaan asukkaiden pysäköinnille 20ap.

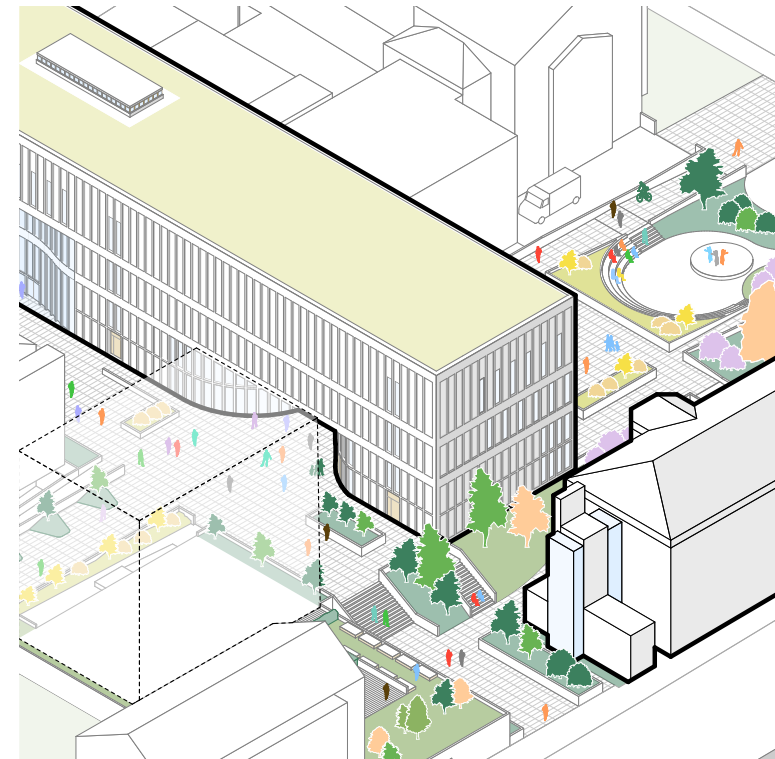
(Porin aarre, s.22-26.)

Oikealla: Porin aarre, tilaohjelma.

Porin Aarre			
Tilaohjelma			
Tila	hum	hum	Tarkennus
Kokoelmavarastot		4000	
Kokoelmavarastot	4000		Osa kokoelmavarastosta toteutetaan avoimena varastona. Osa kokoelmavarastosta (n. 550 m2) palvelee Porin taidemuseota. Suurin osa (3 000 m2) tilasta tulee olla huonekorkeudeltaan 6 m.
Kokoelmien käsittely ja konservointi		800	
Karanteeni	30		Yhteys ainoastaan esineiden vastaanottotilaan.
Pakastin	20		Läpikuljettava tila; sisään esineiden vastaanottotilasta, poistuminen puhdistustilaan
Puhdistus	40		
Luettelointia odottava esineistö	20		
Tutkimus ja valokuvaus	150		Tila Satakunnan Museon ja taidemuseon yhteiskäytössä
Yleiskonservointi	80		
Puhdas konservointi	80		
Tekstiilien pesutila	30		
Pakkaustarvikevarasto	10		
Satakunnan Museon museomestarien työtila	50		Puutyötila näyttelyrakenteiden ja kuljetuslaatikoiden tekoa varten
Lastenkulttuurikeskuksen tekniset työtilat	85		Tekniset työtilat teosten, tllaillusoiden ja näyttelyiden rakentamista varten
Puutavaravarasto	15		
Porin taidemuseon kansainvälisen näyttelytoiminnan välivarastointitila	190		Saapuvien ja lähtevien näyttelyiden sekä esillä olevien taideteosten suurikokoisten kuljetuslaatikoiden ja materiaalien varastointitila.
Kokoelmien lastaus ja vastaanotto		250	
Lastaustila	150		Sisäänajettava, korkeus 5 m. Mitoitetaan 12 m pitkälle kuorma-autolle.
Vastaanottotila	100		Suora yhteys: karanteeni, pakastin ja puhdistus
Aulatilat ja sisäänkäynti		300	
Sisäänkäyntiaula	200		Monikäyttöinen ja esteetön aulatila
Yleisöpalvelupiste	-		Palvelee tietopalvelukeskusta ja näyttelytiloja
Yleisö-wc	50		3 kpl, joista yksi esteetön, vauvanhoituhuone
Vaatesäilytys	20		
Lastenvaunujen säilytys	30		Sijainnissa huomioitava, että tila palvelee erityisesti lastenkulttuurikeskuksen toimintaa.
Ravintola		300	
Ravintolasali	120		Mitoitetaan 50-60 asiakaspaikkaa. Ravintolaa tulee olla mahdollista käyttää myös muista toiminnoista erillään. Huomioidaan mm. sisäänkäynti ja vaatesäilytys.
Tarjoilualue	40		Palvelulinjat ja kassa
Keittiö, kylmiöt, varastot	40		Vähintää 8 m2 kylmiötilaa. Huomioidaan tavarann vastaanotto.
Yleisö-wc	20		3 kpl, joista yksi esteetön
Monitoimitila (kokoustila)	80		Eratettavissa muusta ravintolatilastaa. Monikäyttöinen tila, joka palvelee esimerkiksi kokous- ja koulustilana. Mahdollisuus ottaa tilapäisesti ravintolan laajentumistilaksi.
Tapahtumatila		200	
Tapahtumatila	200		Monikäyttöinen, eri toimijoiden yleisötapahtumiin soveltuva ja joustava tila tapahtumien järjestämiseen. Voidaan yhdistää esim. aula- tai ravintolatoimintoihin.
Tietopalvelukeskus		175	
Yleisö-/tutkijatila	60		Työskentelyntilan lisäksi yleisöpalvelupiste, jossa palvellaan kokoelma-, arkista- ja tietopalveluasiakkaita.
Asiakirja-arkisto	50		
Valokuva-arkisto	50		
Taidemuseon arkisto	15		
Näyttelytilat		1400	
Satakunnan Museon vaihtuvien näyttelyiden tila	450		Huonekorkeus vähintään 4 m. Korvaa nykyisen museorakennuksen 1. kerroksessa olevan vaihtuvien näyttelyiden tilan, mikäli kilpailija päättää sijoittaa toiminnon muualle.
Rosenlew-museon näyttelytila	450		Huonekorkeus vähintään 4 m
Lastenkulttuurikeskuksen näyttelytila	100		Huonekorkeus vähintään 4 m
Poriginal Gallerian taidenäyttelytila	250		Huonekorkeus vähintään 4 m. Jaettavissa kahdeksi näyttelytilaksi.
Näyttelyvarasto ja versta	150		Palvelee näyttelyiden rakentamista. Toimijoiden yhteiskäytössä.
Lastenkulttuurikeskus		185	
Työpajatila	90		
Odotustila	-		Tarve 40 m2 jos työpajatila ei ole lähellä sisäänkäyntiaulaa. Tilaohjelmassa on oletettu, että myös aulan wc-tilat ovat lastenkulttuurikeskuksen asiakkaiden helposti saavutettavissa.
Apukeittiö	15		Palvelee vauvojen värikylpy-työpajoja
Materiaalivarastot	80		
Henkilökunnan tilat		180	
Lastenkulttuurikeskuksen työhuoneet, 4 kpl yhdessä neuvottelutila	60		Voi sijoittaa vaihtoehtaisesti myös lastenkulttuurikeskuksen tilojen yhteyteen. Lisäksi tarvitaan kokoustila, joka tilaohjelmassa ravintolan yhteydessä.
Satakunnan Museon toimistihuoneet, 4 kpl	50		Koelmatilojen henkilökunnan käytössä.
Tietopalvelukeskuksen työhuoneet, 2 kpl	25		Voi sijoittaa vaihtoehtaisesti myös tietopalvelukeskuksen yhteyteen.
Kopiointi, varasto	10		
Sosiaalitila	15		2 x pukuhuone, suihku, wc
Taukotila	20		Toimijoiden yhteinen
Aputilat		630	
Kiinteistöhuoltovarasto	15		
Jätehuone	20		
Siivoustilat yhteensä	55		Yksi siivoustila á 5 m2 tarkoituksenmukaista siivousaluetta kohden suunnitelmaratkaisun mukaan. Ammattikeittiössä oma siivoustila. Lisäksi siivouspaperi ja -konevarasto 15 m2.
Lämmönjakuhuone	10		
Sähköpääkeskus ja -aluekeskukset	30		Sähköpääkeskus 10 m.
Ilmanvaihtokonehuone	500		Ilmanvaihtokonehuoneen pinta-alan voi sijoittaa yhdestä kolmeen 1-2 kerrokseen konehuoneeseen suunnitelmaratkaisun edellyttämällä tavalla. Konehuoneiden sijoituksessa on huomioitava kanavistoreittien tarpeet.
Väestönsuojatilat			Väestönsuojat (korjatut ja uudet) tulee suunnitella valtioneuvoston asetuksen väestönsuojista mukaisesti. Suojatilalle tulee esittää rauhanajan käyttö.
Yhteensä		8420	

	hum
Asunnot	2200
Kerrosala 2500 k-m2. Asuntorakentamista koskevia määräyksiä ja pelastustiemääräyksiä tulee noudattaa.	

5. Ehdotus Satakunnan museon laajennukseksi

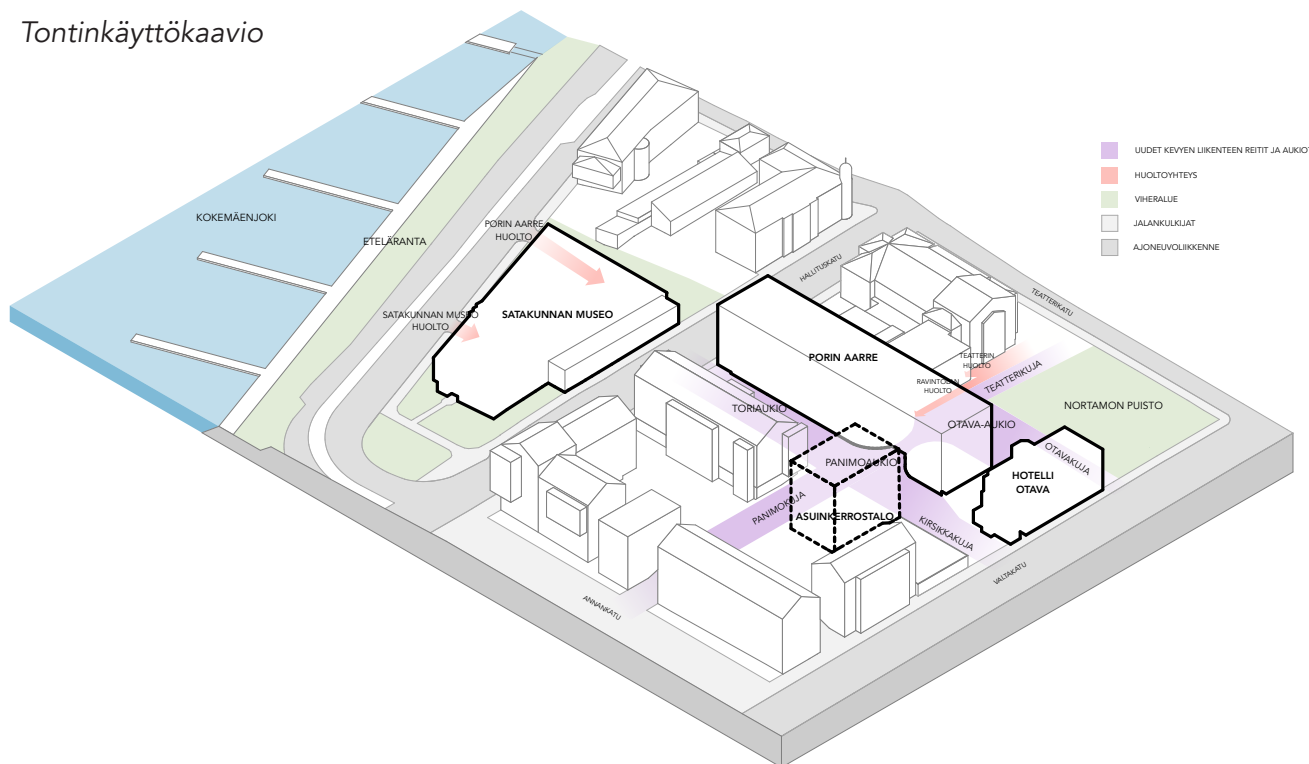
5.1 Sijoittuminen tontille

Uudisrakennus sijoitetaan kiinni Porin teatterin laajennukseen. Rakennusmassa toteutetaan riittävän kapeana, jotta sen ja Karhukorttelin väliin saadaan muodostettua asemakaavassa määritelty toriaukio. Rakennusmassaa jatketaan kohti Hotelli Otavaa niin paljon kuin mahdollista, jotta massa ei ulotu kaavassa määritellylle ark!-alueelle. Pitkällä rakennusmassalla saavutetaan mahdollisimman monen toiminnon sijoittuminen maantasokerrokseen, sekä rakennuksen kerrosluvun säilyminen maltillisena. Massan ulottaminen syvälle korttelirakenteeseen mahdollistaa koko korttelin haltuun ottamisen kulttuurikortteliksi. Muodostunut pitkulainen massa puhkaistaan ensimmäisestä kerroksesta korttelin läpi kulkevan itä-länsiyhteyden mahdollistamiseksi. Rakennuksen ympärille muodostuu nyt toivotut aukio-tilat, sekä kevyen liikenteen yhteydet.

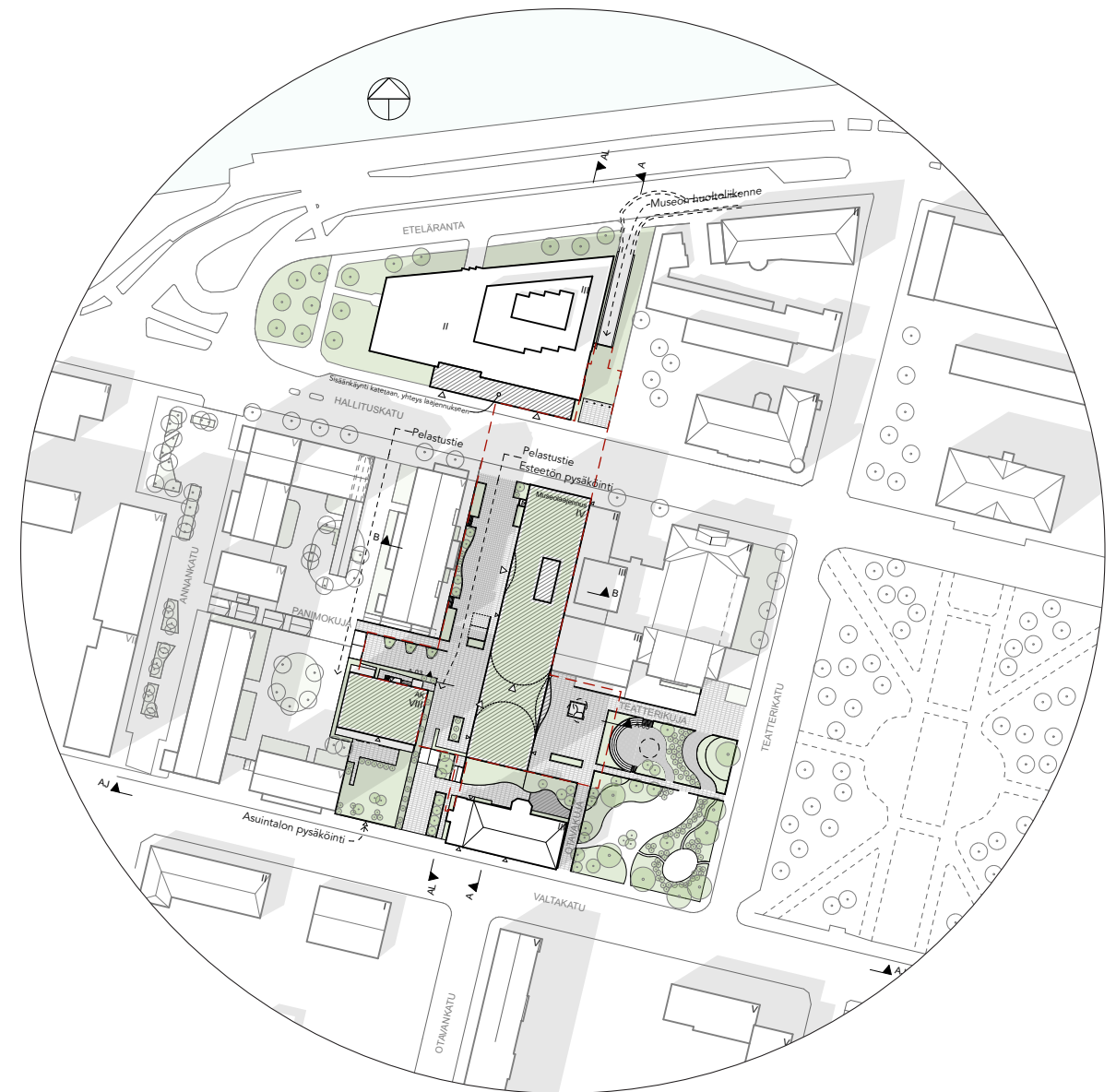
Museon huoltoyhteys tuodaan etelärannasta, josta pääsee järkevästi rakennusmassan alle muodostettaviin varastotiloihin. Muualta huollon tuominen maanalaisiin tiloihin vaatisi todella pitkän luiskan. Teatterin nykyistä huoltoyhteyttä voidaan laajentaa koskemaan myös esimerkiksi rakennukseen sijoitettavan ravintolan huoltoa.

Asuinrakentaminen sijoitetaan Karhukorttelin puuttuvaksi palaseksi suunnittelualueen länsiosaan. Näin se jatkaa entisen olutehtaan korttelin länsiosan selkeää asumisen keskittymää. Sijainti korttelin keskellä antaa mahdollisuuden nostaa rakennuksen korkeutta hieman muita rakennuksia ylemmäs häiritsemättä alueen katukuvaa. Rakennuksen pysäköinti toteutetaan pihakantena arkl-alueelle. Näin alueella selvittää maanalaiseen pysäköintiin verrattuna pienillä kaivauksilla.

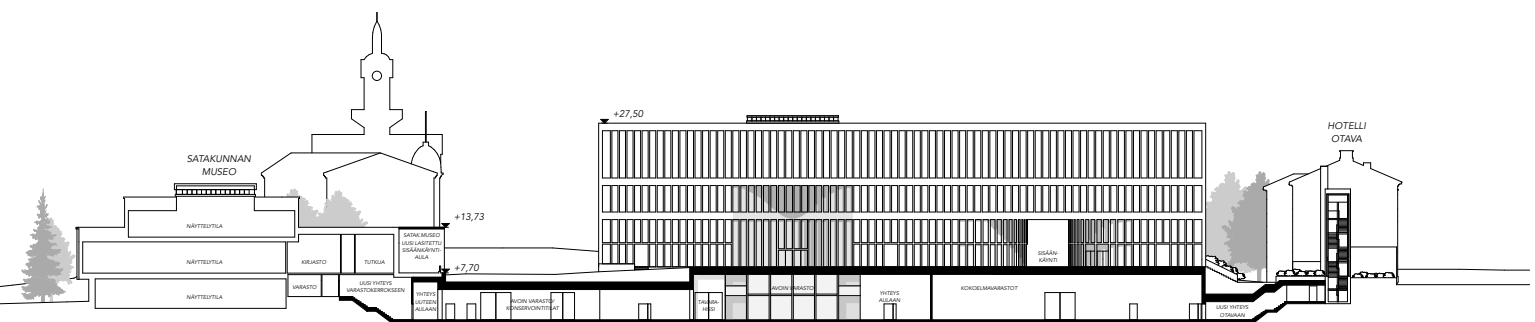
Tontinkäyttökaavio

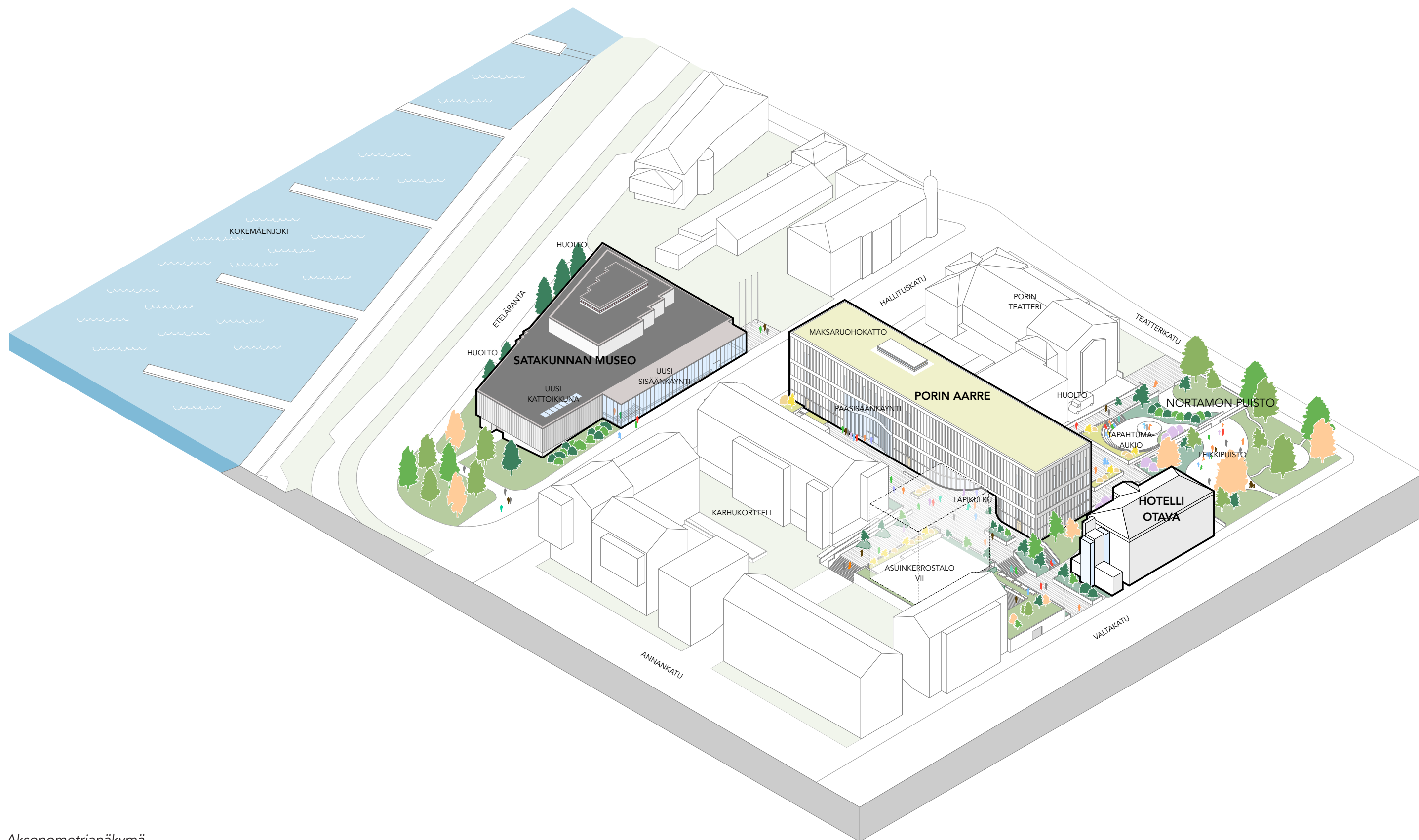

Alueleikkaus 1:1000

Asemapiirustus 1:2000

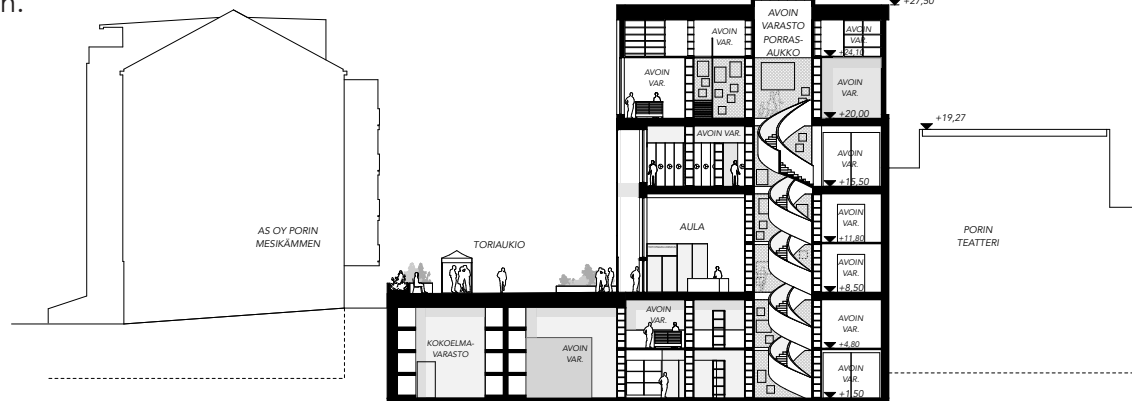

Aksonometrianäkymä

5.2 Ulkotilat ja maisemasuunnittelu

Rakennuksen läpikulun ympärille muodostuvat aukiot toimivat solmukohtina aluetta halkoville kulkuyhdistyksille. Itä-länsisuunnassa korttelia halkovat Teatterikuja ja Panimokuja, ja pohjois-eteläsuunnassa Kirsikkakuja ja Otavakuja, sekä rakennuksen pääsisäänkäynnin eteen muodostuva toriaukio. Rakennuksen läheisyydessä maanpinta on päällystetty punertavilla hiekkakivilaatoilla, jotka ovat vuoropuhelussa rakennuksen julkisivupinnan kanssa. Myös istutusaltaiden reunat tehdään samasta materiaalista. Muualla käytettäviä materiaaleja ovat betonilaatat, nurmikivet ja kivituhka. Uudisrakennusten katot toteutetaan viherkattoina, jotka vähentävät alueen hulevesirasitusta.

Viheralueet on jaettu teemoittain. Rakennuksen läheisyydessä olevan punaisen hiekkakivilaatoituksen parina on Satakunnan hiekkakiven kanssa luonnossa esiintyviä Saaristomeren heinäkasveja ja Kokemäenjoen suiston kasvilisuutta. Muualla vuorottelevat hedelmä- ja koristepuut, klassiset kaupunkipuistojen puut ja pensaat sekä alkukesän syreenit ja muiden vuodenaikojen kukkivat istutukset. Nortamonpuisto on jaettu kahteen osaan, josta ylempi johdattaa kulkijaa kohti uudisrakennusta ja toimii tapahtumapaikkana, ja alempi on puistomaisempi osa. Ylemmässä osassa kahden laatoitetun reitin väliin jää tapahtuma-aukio oleskeluportaineen. Alemmassa osassa on paikat leikille ja rauhallisemmalle oleskelulle. Olevat puut ja pensaat pyritään suurimmalta osin säilyttämään.

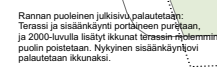
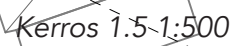
5.3 Arkkitehtuuri

Uudisrakennuksen arkkitehtoninen idea ammentaa julkisivun tematiikkaa 1970-luvulla valmistuneesta Satakunnan museosta, jonka julkisivussa ja pääportaassa toistuu kulmikas väreaihe. Museon uudisosassa väre muuntautuu pehmeälinjaiseksi aaltomaiseksi muodoksi, joka näyttäytyy rakennuksen massassa. Kaartuvat ulkoseinät ja niiden muodostamat sisäänvedot ja parvekuloke luovat mielenkiintoista ulkotilaa rakennuksen alle, sekä merkaavat pääsisäänkäynnin sijainnin. Ulkoseinien pilarit muodostavat vahvan ruudukkomaisen jaottelun julkisivuun, joka on vuoropuhelussa alkuperäisen museorakennuksen voimakkaan elementtijaon kanssa. Julkisivumateriaali pyrkii rajapinnaksi vanhan museorakennuksen pesu-betonin ja Kivi-Porin rapattujen pintojen välille. Julkisivun päämateriaalina on hiottu ja kiillotettu valkobetoni, johon on sekoitettu punaista hiekkakiveä. Valkoisen ja punaisen kiviaineksen liitto löytyy aiheena jo Satakunnan vanhimmista rakennuksista, kirkkoista.

Oikealla: näkymä torilta.

Alla: leikkaus B 1:500

- ☐ Ei pääsytä yleisölle
- ☐ Satakunnan museon tilamuutokset

1. kerros ja pihasuunnitelma 1:500

48

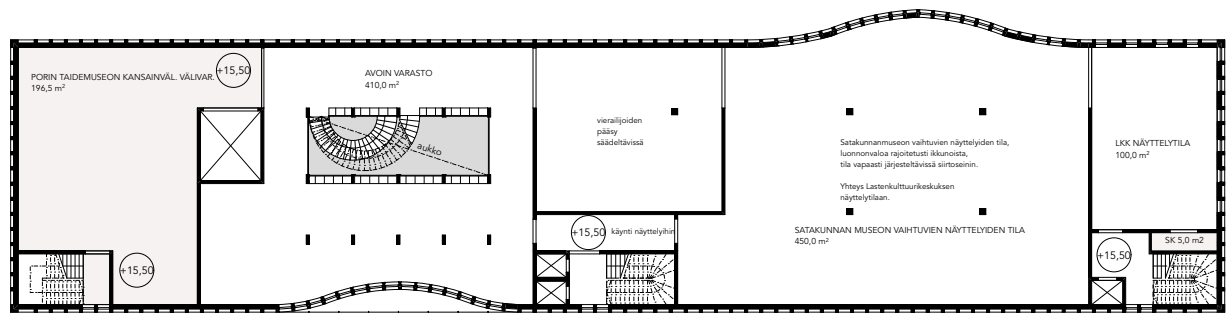

5.4 Toiminnot

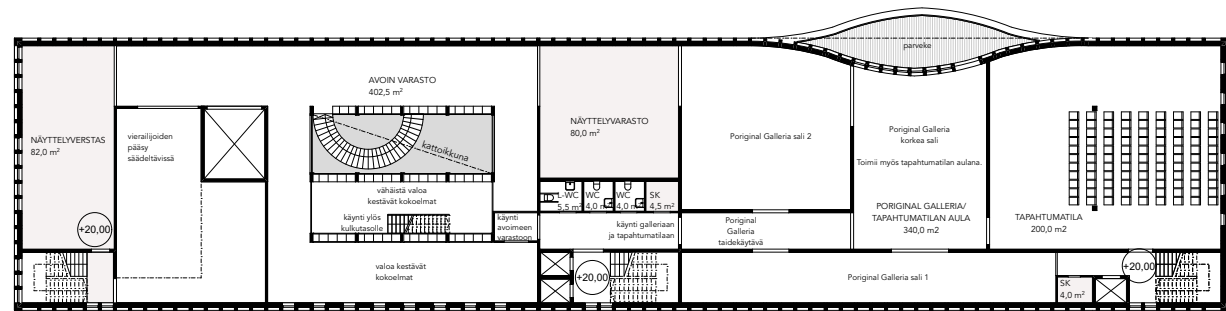
Näyttelytilojen lisäksi uudisrakennuksessa sijaitsee runsaasti varastotiloja, sekä museon erikoisuus: avoin varasto. Museon huoltoliikenne ja tavarankuljetukset tapahtuvat Etelärannan puolelta ramppia pitkin. Lastaus- ja vastaanottotilojen yhteydessä sijaitsevat kokoelmien käsittely- ja konservointitilat. Vastaanotetut tavarat voidaan kuljettaa varastotiloihin tai näyttelyihin huoltokäytäviä pitkin ja tavarahissillä. Uudisrakennuksesta on myös maanalainen yhteys Satakunnan museoon ja Hotelli Otavaan.

Museotoimintojen lisäksi rakennuksen palveluihin kuuluu lastenkulttuurikeskus, tietopalvelukeskus, tapahtumatalo sekä ravintola, jonka terassi aukeaa uudelle Toriaukiolle. Ravintolan mezzaniini-kerroksessa on lisää asiakaspaikkoja ja monitoimitila. Ravintolan huoltoliikenne tapahtuu Nortamonpuiston puolelta ja käyttää hyödykseen Porin teatterin huoltopihaa.

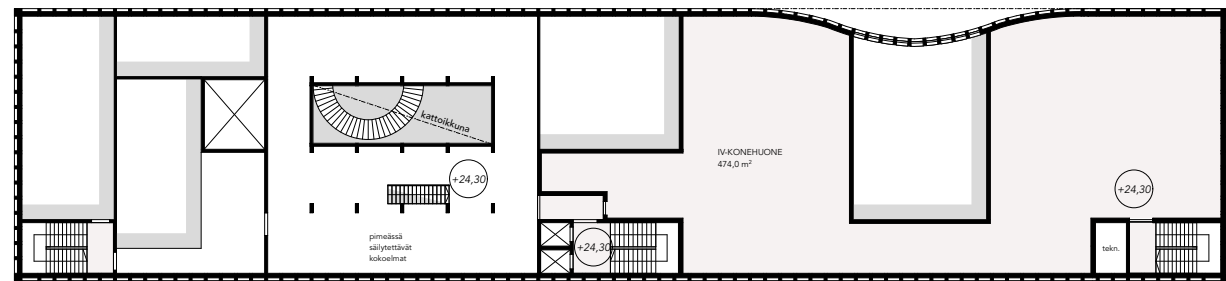
Oikealla: näkymä aulasta.

2. kerros 1:500

3. kerros 1:500

IV-konehuone / 4. kerros 1:500

5.5 Museokierto ja reitit

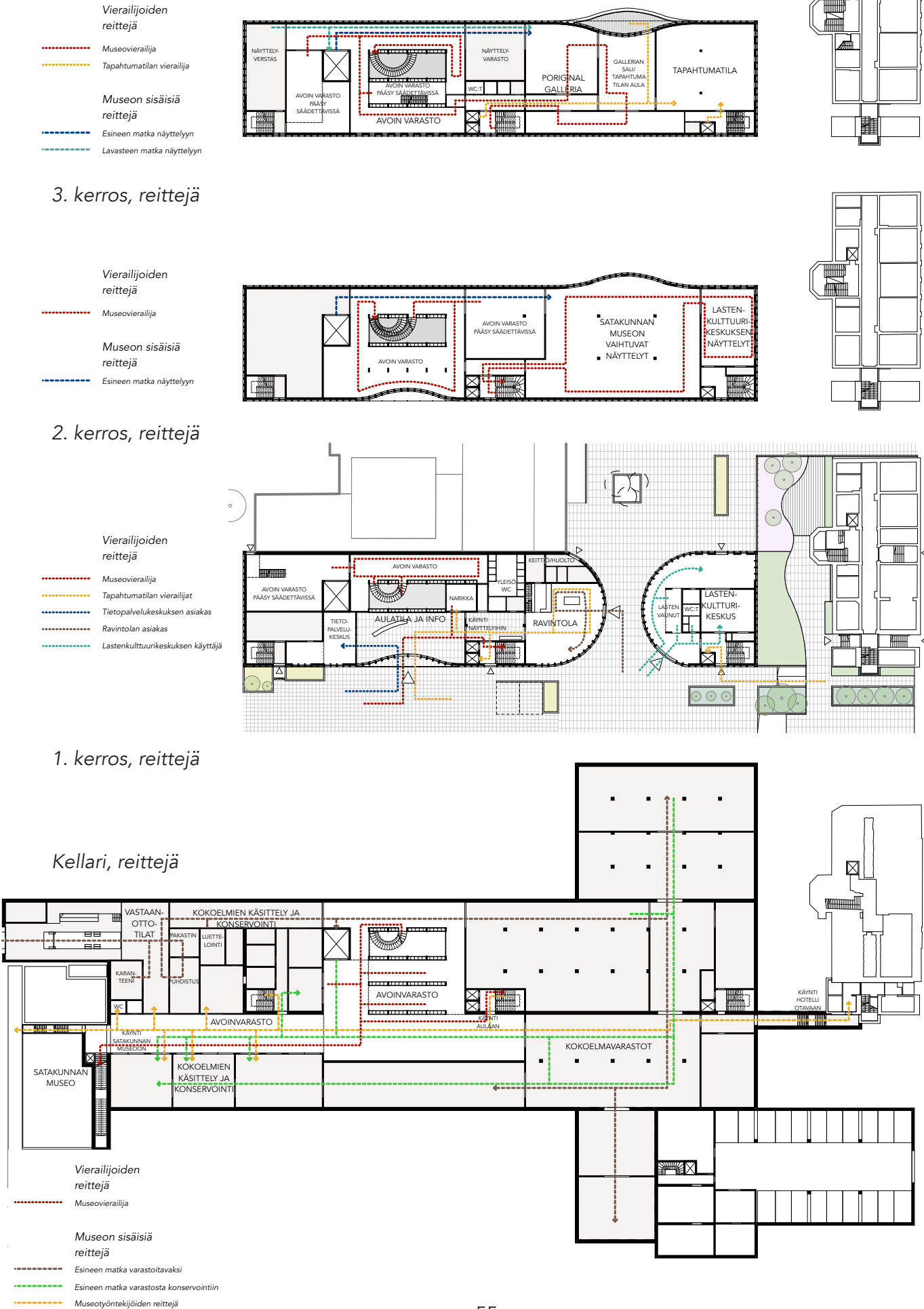
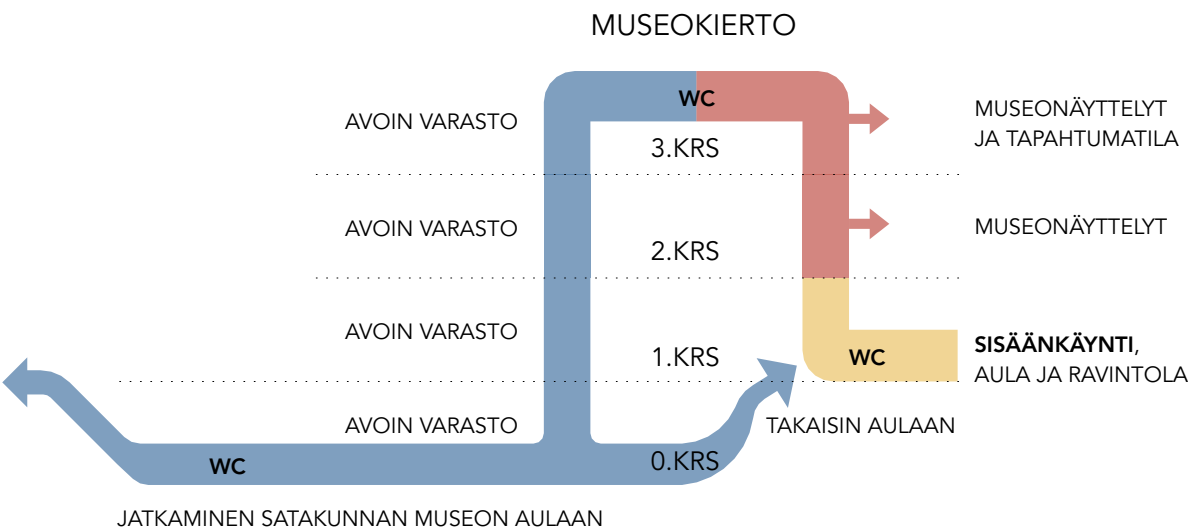
Uudisrakennuksen museokierto kulkee ensin alhaalta ylöspäin rakennuksen pääporrashuonetta pitkin. Toisessa kerroksessa kävijä voi pysähtyä Satakunnan museon vaihtuvaan näyttelyyn ja Lastenkulttuurikeskuksen näyttelyyn. Kolmannessa kerroksessa on Poriginal Gallerian näyttelytilat sekä käynti avoimeen varastoon. Avoimessa varastossa on oma portaansa, jota pitkin avoimen varaston vierailija kulkee alas kellarikerrokseen asti. Kellarikerroksesta kävijä voi kierrelyään palata joko pääaulaan tai siirtyä uutta yhteyttä pitkin Satakunnan museon aulaan ja jatkaa siellä museokierrosta.

Kokonainen museokierros toimii siis kahdella portaalla, joista ensimmäinen vie eri näyttelyihin ja toinen on Avoimen varaston sisäinen "elämyksellinen" porras. Kaikkiin kerroksiin pääsee myös esteettömästi.

Rakennuksen aulatilán yhteydessä on käynti tietopalvelukeskukseen. Sen kautta kuljetaan lisäksi myös ravintolaan, sekä kolmannessa kerroksessa sijaitsevaan tapahtumatalaan. Sekä ravintolaan että tapahtumatalaan on kuitenkin tarvittaessa käynti myös vaihtoehtoista reittiä pitkin. Lastenkulttuurikeskus sijaitsee rakennuksen massan eteläpäässä ikään kuin omana rakennuksenaan ja sille on itsenäiset sisäänkäyntinsä.

Alla: museokiertokaavio.

Oikealla: kerroskohtaiset kulkureittiesimerkit.

5.6 Avoin varasto

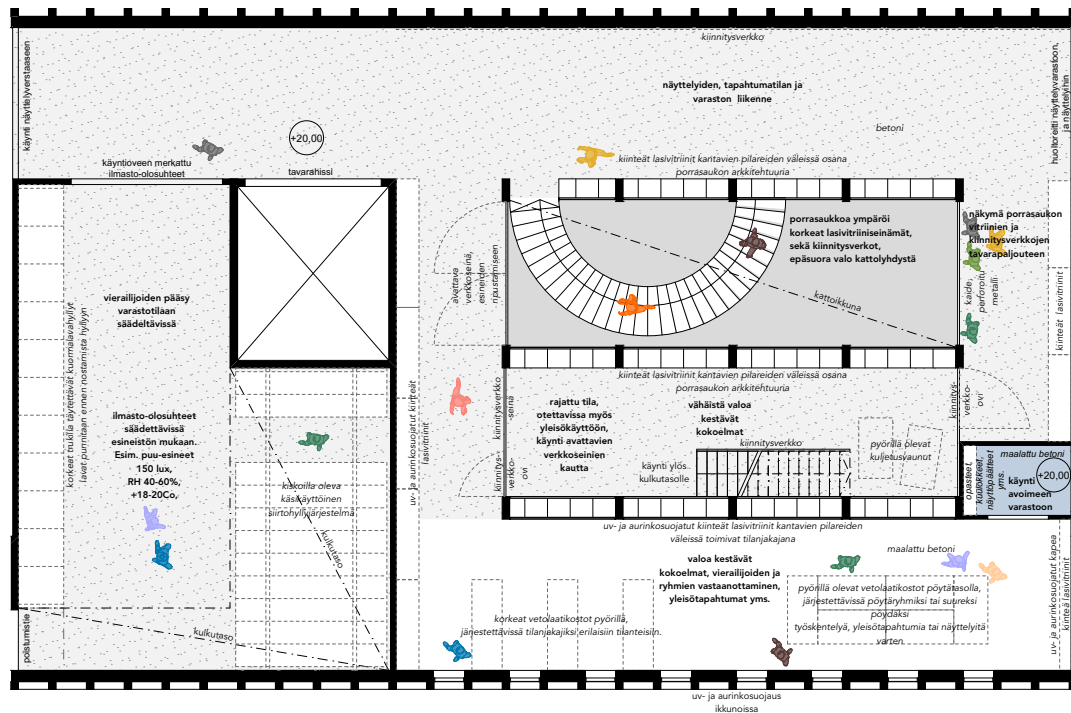
Avoim varasto on vierailijoille avoin osa koelmavarastoa ja museokierroksen huipentuma. Varastossa kierretään tilan keskellä olevan suuren porrasaukon ympärille järjestettyjä tiloja ja laskeudutaan alas kohti kellarikerrosta. Porrasaukon seinämät muodostuvat lasin takana olevista runsaista tavarahyllyistä ja metalliverkkoseinistä, joihin on mahdollista kiinnittää esineitä. Portaikolla on tuotu varastotilaan julkisen rakennuksen juhlavuutta ja se myös mahdollistaa korkeiden tavarahyllyjen tarkastelemisen eri näkökulmista. Avoimessa varastotilassa tavoitellaan suurten klassisten kirjastojen tunnelmaa korkeine tiloineen, jossa suuret hyllyt ja esineiden ylitsepursuava runsaus ovat pääosassa.

Kierron aikana vierailija pääsee monipuolisesti tarkastelemaan erilaisiin säilytyskalusteisiin varastoituja esineitä sekä vierailemaan erilaisissa ilmasto-olosuhteissa pidetyissä säilytystiloissa. Esineet ovat varastoituina vain numerokoodein ilman tarkempia opasteita. Reitin varrella on kuitenkin yleisöpäätteitä, joiden avulla saa lisätietoa haluamistaan esineistä. Osa säilytyskalusteista on pyörillä ja niitä siirtämällä voidaan luoda tiloihin mahdollisuuksia erilaisille ryhmä- ja opetustilaisuuksille. Kierroksen lopussa kellarikerroksessa on mahdollista tarkastella konservaattoreiden ja museotyöntekijöiden tekeä lasiseinien läpi tai opastetuilla kierroksilla. Kaikista herkimmät esineet on sijoitettu yleisön pääsyn ulkopuolelle museon kokoelmavarastoihin.

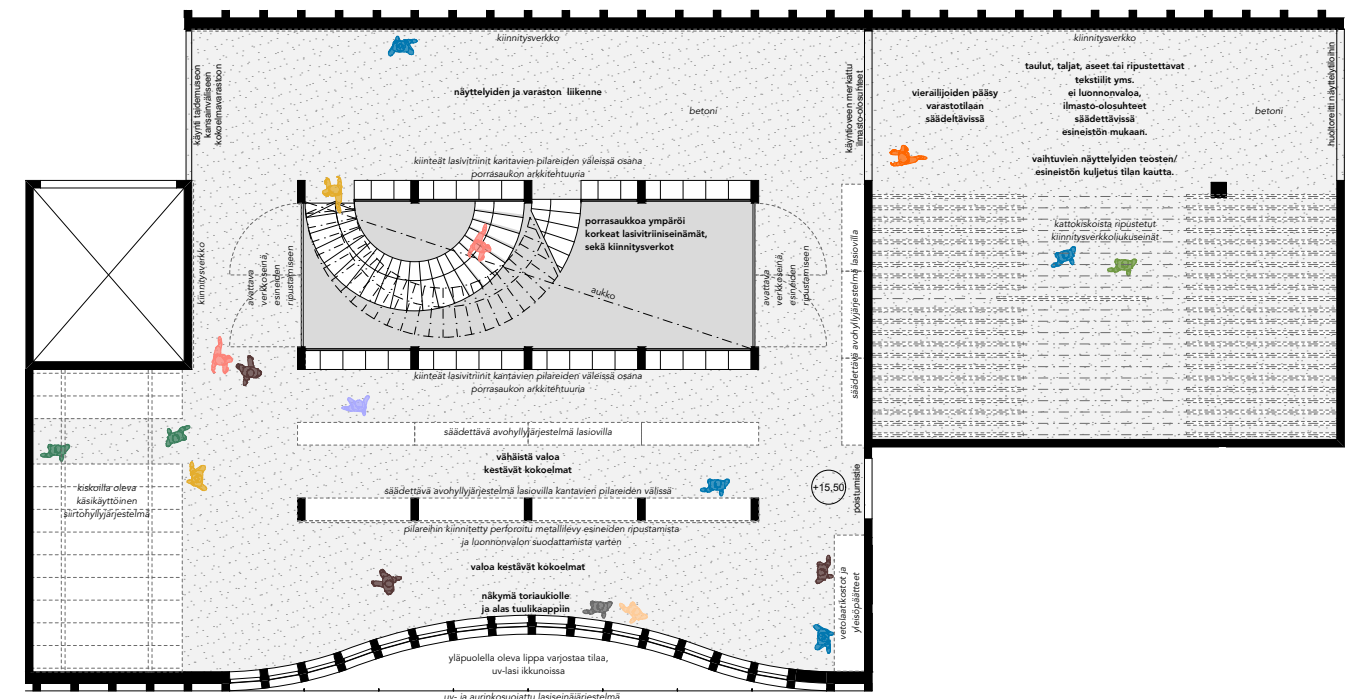
Avoimen varaston päätiloissa vallitsee oma ilmasto-olosuhteensa, joka on sovitettu mahdollisimman laajalle esinemäärälle. Tiloihin tuodaan myös harkitusti luonnonvaloa, niin että valoa kestävät esineet ja museoiden käyt-
tö- ja opetuskokoelmia voidaan sijoittaa sen läheisyyteen. Kaikki tilaan tuotava luonnonvalo saatetaan tilaan luoteesta, eikä tiloihin pääse suoraa auringon valoa edes keskikesällä uusia asuinkerrostalojen takaa. Luonnonvalon määrä kerroksissa vaihtelee asteittain kierron edetessä. Tällä tavoitellaan silmän tottumista hämääseen, sekä myös julkisen tilan metamorfoosia puhtaaksi varastotilaksi. Ensimmäisessä kerroksessa ainoa luonnonvalo tilaan siivilöityy aulan ja varaston välisen tavaraseinän läpi ja

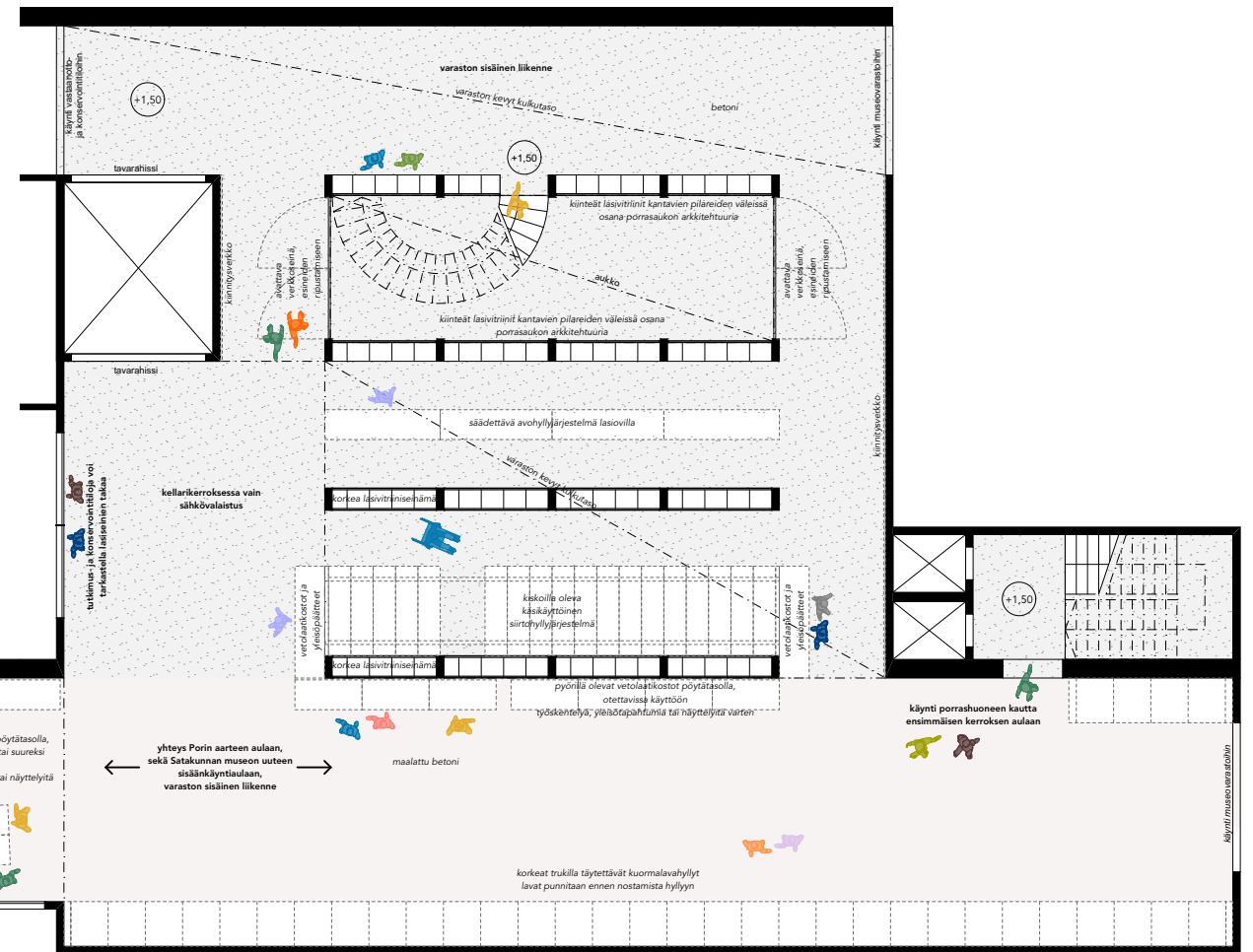
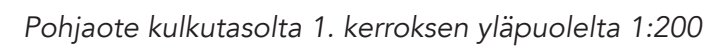
kellarikerroksessa on ainoastaan säädeltävissä oleva sähkövalaistus. Kaikki ikkunat ja luonnonvaloon osuvat lasivitriinit yms. suojataan aurinkonsuoja- ja uv-kalvolla.

Pohjaote 3. kerros 1:200

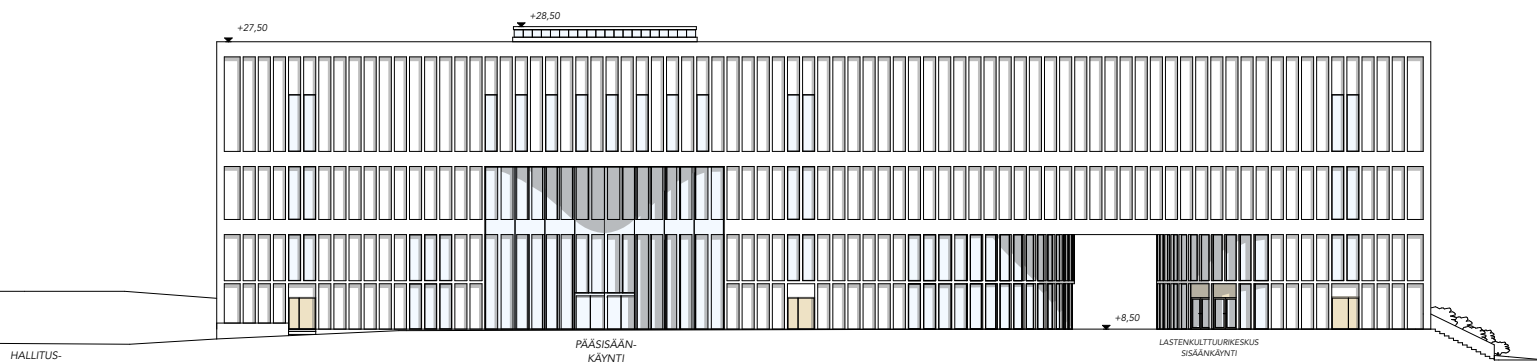

Pohjaote 2. kerros 1:200

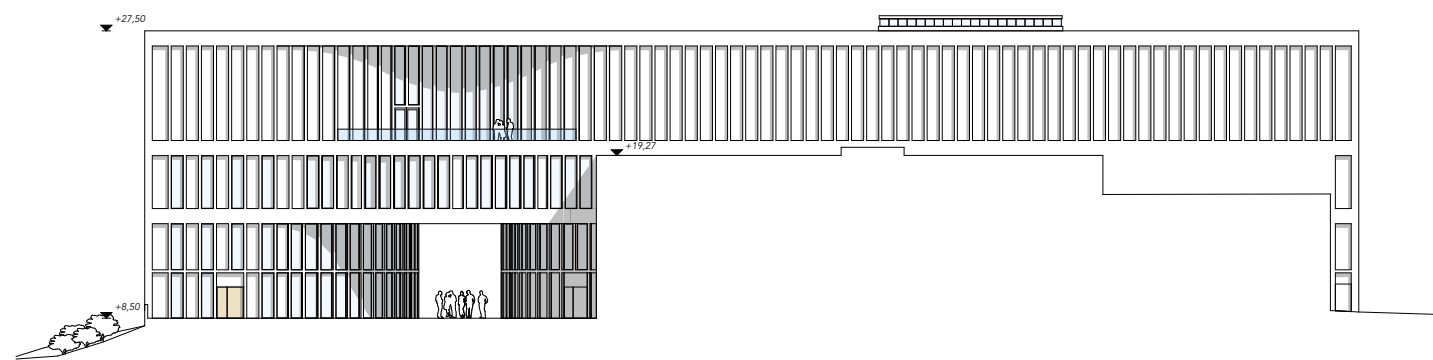

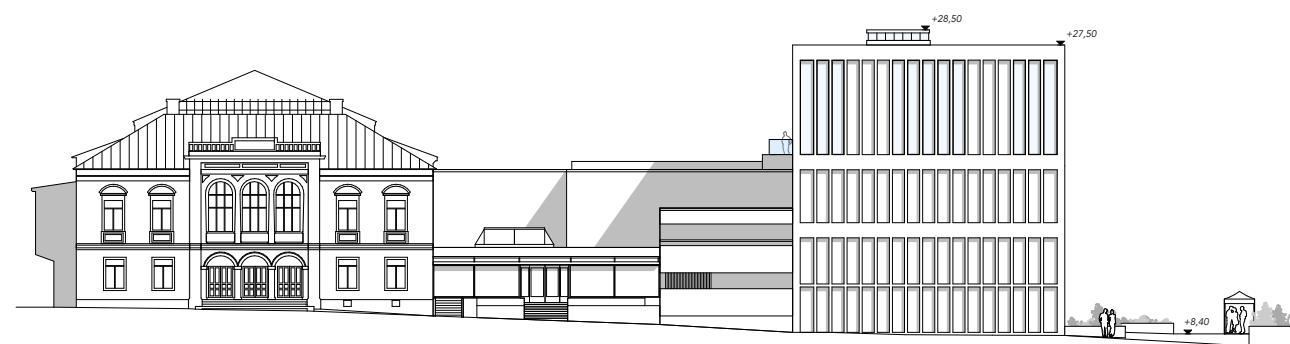

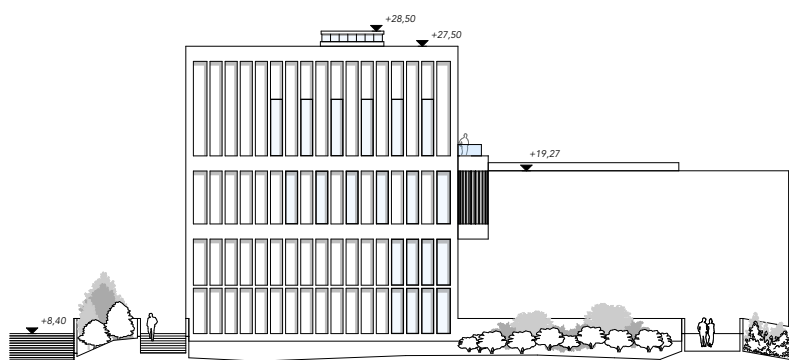
Julkisivu luoteeseen 1:500

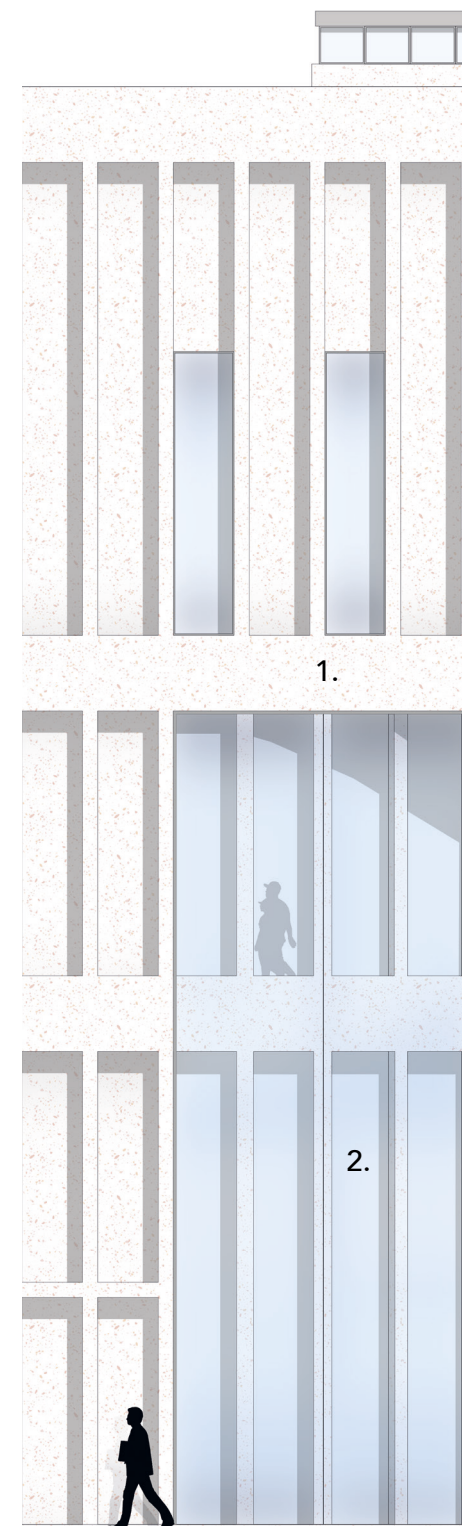
Julkisivu kaakkoon 1:500

Julkisivu koilliseen 1:500

Julkisivu lounaaseen 1:500

Julkisivumateriaalit

1. Hiottu betoni, kiiltävä

valkobetoni ja punainen hiekkakivi

2. Lasi

5.7 Satakunnan museon esinekokoelmat

Vuonna 2009 julkaistun Satakunnan museon kokoelmaohjelman mukaan Satakunnan museossa on luetteloituna Rosenlew-kokoelma mukaan luettuna noin 91 000 esinettä. Tämän lisäksi museossa on 10 000 kokoelmaan otettua, mutta toistaiseksi luetteloimatonta esinettä. Lisäksi on mittava arkisto ja valokuvakokoelma. (Aartolahti et. al. 2009, s.6-7.)

Esinekokoelma koostuu erilaisista aihekokonaisuuksista, joita on rajattu esimerkiksi aikakauden, paikallisuuden, valmistajan, käytön tai kontekstin ja ammattien mukaan. Kokoelman merkittäviä esineryhmiä on aseet, huonekalut, puukäsityöt, kellot, leikkikalut, naisten juhlapuvut ja kansanpukujen osat, rahat, ryijyt, tinaesineet ja taideteokset. Lisäksi kokoelman keruuteemoja ovat esimerkiksi Porin Ässät ja Pori Jazz. (Aartolahti et. al. 2009, liite 3.1.)

Satakunnan museolla on myös luonnontieteellinen kokoelma, joka sisältää 32 000 näytettä. Kokoelma koostuu täytetyistä eläimistä, herbaarioista ja hyönteiskokoelmista. Luonnontieteellistä kokoelmaa ei ole kilpailuohjelman mukaan tarkoitus siirtää Porin aarre -uudisrakennukseen. (Aartolahti et. al. 2009, s.10.)

Suunnitelmassa käytettävät ilmasto-olosuhteet.

AVOIN VARASTO YLEENSÄ	KOKOELMAVARASTOT			
	Ilmasto-olosuhde 1	Ilmasto-olosuhde 2	Ilmasto-olosuhde 3	Ilmasto-olosuhde 4
valon määrä vähäinen, riippuu tilasta RH 35%-45% +18-21°C	300 lux RH alle 35%	150 lux RH 40-60% +18-20°C	pimeä varasto RH 40-60% alle +15°C	pimeä varasto/50 lux RH 40-60% +18-20°C
käyttökokoelmat, opetuskokoelmat, lasi, keramiikka, ampuma-aseet...	metalliesineet, lasi, keramiikka, ampuma-aseet...	puuesineet, kankaalle maalatut öljy- ja temperamaalaukset, puulle maalattu kuvataide...	nahka ja turkis...	tekstiilit, akvarellit, grafiikka, piirrokset, pastellit, miniatyyrit, paperit ja muovit, kyllästetyt kasvitieteelliset näytteet...

5.7.1 Säilytysolosuhteet

Avoimessa varastossa ylläpidetään suurimmilta osin erikseen määriteltä ”normaali-olosuhdetta”. Olosuhteen tarkoitus on toimia helposti ylläpidettävänä ja yleisesti hyvänä perusolosuhteena suurelle osalle esineistöä.

Museon ”normaali olosuhdetta” määriteltäessä voidaan ottaa lähtökohdaksi pohjoiselle ja eteläiselle pallonpuoliskolle määritetty ilman-kosteusarvo 35%-45%. Arvo on optimaalinen maantieteellisesti rakennustekniikan kannalta, ja lisäksi paikalliset esineet ovat tottuneet siihen. Lämpötilan suhteen on syytä pitäytyä esineiden säilytyksen yleisohjearvoon 18-21°C. (Vesanto 2010.) Vuotuinen olosuhdevaihtelu tiloissa toteutetaan vuodenajan mukaan, niin että talvella huoneilma on hieman kylmempi ja kuivempi.

Lisäksi kokoelmavarastoihin luodaan viisi erilaista ilmasto-olosuhdetta eri tyyppisille materiaaleille. Mikäli tulevaisuudessa luonnontieteelliset kokoelmat siirrettäisiin rakennukseen, myös niille on mahdollista luoda omat säilytysolosuhteensa.

LUONNONTIETEELLISET KOKOELMAT	
Ilmasto-olosuhde 5	Ilmasto-olosuhde 6
100 lux RH 40-60% +14-18°C	100 lux RH alle +35% alle +18°C
eläintieteelliset kokoelmat	kuivatut kasvitieteelliset näytteet

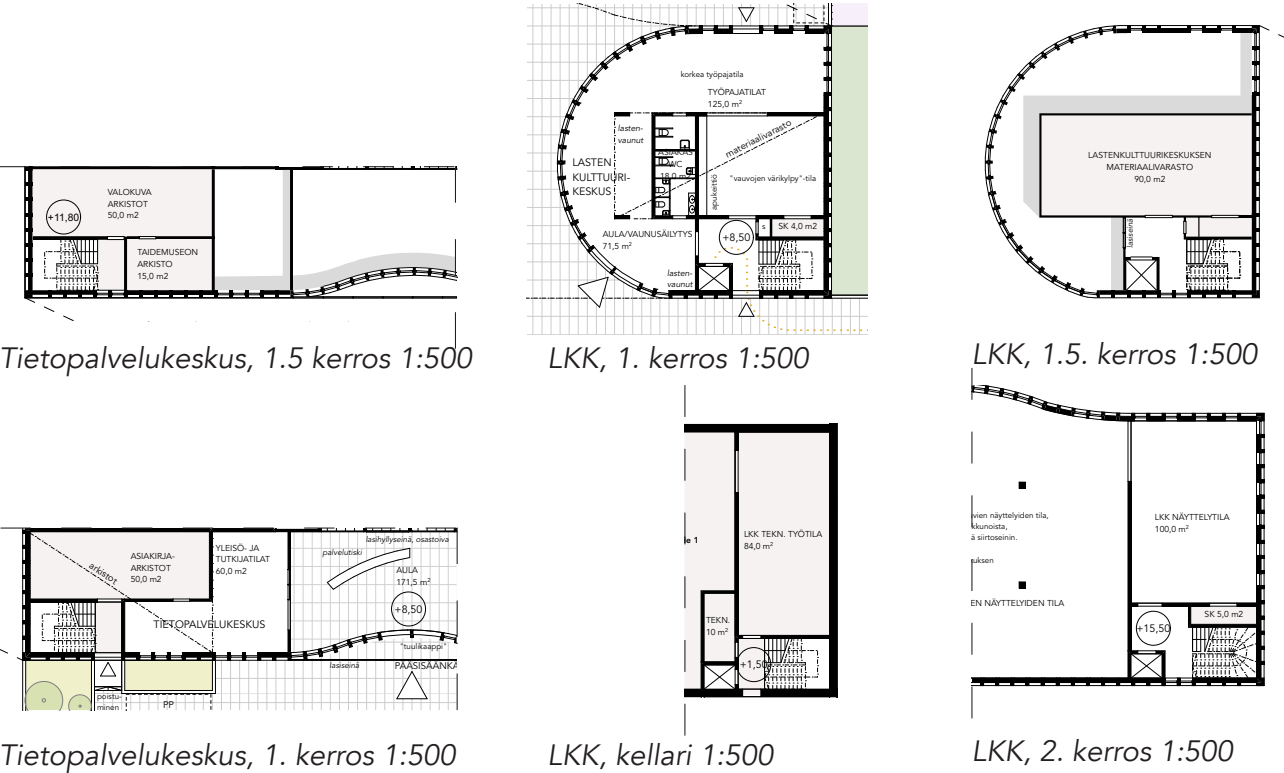
5.8 Lastenkulttuurikeskus ja tietopalvelukeskus

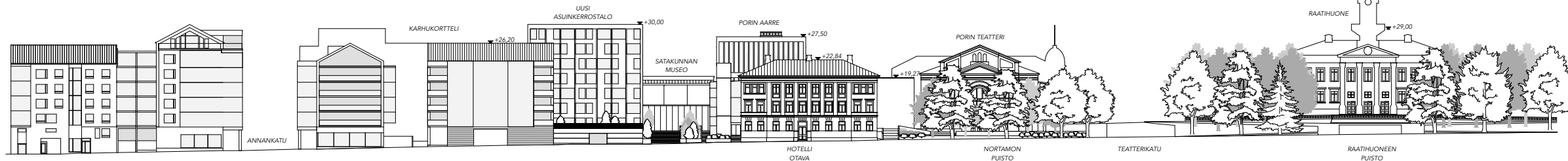
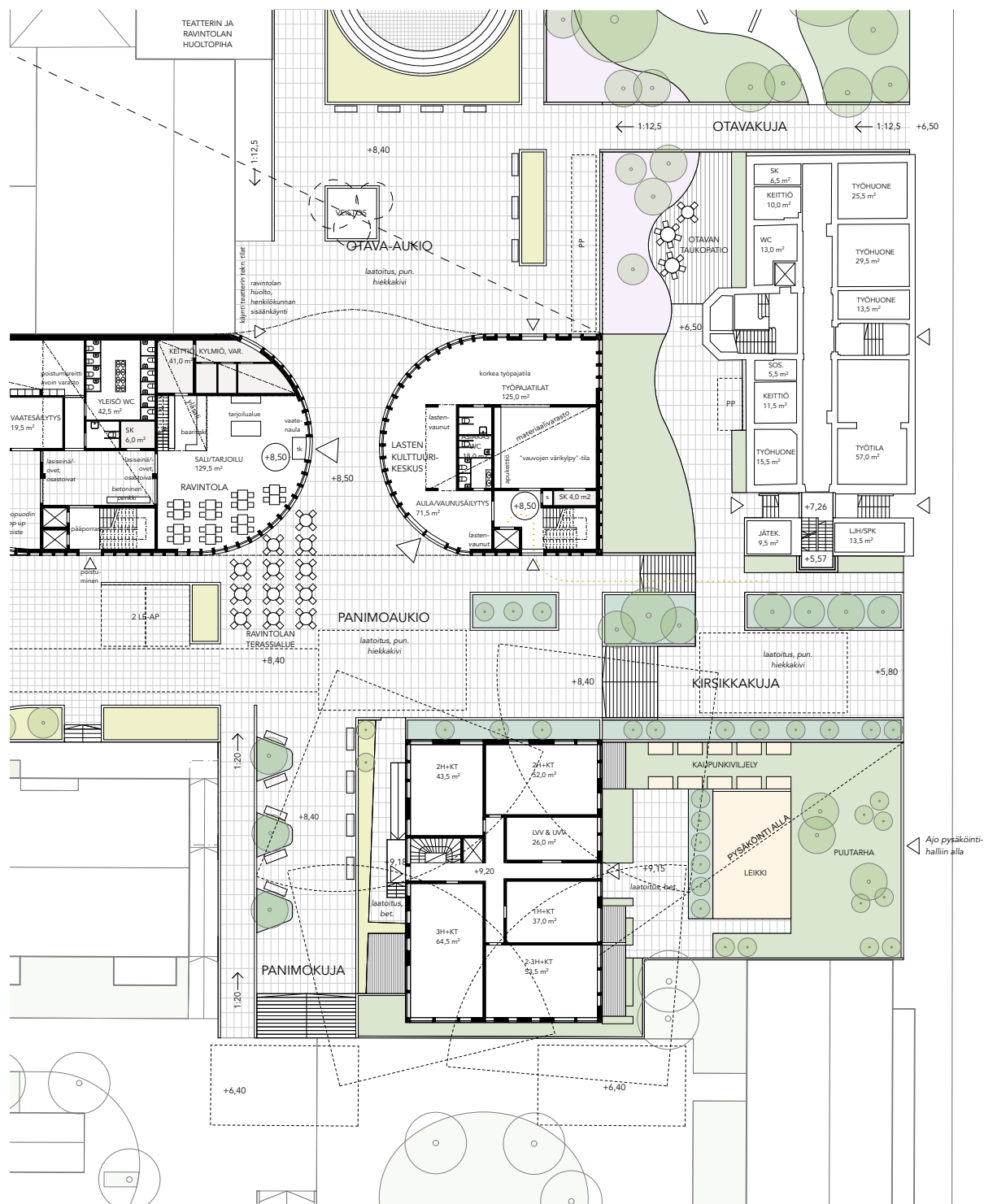
Lastenkulttuurikeskus sijaitsee rakennuksen ensimmäisen kerroksen eteläpäässä läpikulun yhteydessä. Kulttuurikeskuksessa on korkea Nortamonpuistoon aukeava työpajatila sekä apukeittiöllä varustettu työpajatila ”vauvojen värikylpy”-toiminnalle. Molempia tiloja palvelee wc-tilat ja aulaassa on tilaa lasten vauvojen säilytykselle.

Matalamman työpajatilan päällä on mezzaniini-kerroksessa materiaalivarasto ja Lastenkulttuurikeskuksen oma näyttelytila sijaitsee rakennuksen toisessa kerroksessa tämän päällä.

Kellarikerrokseen on sijoitettu korkea tekninen työtila näyttelyiden rakentamista varten. Näitä tiloja palvelee oma hissi sekä porrashuone. Tarvittaessa suuremmat näyttelyrakenteet ja teokset voidaan kuitenkin kuljettaa kellarin työtilasta museon tavarahissillä lastenkulttuurikeskuksen näyttelytilaan, joka sijaitsee rakennuksen toisessa kerroksessa.

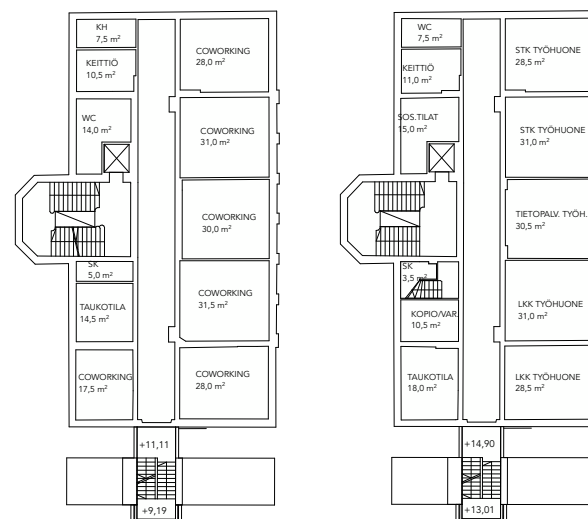
Tietopalvelukeskus yleisötiloineen ja arkistoineen toimii uudisrakennuksen aulaan avautuvissa tiloissa. Arkistot on sijoitettu päällekkäin ensimmäiseen kerrokseen.

5.9 Hotelli Otava

Hotelli Otavaan sijoitetaan uuden museorakennuksen henkilökunnan tilat, toimistotilaa yrityksille ja matalan kynnyksen coworking-tilaa. Kellarikerroksen Karhunpesä pidetään toimijoiden yhteiskäytössä olevana neuvottelutilana. Tiiloissa ei tulla tekemään suuria muutoksia ja ne pyritään hyödyntämään mahdollisimman hyvin sellaisinaan. Otavasta muodostetaan maan-alainen yhteys uudisrakennukseen.

Ylhäällä vasemmalla:
Hotelli Otava, 2. kerros 1:500

Ylhäällä oikealla:

Hotelli Otava, 3. kerros 1:500

Vasemmalla:
Pohjapiirrosote 1. kerros,
Hotelli Otava ja asuinkerrostalo 1:500

Alla:
Aluejulkisivu 1:1000

5.10 Asuinrakentaminen

Karhukorttelia täydentämään osoitetaan seitsemänkerroksinen pistetalo. Rakennuksen pääsisäänkäynti on Panimoaukion puolella, ja oleskelupiha sijoittuu Valtakadun puolelle pysäköintikannen päälle.

5.11 Satakunnan museon alkuperäinen osa

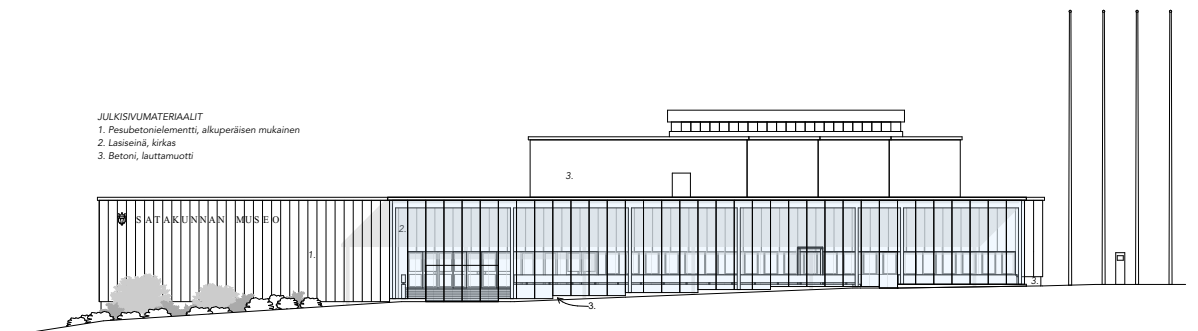
Satakunnan museossa pyritään tekemään palauttavia ja alkuperäistä suunnitelmaa kunnioittavia toimenpiteitä. Julkisivut uusitaan ja korjataan käyttäen alkuperäisen kaltaisia materiaaleja. 2000-luvulla lisätty Etelärannan puoleinen sisäänkäynti ja terassirakennelma ja niiden viereiset samaan aikaan lisätyt ikkunat poistetaan rakennuksen julkisivun voimakkaan sahalaiteidean tieltä. Uusi poistumistieuloskäynti lisätään rakennuksen itäpäätyyn.

Sisätiloissa museokierroksen alkuperäinen idea palautetaan ja kahvio- sekä kioskitilat poistetaan. Sisääntulohallin päätyä tulee hallitsemaan taidefresko alkuperäisen idean mukaan, ja sisäänkäynnit näyttelytiloihin ohjautuvat sen molemmin puolin palautettavien porttiaiheiden kautta. Rosenlew-museo lisätään osaksi näyttelykokonaisuutta ja se ottaa haltuunsa ensimmäisen kerroksen länsiosan. Näyttelytilaan palautetaan kattoikkunat tuomaan luonnonvaloa, ja tilojen alkuperäiset värit pyritään palauttamaan korjaustöiden yhteydessä.

Suurin muutos rakennuksessa tulee olemaan sen Hallituskadun puoleisen sisäänkäyntiterassin kattaminen, lasitus ja muuttaminen uudeksi aulatilaksi. Lasitus toteutetaan itsensä kantavalla julkisivulasijärjestelmällä, joka kiinnitetään betonipilarein tuettuun ja rakennuksen runkoon tukeutuvaan katokseen. Uuden aulan alakatto toteutetaan mustalle pohjalle kiinnitetyllä tammirimoituksella. Alkuperäisen sisäänkäyntisyvennyksen ja tuulikaapin alakattopanelointi vaihdetaan samaksi kuin uuden lasitetun katosrakenteen.

Uuden aulan kautta järjestetään pääyhteys uudisrakennukseen. Yhteyden muodostamiseen käytetyt varastoneliöt korvataan uudessa rakennuksessa. Lasituksen yhteydessä sisäänkäyntikerroksen betoniset kaiteet ja alta-kivilaatat korjataan. Uuteen aulaan sisällytetään lipunmyyntipiste ja museopuoti.

Näkymä uudesta aulasta.

Julkisivu 1:500

Alkuperäinen porttiaihe palautetaan.

Kuva Jari Pyy 1973.

Etelärannan puoleisen sisäänkäynnin poistaminen mahdollistaa julkisivun sahalaite-aiheen nauhaikkunan palauttamisen.

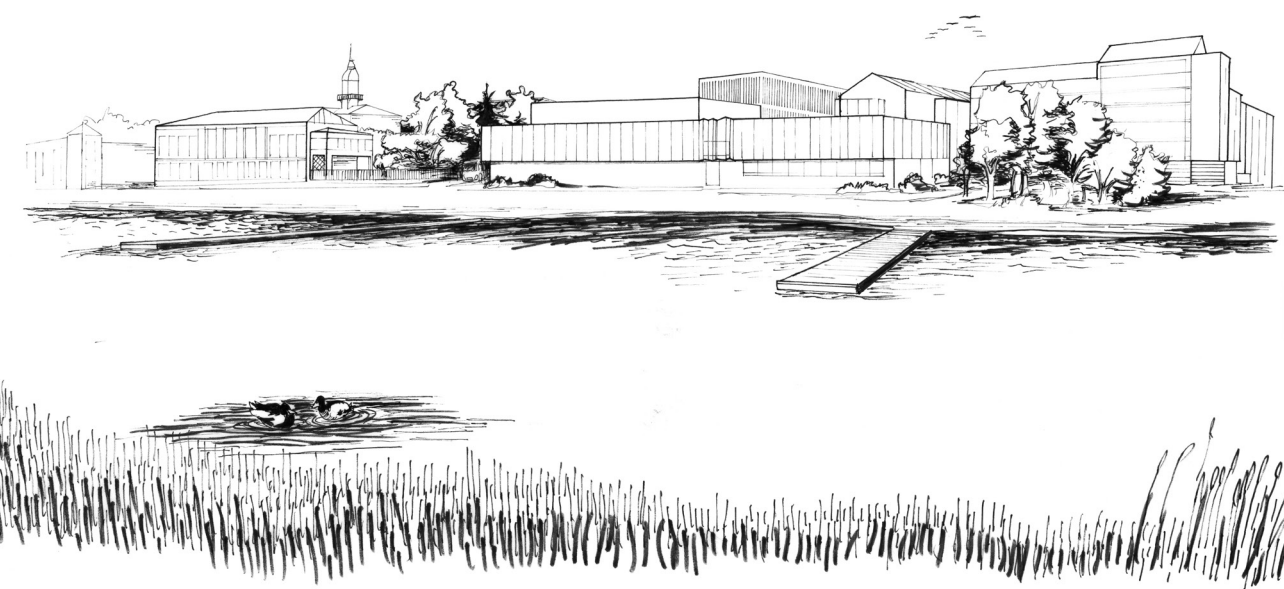
Kuva Jari Pyy 1973.

LAAJUUSTIEDOT TOIMINNOITTAIN

UUSI MUSEORAKENNUS	9 475 brtm ² / 52 550 m ³
Kokoelmavarastot	4 043 m ²
josta h=6m	3 433 m ²
josta h<6m	610 m ²
avoimen varaston osuus	1 843 m ²
Kokoelmien käsittely ja konservointi	809m ²
Kokoelmien lastaus ja vastaanotto	250 m ²
Aulatilat ja sisäänkäynti	305 m ²
Sisäänkäyntiaula	171,5 m ²
LKK aula ja lasten vaunujen säilytys	71,5m ²
Vaatesäilytys ja aulan yleisö wc	62 m ²
Ravintola	310,5 m ²
Tapahtumatila	200 m ²
Lastenkulttuurikeskus	215 m ²
Tietopalvelukeskus	175 m ²
Näyttelytilat	962 m ²
Poriginal Galleria	250 m ²
LKK näyttelytila	100 m ²
Satakunnan museon vaihtuvien näyttelyiden tilat	450 m ²
Näyttelyvarasto ja -verstaas	162m ²
Aputilat	660 m ²
Kiinteistöhuolto+jätehuone+siivous	74,5 m ²
Tekniset tilat	544 m ²
Muut wc-tilat	41,5 m ²

SATAKUNNAN MUSEO	
Rosenlew museo	445 m ²
Uusi sisäänkäyntiaula	213 m ²
Matalaa varastotilaa poistettu uusien yhteyksien tieltä	63m ²
Poistettu varastotila korvattu korkealla varastotilalla uudessa rakennuksessa	43 m ²
HOTELLI OTAVA	
Henkilökunnan tilat	224 m ²
Coworking	217,5 m ²
Toimistotilaa	187,5 m ²
ASUINKERROSTALO	2500 k-m ²

Lähdeluettelo

Painetut lähteet:

Harva, Kirsti; Rajakari, Päivi (toim.). (2007). *Teesejä kokoelmanhoidosta: Konservattorin näkökulma*. Helsinki: Valtion taidemuseo.

Heinonen, Jouko; Lahti, Markku. (2001). *Museologian perusteet*. Jyväskylä: Suomen museoliitto.

Hilberry, John D. (2002). Behind the Scenes 2002: Strategies for Visible Storage. *Museum News*, July/August 2002.

Johnson, E. Verner; Horgan, Joanne. (1979). *Museum collection storage*. Pariisi: Unesco.

Lempa, Nina (toim.). (2009). *Arvoesineistön hoito seurakunnassa*. Helsinki: Kirkkohallitus.

Mattila, Mirva; Kaukonen Marianna; Salmela, Ulla (toim.). (2005). *Opas paikallismuseon hoitoon*. Helsinki: Museovirasto.

Thistle, Paul, C. (1990). *Visible storage for the small museum*. The Curator. Volume 33, Issue 1

Verkkolähteet:

Aartolahti, Akuliina; Jakomaa, Johanna; Lindewall Kaisa; Ruohonen, Juhani; Rätty, Marita; Stenroos, Leila; Suominen, Hannele; Teräs, Ulla; Viitala, Hilka. (2009). *Satakunnan museon kokoelmaohjelma*. Porin kaupunki, Satakunnan museo. Haettu 15.1.2020 osoitteesta: https://www.pori.fi/sites/default/files/atoms/files/satakunnan_museon_kokoelmaohjelma_2009.pdf

Bohlen, Celestine. (2001). Museums as walk-in closets; Visible storage opens troves to the public. *The New York Times*. May 8, 2001, Section E, Page 1. Haettu 12.12.2019 osoitteesta: <https://www.nytimes.com/2001/05/08/arts/museums-as-walk-in-closets-visible-storage-opens-troves-to-the-public.html?pagewanted=all&src=pm>

Espoon modernin taiteen museo. (2020). Haettu 20.1.2020 osoitteesta: <https://emmamuseum.fi/nayttely/bryk-wirkkala-katseluvastasto/>

Grahn, Maarit. (2011). *Alueellisen kokoelmakeskuksen selvityshanke, Satakunta*. (Loppuraportti). Satakunnan museo. Haettu 5.12.2019 osoitteesta: <https://docplayer.fi/3327686-Alueellisen-kokoelmakeskuksen-selvityshanke-satakunta.html>

Honkasalo, Merja. (2013). *Ovet auki kokoelmiin: Tampereen historiallisten museoiden tekstiilikokoelmia koskeva avoimen varaston konsepti*. (Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö). Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu. Haettu 5.12.2019 osoitteesta: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2013060913592>

Institute of museum ethics. (2009). *Museum Ethics Q & A: Open Storage*. (Blogi-kirjoitus). Haettu 15.1.2020 osoitteesta: <http://www.museumethics.org/2009/09/open-storage/>

Kataja, Jaana. (2017). *Maakuntamuseoiden kokoelmatilat ja maakunnallinen kokoelmayhteistyö vuonna 2016*. (Pro gradu -tutkielma). Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Haettu 5.12.2019 osoitteesta: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201703081598>

Lampputieto-verkkosivusto. (2020). haettu 12.1.2020 osoitteesta: <https://lampputieto.fi/valaistus-suunnittelu/valaistusvoimakkuus-eri-tiloissa/>

Metropolitan museum of art. (2020). Haettu 15.1.2020 osoitteesta: <https://www.metmuseum.org/art/libraries-and-research-centers/the-henry-r-luce-center-for-the-study-of-american-art>

Museolaki 11.11.2005/887. Finlex. Haettu 20.1.2020 osoitteesta: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920729>

MVRDV. (2020). Haettu 20.1.2020 osoitteesta: <https://www.mvrdv.nl/projects/10/depot-boijmans-van-beuningen>

Porin aarre. (2018). Kilpailuohjelma. Pori: Porin kaupunki. Haettu 20.11.2018 osoitteesta: https://www.pori.fi/sites/default/files/atoms/files/porin_aarre_kilpailuohjelma.pdf

Siegal, Nina. (2019). Museums throw open the storage rooms, letting in the public. *The New York Times*. Dec 18, 2019, Haettu 20.1.2019 osoitteesta: <https://www.nytimes.com/2019/12/18/arts/design/museum-storage.html>

Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu. (2020). Haettu 12.1.2020 osoitteesta: <https://www.tyosuojelu.fi/tyoolot/fysikaaliset-tekijat/valaistus>

Vesanto, Anne. (2010). *Näkökulmia museo-olosuhteisiin - Ennaltaehkäisevä konservointi*. (Powerpoint-esitys). Jyväskylä: Konservointikeskus.

Muut lähteet:

Hankela, Kirsti. (2008). *Kokoelmakeskus peruskorjaus*. (Hankesuunnitelma). Tampere: Tampereen kaupunki, Tilakeskus / Kiinteistökehitys.

Paavola, Tiina. (2019a). *Tampereen museoiden kokoelmakeskus – Tausta ja toiminta*. (Powerpoint-esitys). Tampere: Tampereen kaupunki.

Paavola, Tiina. (2011). *Avoimen varaston periaatteiden huomioiminen ja käyttöönotto Tampereen museoiden Kokoelmakeskuksen kalustosunnittelussa*. (Johtamisen erikoistumistutkimuksen näyttötyö). Tampere: Tampereen aikuiskoulutuskeskus.

Paavola, Tiina. (2010). *Avoimet varastot – uhka vai mahdollisuus kokoelmille?* (Powerpoint -esitys). Tampere: Tampereen museot / Kokoelmayksikkö.

Haastattelut:

Paavola, Tiina. (2019b). Kokoelmakeskuksen päällikkö. Tampereen kaupunki, Museopalvelut. Haastattelu tehtiin 16.12.2019 Kokoelmakeskus -käynnin yhteydessä. Haastattelija: Murtojärvi, Aleks.

Kuvalähteet:

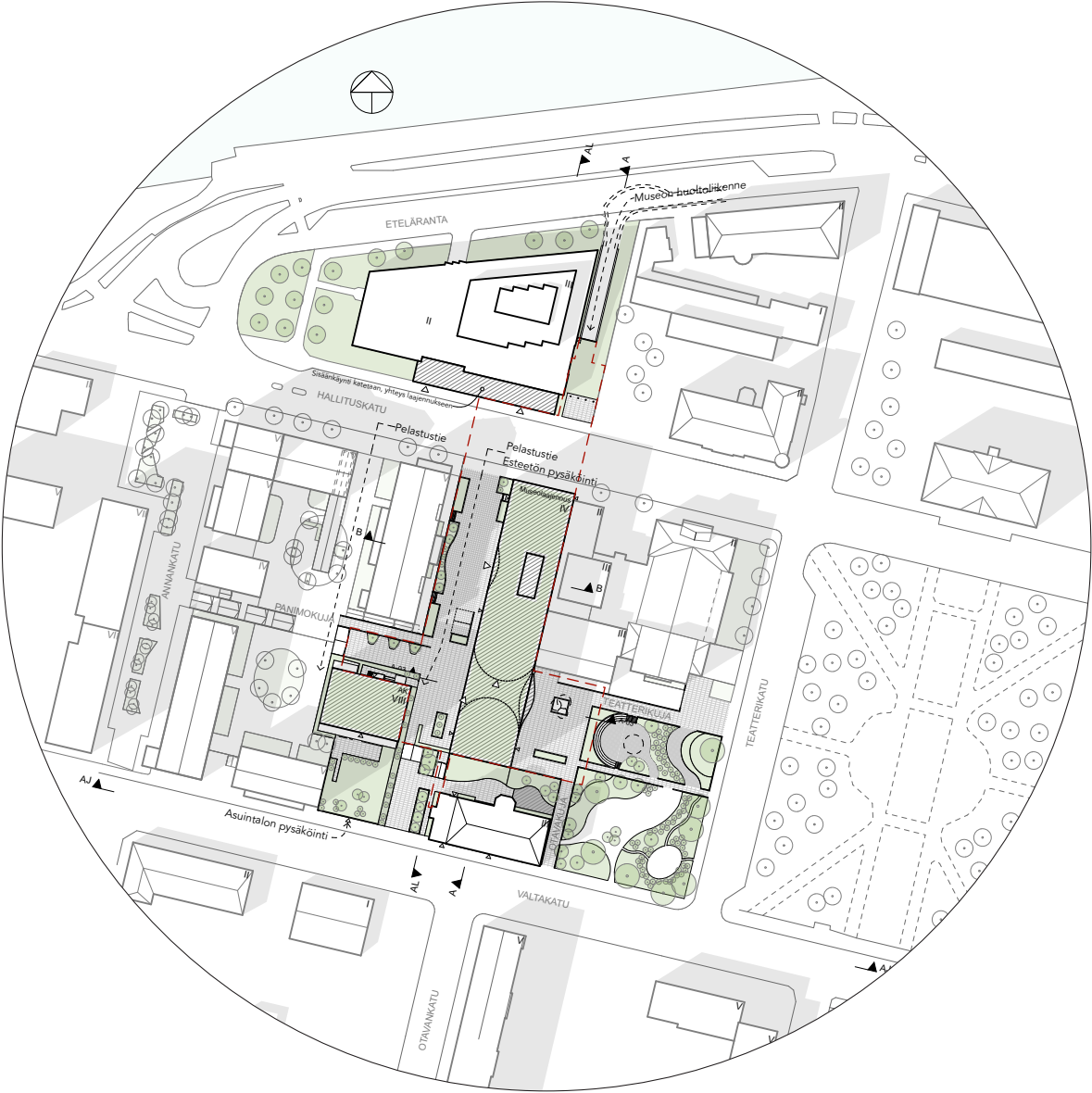
sivu

11	Olaf Küttner/Arkkitehtitoimisto Olaf Küttner Ky. Satakunnan museo – Rakennushistoriaselvitys. (2018).
33	Porin aarre 2018
35	Ote asemakaavsta. Porin aarre 2018
36	Porin aarre 2018
37	Porin aarre 2018
69	Jari Pyy. Satakunnan museo – Rakennushistoriaselvitys. (2018).

Valokuvat, piirustukset ja kaaviot Aleksi Murtojärvi (2020), ellei toisin mainita.

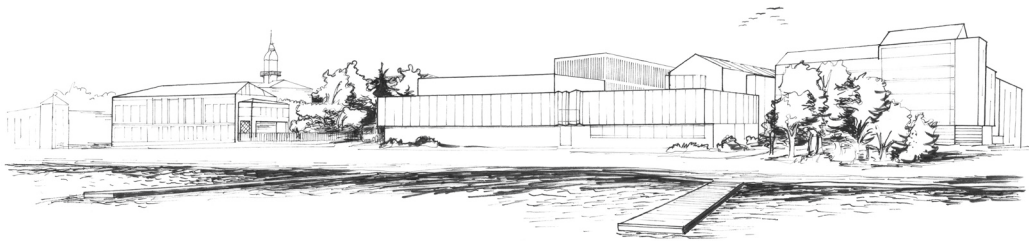
Liitteet

Planssipienennökset

Asemapiirustus 1:1000

Näkymä joelta.

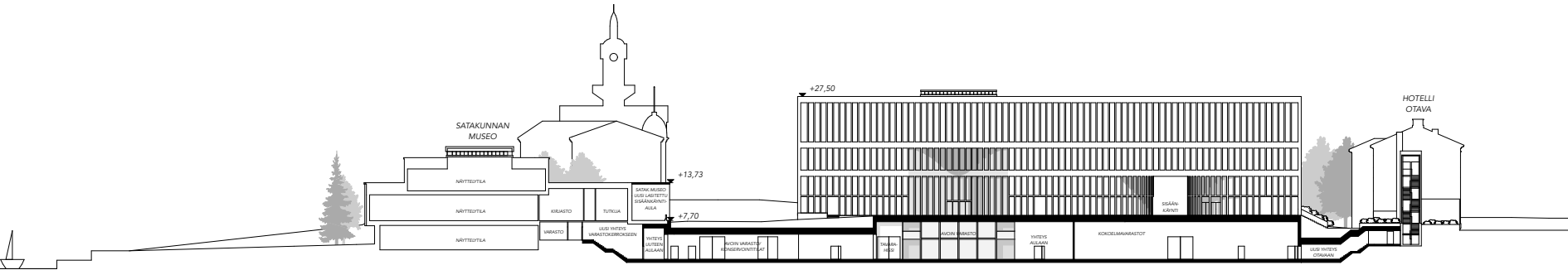
Arkkitehtuuri

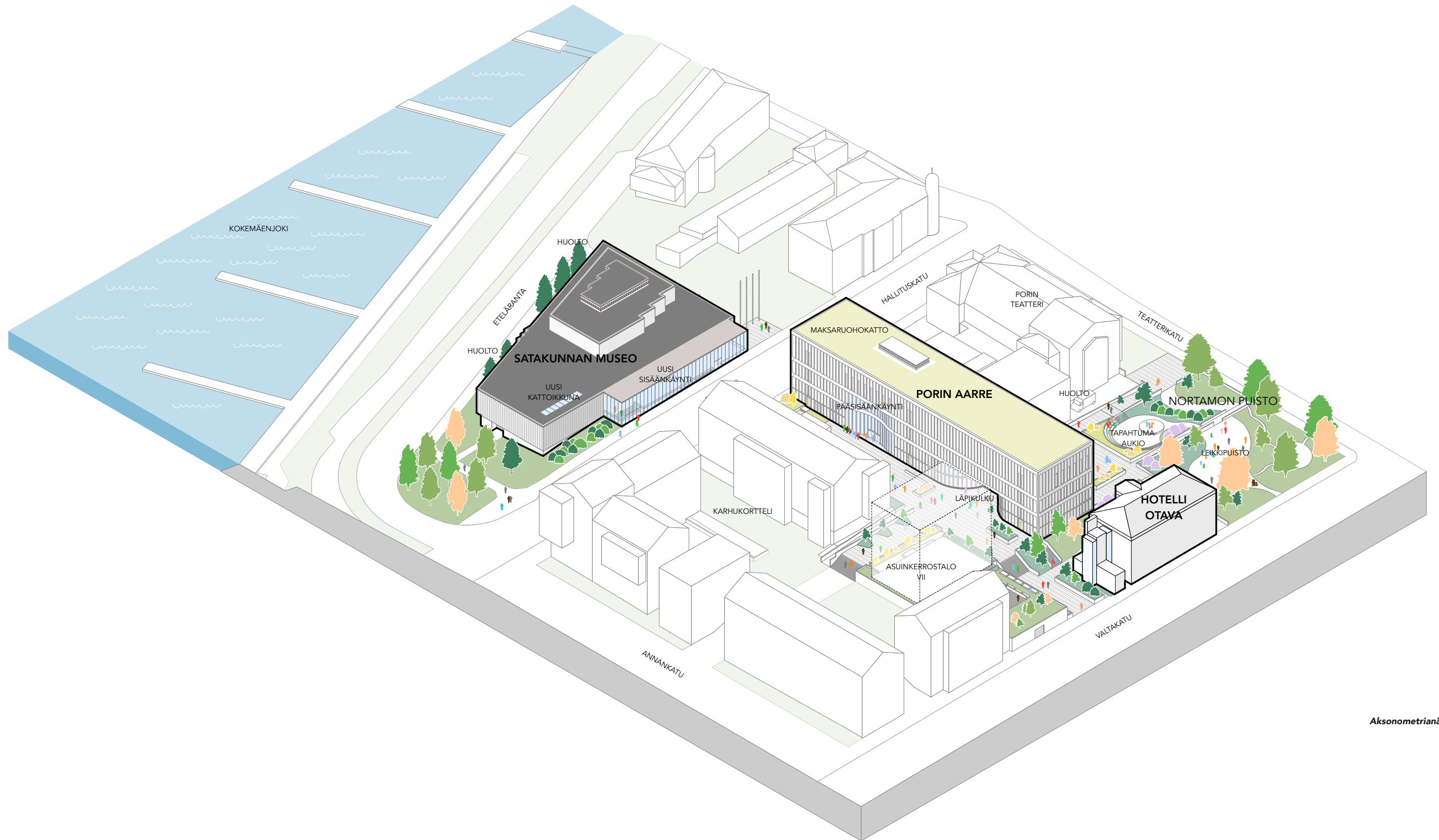
Uudisrakennuksen arkkitehtoninen idea ammentaa julkisivun tematiikkaa 1970-luvulla valmistuneesta Satakunnan museosta, jonka julkisivussa ja pääportaassa toistuu kulkikas väreäihe. Museon uudisosassa väre muuntautuu pehmeälinjaiseksi aaltomaiseksi muodoksi, joka näyttäytyy rakennuksen massassa. Kaartuvat ulkoseinät ja niiden muodostamat sisäänvedot ja parvekuloke luovat mielenkiintoista ulkotilaa rakennuksen alle, sekä merkkäavat pääsisäänkäynnin sijainnin. Ulkoseinien pilarit muodostavat vahvan ruudukkomaisen jaottelun julkisivuun, joka on vuoropuhelussa alkuperäisen museorakennuksen voimakkaan elementtijaon kanssa. Julkisivumateriaali pyrkii rajapinnaksi vanhan museorakennuksen pesubetonin ja Kivi-Porin rappaattujen pintojen välille. Julkisivun päämateriaalina on hiottu ja kiillotettu valkobetoni, johon on sekoitettu punaista hiekkakiveä. Valkoisen ja punaisen kiviaineksen liitto löytyy aiheena jo Satakunnan vanhimmista rakennuksista, kirkikoista.

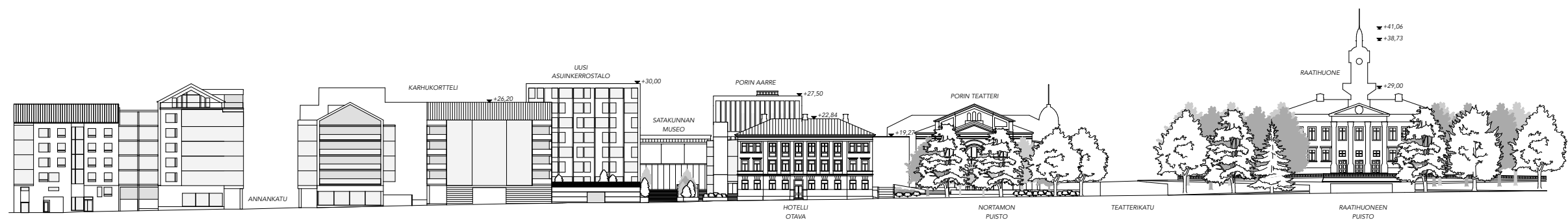
Vasemmalla: näkymä sisäänkäyntialustasta. Oikealla: näkymä toriaukiolta.

Alueleikkaus 1:1000

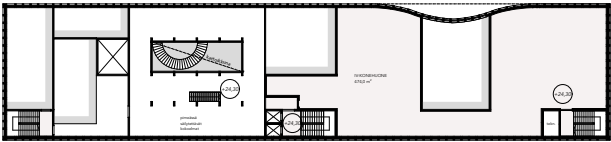

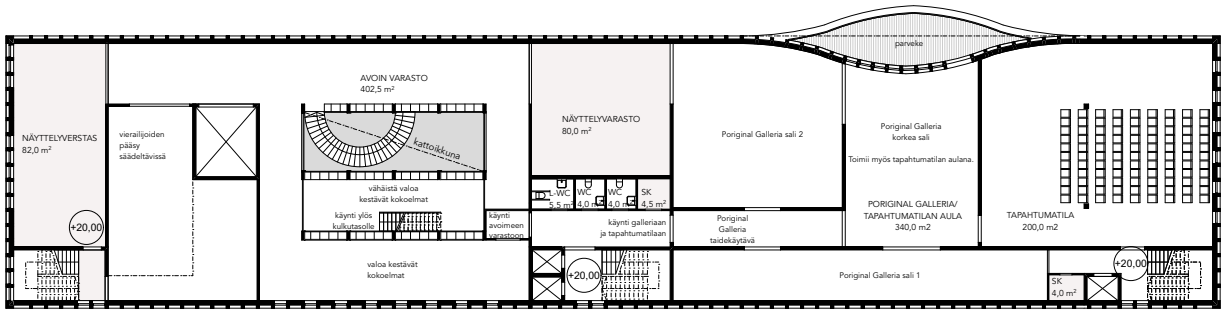
Aksonometrianäkymä 1:500

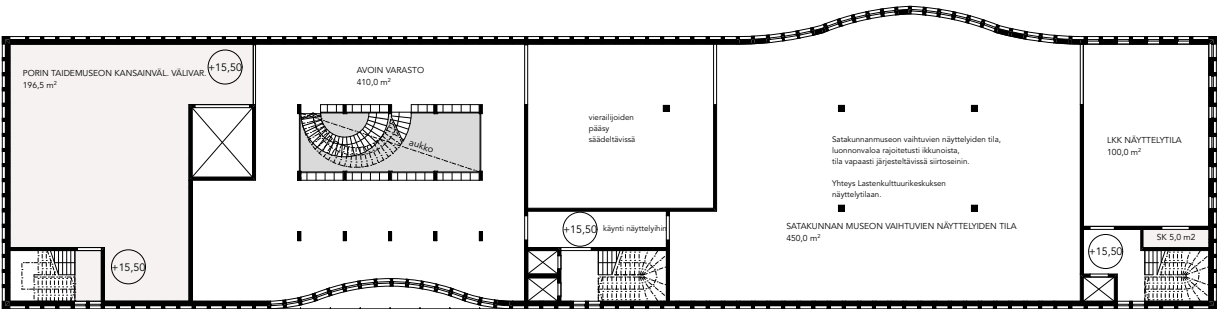
Aluejulkisivu 1:500

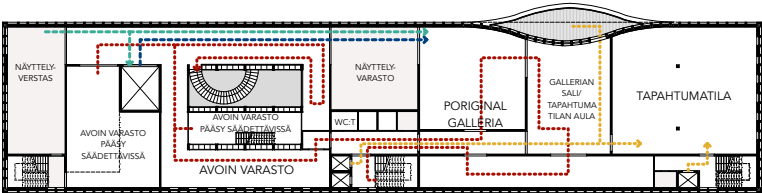
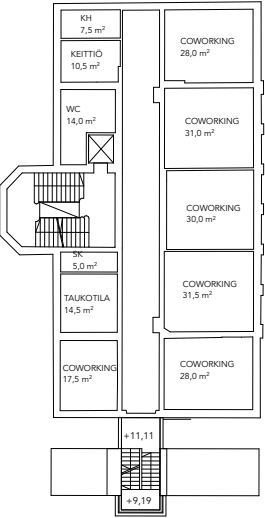
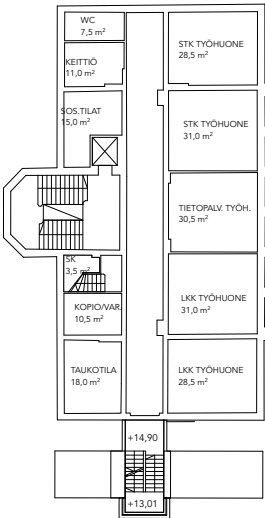
IV-konehuone / 4. kerros 1:500

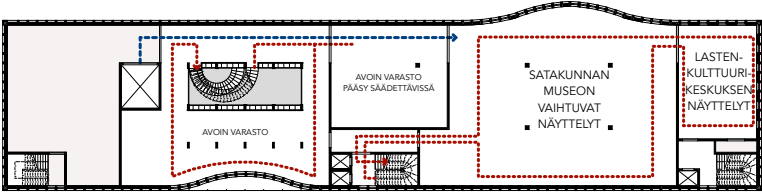
3. kerros 1:250

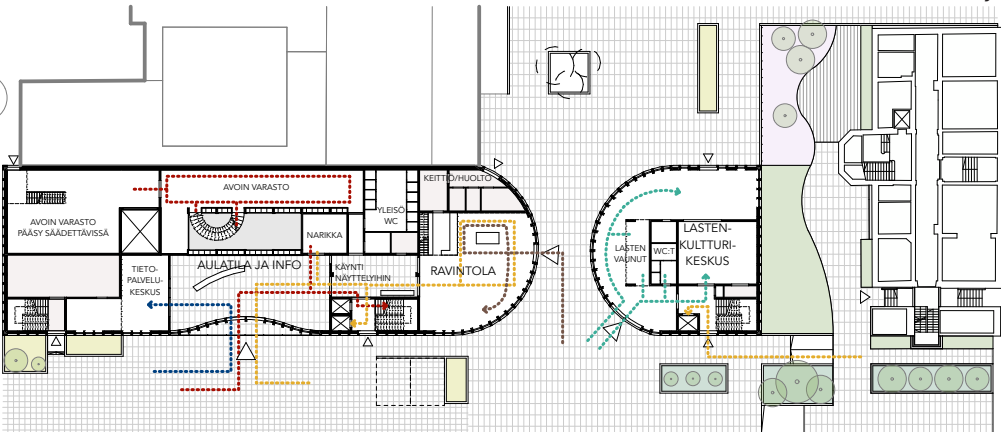
2. kerros 1:250

3. kerros, reittejä

2. kerros, reittejä

1. kerros, reittejä

Toiminnot

Näyttelytilojen lisäksi uudisrakennuksessa sijaitsee runsaasti varastotiloja, sekä museon erikoisuus: avoin varasto. Museon huoltoliikenne ja tavarankuljetukset tapahtuvat Etelärannan puolelta rampia pitkin. Lastaus- ja vastaanottotilojen yhteydessä sijaitsevat kokoelmien käsittely- ja konservointitilat. Vastaanotetut tavarat voidaan kuljettaa varastotiloihin tai näyttelyihin huoltokäytäviä pitkin ja tavarahissillä. Uudisrakennuksesta on myös maanlainen yhteys Satakunnan museoon ja Hotelli Otavaan.

Museotoimintojen lisäksi rakennuksen palveluihin kuuluu lastenkulttuurikeskus, tietopalvelukeskus, tapahtumatalo sekä ravintola, jonka terassi aukeaa uudelle Toriaukiolle. Ravintolan mezzaniini-kerroksessa on lisää asiakaspaikkoja ja monitoimitila. Ravintolan huoltoliikenne tapahtuu Nortamonpuiston puolelta ja käyttää hyödykseen Porin teatterin huoltopihää.

Museokierto ja reitit

Uudisrakennuksen museokierto kulkee ensin alhaalta ylöspäin rakennuksen pääporrashuonetta pitkin. Toisessa kerroksessa kävijä voi pysähtyä Satakunnan museon vaihtuvaan näyttelyyn ja Lastenkulttuurikeskuksen näyttelyyn. Kolmannessa kerroksessa on Porigal Gallerian näyttelytilat sekä käynti avoimeen varastoon. Avoimessa varastossa on oma portaansa, jota pitkin avoimen varaston vierailija kulkee alas kellarikerrokseen asti. Kellarikerroksesta kävijä voi kierreltyään palata joko pääaulaan tai siirtyä uutta yhteyttä pitkin Satakunnan museon aulaan ja jatkaa siellä museokierrostaan.

Kokonainen museokierto toimii siis kahdella portaalla, joista ensimmäinen vie eri näyttelyihin ja toinen on Avoimen varaston sisäinen "elämysellinen" porras. Kaikkiin kerroksiin pääsee myös esteettömästi.

Rakennuksen aulatilain yhteydessä on käynti tietopalvelukeskukseen. Sen kautta kuljetaan lisäksi myös ravintolaan, sekä kolmannessa kerroksessa sijaitsevaan tapahtumataloon. Sekä ravintolaan että tapahtumataloon on kuitenkin tarvittaessa käynti myös vaihtoehtoista reittiä pitkin. Lastenkulttuurikeskus sijaitsee rakennuksen massan eteläpäässä ikään kuin omana rakennuksenaan ja sille on itsenäiset sisäänkäynnit.

Hotelli Otava

Hotelli Otavaan sijoitetaan uuden museorakennuksen henkilökunnan tilat, toimistotilaa yrityksille ja matalan kynnyksen coworking-tilaa. Kellarikerroksen Karhupesä pidetään toimijoiden yhteiskäytössä olevana neuvottelutilana. Tiloissa ei tulla tekemään suuria muutoksia ja ne pyritään hyödyntämään mahdollisimman hyvin sellaisinaan. Otavasta muodostetaan maanlainen yhteys uudisrakennukseen.

Vierailijoiden reittejä

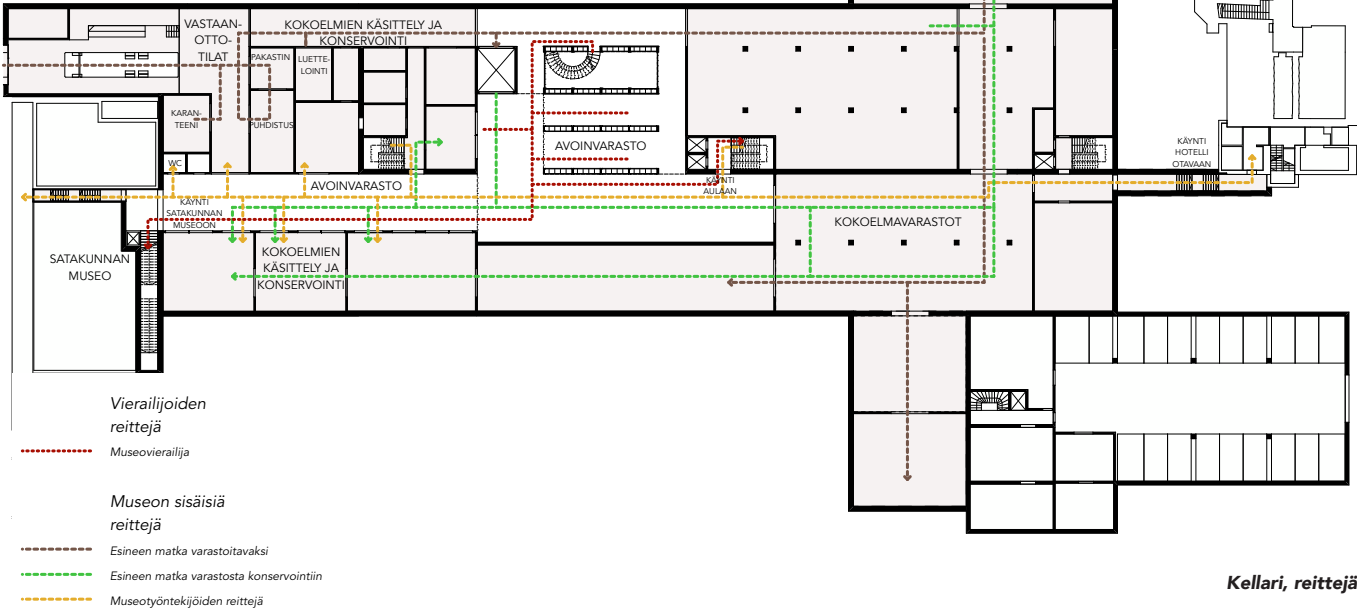
- Museovierailija
- Tapahtumatilan vierailija
- Museon sisäisiä reittejä
- Esineen matka näyttelyyn
- Lavasteen matka näyttelyyn

Vierailijoiden reittejä

- Museovierailija
- Museon sisäisiä reittejä
- Esineen matka näyttelyyn

Vierailijoiden reittejä

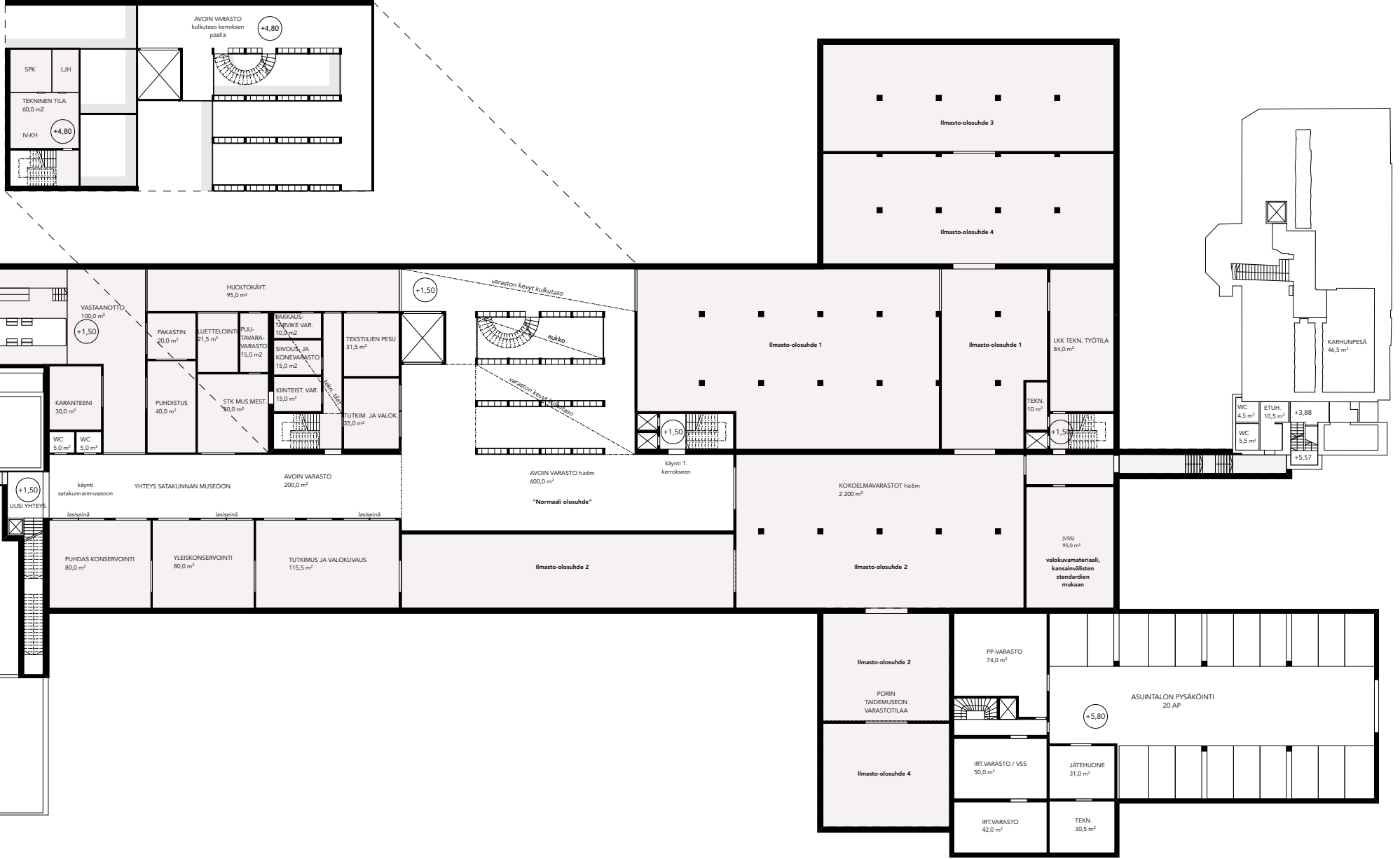
- Museovierailija
- Tapahtumatilan vierailijat
- Tietopalvelukeskuksen asiakas
- Ravintolan asiakas
- Lastenkulttuurikeskuksen käyttäjä

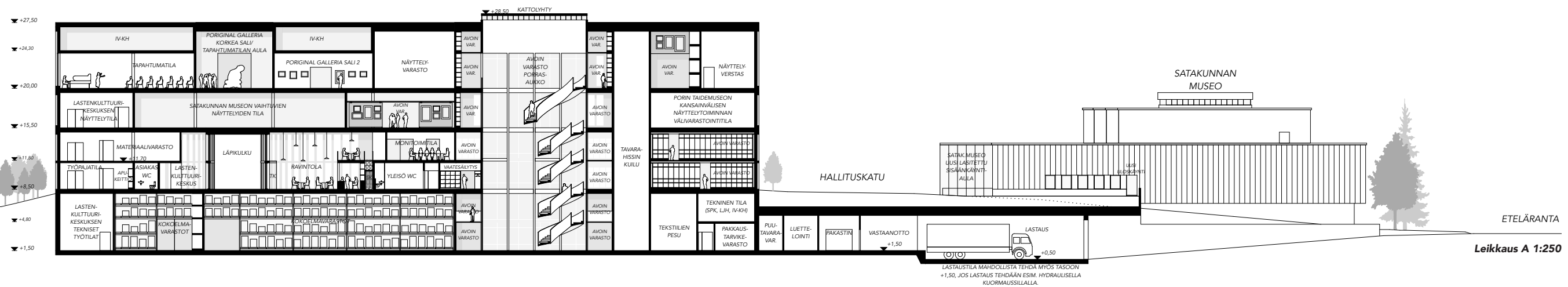
Kellari, reittejä

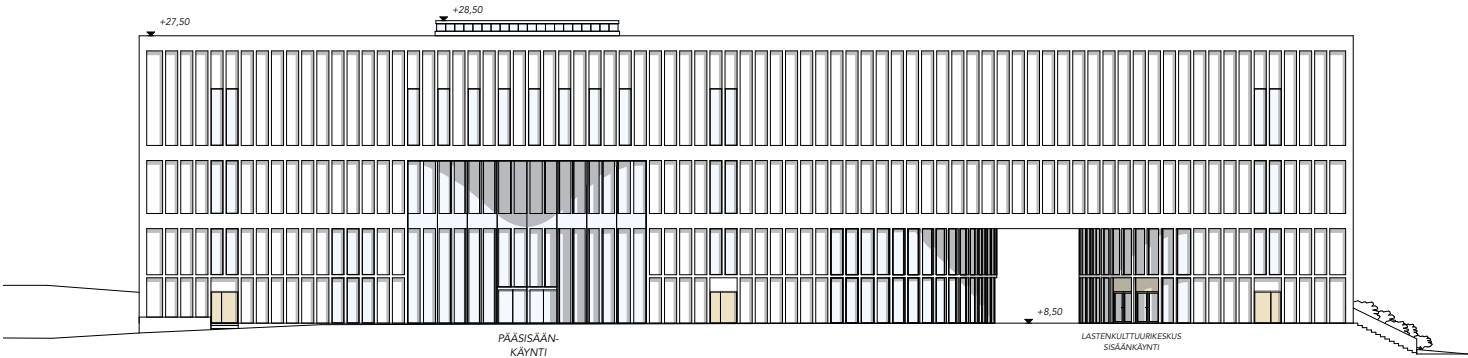
AVOIN VARASTO YLEENSÄ		KOKOELMAVARASTOT		
"Normaali olosuhde"	Ilmasto-olosuhde 1	Ilmasto-olosuhde 2	Ilmasto-olosuhde 3	Ilmasto-olosuhde 4
valon määrä vähäinen, riippuu tilasta RH 35%-45% +18-21°C	300 lux RH alle 35%	150 lux RH 40-60% +18-20°C	pimeä varasto RH 40-60% alle +15°C	pimeä varasto/50 lux RH 40-60% +18-20°C
käyttökokoelmat, opetuskokoelmat, lasi, keramiikka, ampuma-asetet...	metalliesineet, lasi, keramiikka, ampuma- asetet...	puuesineet, kankaalle maalatut öljy- ja tempermaalakuit, puulle maalattu kuvataide...	nahka ja turkis...	tekstiilit, akvarellit, grafiikka, piirrokset, pastellit, miniatyyrit, paperit ja muovit, kyljälämpötila- kasvitieteelliset näytteet...

Säilytysolosuhdetaulukko

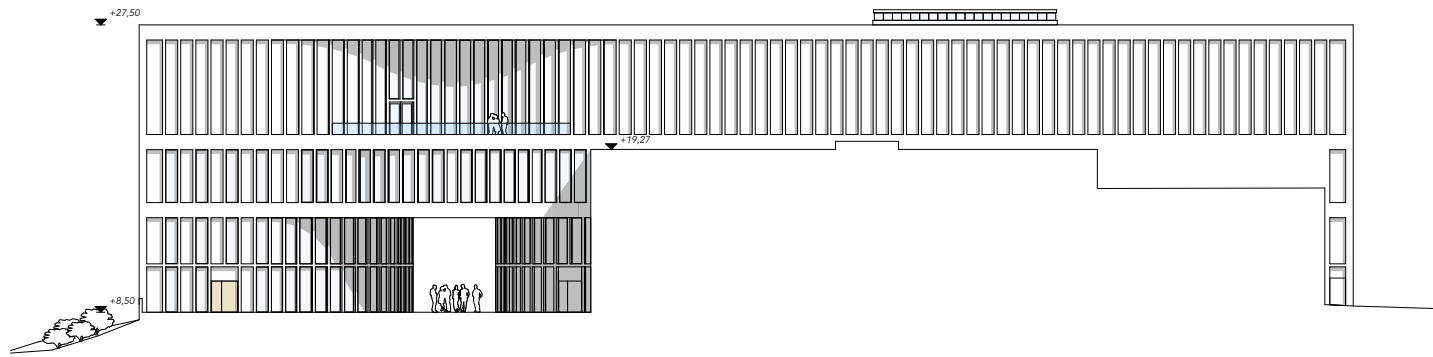

Kellari 1:250

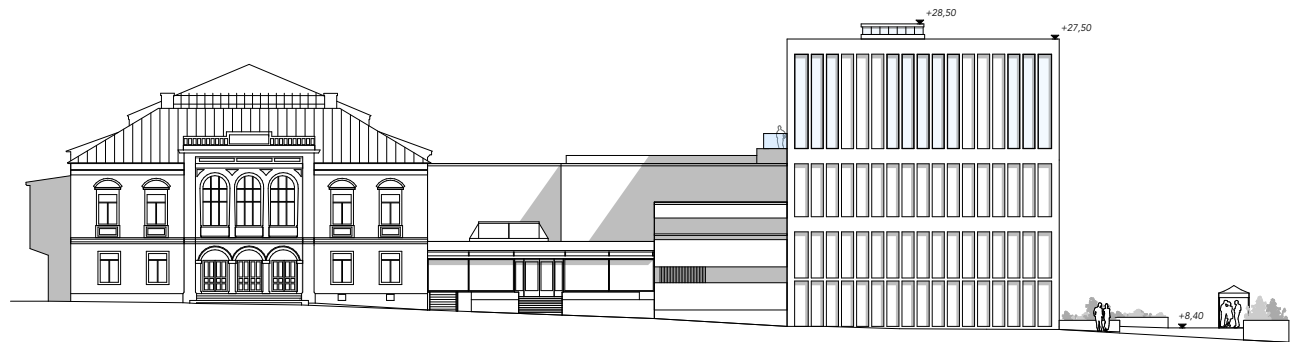
Leikkaus A 1:250

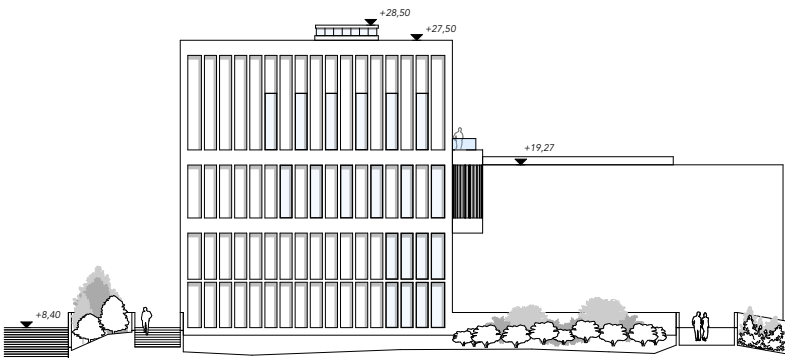
Julkisivu luoteeseen 1:250

Julkisivu kaakkoon 1:250

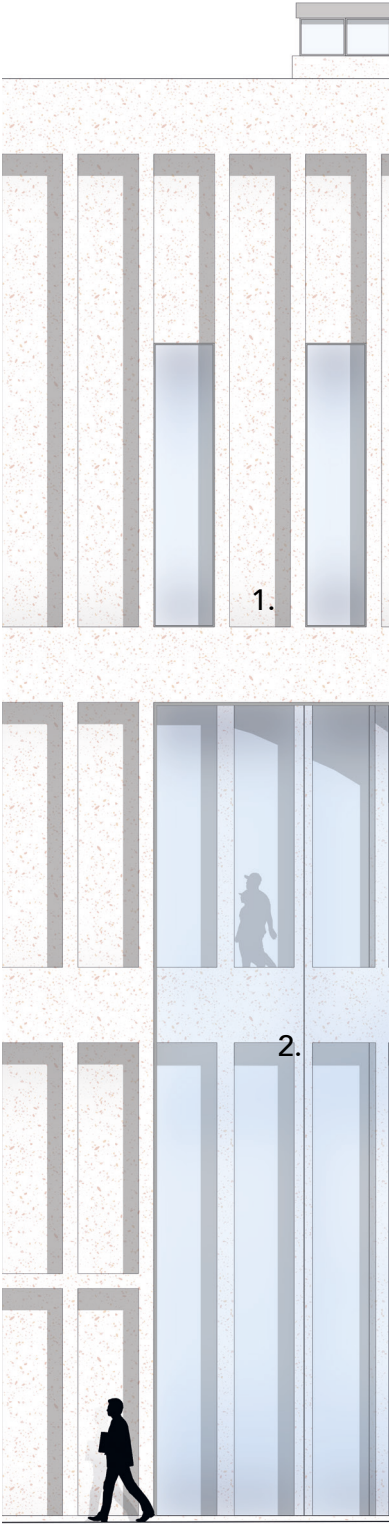

Julkisivu koilliseen 1:250

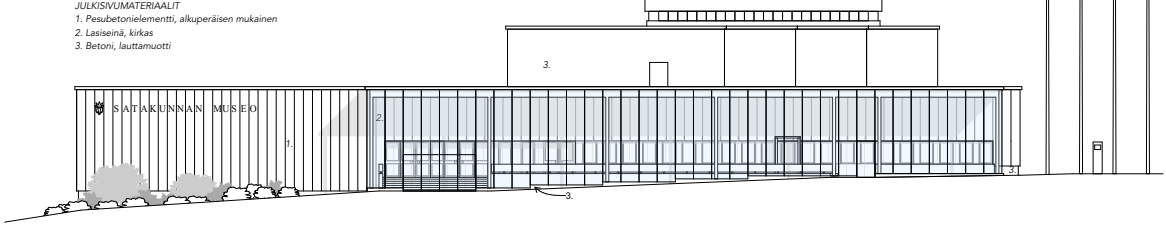

Julkisivu lounaaseen 1:250

Julkisivumateriaalit
1. Hiottu betoni, kiiltävä
valkobetoni ja punainen hiekkakivi
2. Lasi

Julkisivuote 1:50

Satakunnan museon julkisivu 1:250

Satakunnan museon alkuperäinen osa

Satakunnan museossa pyritään tekemään palauttavia ja alkuperäistä suunnitelmaa kunnioittavia toimenpiteitä. Julkisivut uusitaan ja korjataan käyttäen alkuperäisen kaltaisia materiaaleja. 2000-luvulla lisätty Etelärannan puoleinen sisäänkäynti ja terrassirakennelma ja niiden viereiset samaan aikaan lisätyt ikkunat poistetaan rakennuksen julkisivun voimakkaan sahalaiteidean tieltä. Uusi poistumistieuloskäynti lisätään rakennuksen itäpäätyyn.

Sisätiloissa museokierroksen alkuperäinen idea palautetaan ja kahvio- sekä kioskitilat poistetaan. Sisäntulohallin päätyä tulee hallitsemaan taidefresko alkuperäisen idean mukaan, ja sisäänkäynnit näyttelytiloihin ohjautuvat sen molemmin puolin palautettavien porttiaiheiden kautta. Rosenlew-museo lisätään osaksi näyttelykokonaisuutta ja se ottaa haltuunsa ensimmäisen kerroksen länsiosan. Näyttelytilaan palautetaan kattoikkunat tuomaan luonnonvaloa, ja tilojen alkuperäiset värit pyritään palauttamaan korjaustöiden yhteydessä.

Suurin muutos rakennuksessa tulee olemaan sen Hallituskadun puoleisen sisäänkäyntiterassin kattaminen, lasitus ja muuttaminen uudeksi aulatilaksi. Lasitus toteutetaan itsensä kantavalla julkisivulasijärjestelmällä, joka kiinnitetään betonipilarein tuettuun ja rakennuksen runkoon tukeutuvaan katokseen. Uuden aulan alakatto toteutetaan mustalle pohjalle kiinnitetyllä tammirimoiuksella. Alkuperäisen sisäänkäyntisvynnyksen ja tuulikaapin alakattopanelointi vaihdetaan samaksi kuin uuden lasitun katosrakenteen.

Uuden aulan kautta järjestetään pääyhteys uudisrakennukseen. Yhteyden muodostamiseen käytetyt varastoneliöt korvataan uudessa rakennuksessa. Lasituksen yhteydessä sisäänkäyntikerroksen betoniset kaiteet ja alta-kivilaatat korjataan. Uuteen aulaan sisällytetään lipunmyyntipiste ja museopuoti.

Näkymä uudesta aulasta.

LAAJUUSTIEDOT TOIMINNOITAIN

UUSI MUSEORAKENNUS	9 475 brtm ² / 52 550 m ³	Aputilat	660 m ²
Kokoelmavarastot	4 043 m ²	Kiinteistöhuolto+jätehuone+siivous	74,5 m ²
josta h=6m 3 433 m ² josta h<6m 610 m ²		Tekniset tilat	544 m ²
avoimen varaston osuus 1 843 m ²		Muut wc-tilat	41,5 m ²
Kokoelmien käsittely ja konservointi	809m ²	SATAKUNNAN MUSEO	
Kokoelmien lastaus ja vastaanotto	250 m ²	Rosenlew museo	445 m ²
Aulatilat ja sisäänkäynti	305 m ²	Uusi sisäänkäyntiaula	213 m ²
Sisäänkäyntiaula 171,5 m ²		Matalaa varastotilaa poistettu uusien yhteyksien tieltä 63m ²	
LKK aula ja lasten vaunujen säilytys 71,5m ²		Poistettu varastotila korvattu korkealla varastotilalla uudessa rakennuksessa 43 m ²	
Vaatesäilytys ja aulan yleisö wc 62 m ²			
Ravintola	310,5 m ²	HOTELLI OTAVA	
Tapahtumatala	200 m ²	Henkilökunnan tilat	224 m ²
Lastenkulttuurikeskus	215 m ²	Coworking	217,5 m ²
Tietopalvelukeskus	175 m ²	Toimistotilaa	187,5 m ²
Näyttelytilat	962 m ²	ASUINKERROSTALO	2500 k-m ²
Poriginal Galleria 250 m ²			
LKK näyttelytila 100 m ²			
Satakunnan museon vaihtuvien näyttelyiden tilat 450 m ²			
Näyttelyvarasto ja -verstaas 162m ²			

